

LITOVSKAIA METRIKA
VOLUME 1

Reprinted on Demand
by
University Microfilms International
Ann Arbor . London

This is an authorized facsimile
of the original book, printed by
microfilm-xerography on acid-free paper.

UNIVERSITY MICROFILMS INTERNATIONAL
Ann Arbor, Michigan, U.S.A.
London, England
1981

ЛИТОВСКАЯ МЕТРИКА,

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ОТДѢЛЪ

ВЕЛИКАГО КНЯЖЕСТВА ЛИТОВСКАГО,

при

ПРАВИТЕЛЬСТВУЮЩЕМЪ СЕНАТѢ.

Грамоты и регесты изъ собранія „древнихъ актовъ“ писанныхъ на пергаментѣ на литовско-русскомъ, латинскомъ, нижне-германскомъ, старо-чешскомъ и польскомъ языкахъ.

составилъ
МЕТРИКАНТЪ ЛИТОВСКОЙ МЕТРИКИ
Л. Ж. Зельверовичъ.

Т. I.

Изданіе составителя.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.
1883.

Тотъ знаетъ много, кто хотя мало изучилъ прошедшее; вникающій же въ одно настоящее знаетъ очень немного, а заглядывающій въ будущее — не знаетъ ничего.

Люд. Максимил. Зельверонинъ

Поручилис кн҃з великомо Скиргайлу · за Гридька Азакостантиновича ·
вынали его на свою руку · за поступ его и за все лихое · первый поручник
кн҃з Михайло Евнутевич · кн҃з Василий Михайлович · кн҃з Иван Дрго-
родечьский · брат его кн҃з Юрьи · Лев Плаксич · Лев Васильевич · Рунь
Плаксич · кн҃з Федоръ Мирка · брат его Дмитрий · Литпа брат Аша · кн҃з
Юрьи Кожюшно · Ивашко Рунаевич · Юсипъ Дада · Исайско Келликъ · Данило Висо-
видович · Юзарь Малишютинъ · Масальшко · Степанъ Зазуба · Кгас Повтъ
Кердути · Крукьтло · Сурьмнтъ · Федоръ Весна · Федорый Спашкович
Рикайло · Юхрьтлъ · братья его Терешко · Юнарошко · Никонъ ·
Василей · Дмитриевич · Мониквидъ · Кейликинович · Юнартѣй Малитко въпа
сынке · Матфтѣй Оусович · Селменикъ · кн҃з Михайловъ · Юнчиперъ брат его

См. отдѣлъ III, актъ — № 41/106

Типографія Литографія
Поставщика Двора Его Императорскаго Величества.
С.-Петербургъ. Р. Голике. Невскій, 106.
1883.

Печатано съ разрѣшенія Господина Министра Юстиціи.

Тотъ знаетъ много, кто хотя мало изучилъ прошедшее; вникающій же въ одно настоящее - знаетъ очень немного, а заглядывающій въ будущее - не знаетъ ничего

Люд. Максимил. Зельсеровичъ

Поручилис· кн҃а великого Скиргайлу· за Приндка да Костантиновичи·
вынаАлкегона ас воиру· за постьтрь и за всех их ое· первый паручни
кн҃а Михайло Евнутевич· кн҃а Василий Михайлевич· кн҃а Ивандъ Го-
родецкий· брат его кн҃а Юрьи· Левъ Плаксич· Левъ Васильевичъ· Рунь
Плаксич· кн҃а Федоръ Миркан· брат его Дмитрий· Литва брат его· кн҃а
Юрьи Кожюшно· Ива· Руначич· Осипъ Дада· и Сайсокелникъ· Дания Ысо
видович· от Зарьвллишютинъ· Мекальшко· Степанъ Здзюбч· Кгаспов тъ
Керяути· Крукьпно· Сурьвилъ· Федоръ Весна· Федоръ й Стадшко Евн
рикайло· Юхрьвилъ· братъ его Терешко· Онадрюшко· Никонъ·
Василей· Дмитриевичъ· Лониведъ· Кейликинович· Онартей Литкович Сп
сонс· Матфей Русович· Семеникъ· кн҃а Михайловъ· Онцип Персбрато

См. отдѣлъ III, актъ — № 41 / 106

Типографія Литографія
Поставщика Двора Его Императорскаго Величества
С.-Петербургъ. Р. Голике. Невскій, 106.
1883.

Печатано съ разрѣшенія Господина Министра Юстиціи.

„ДРЕВНІЕ АКТЫ"

ОТДѢЛЪ

I.

№ 1 *) / 54 — № 14 / 65

*) № акта надъ линейкою означаетъ номерацію хронологическую, а подъ линейкою—комиссіи 1835 года.

АКТЫ ЛИТОВСКIЕ

1487—1589.

ОГЛАВЛЕНІЕ.

Примѣчаніе. Въ числѣ вышеприведенныхъ 14-ти актовъ, девять писаны по литовско-русски, три по латыни, одинъ по польски и одинъ актъ по латыни и по польски. Этотъ послѣдній актъ — № 13, писанъ на бумагѣ.

*) Этотъ же актъ «Унія», напечатанный языкомъ болѣе доступнымъ для чтенія, съ переводомъ на русскій языкъ, см. стр. 55. Сравнительная таблица того же акта «Унія», напечатаннаго Дубинскимъ, Войцицкимъ, Даниловичемъ и рукописи Императорской Публичной Библіотеки съ настоящимъ актомъ «Унія», писаннымъ на пергаментѣ и хранящимся въ Литовской Метрикѣ, см. стр. 78.

№ $\frac{1}{54}$ **25 января 1487 года.**

Вѣновая запись князя Ивана Семеновича Кобринскаго, данная его женѣ, княгинѣ Ѳеодорѣ, дочери Ивана Рогатинскаго, внукѣ князя Андрея Владиміровича, на 2000 золотыхъ венгерскихъ, обезпеченныхъ двумя вотчинными удѣлами.

Во имя Святыя Троица станься. Со я князь Иванъ Семеновичъ Кобринскіи. будучи оу полном своемъ розумѣ. безъ каждого принуженья. чиню знакомито симъ моимъ листом. каждому доброму. нинѣшним и потом будучим. кому будет потрѣбь того видѣти а либо чтучи слышати. Записую и вѣную женѣ моеи княгини Ѳедцѣ. дочьцѣ пана Ивана Рогатинского. а князя Андрѣя Володимировича внуцѣ. на тых двух дѣлницах ѡтчизны моеѣ. которых же есми ей не записал. двѣ тисячи золотых оугорскихъ. а ѡна и маеть держати тыѣ двѣ дѣлници ѡтчизны моеѣ и поживати. со всѣми доходы и приходы как я самъ имѣлъ. до тых мѣстъ доколь ей ѡтложит двѣ тисячи золотых кто будем ближшіи к тым двѣма дѣлницам ѡтчизны моеѣ. а коли ближниѣ мои ѡтложат тыѣ двѣ тисячи золотых. и ѡна и маеть тых двух дѣлниць ѡтчизны моеѣ поступити имъ. а жона моя княгини Ѳедка. взявши тых двѣ тисячи золотых. волна даровати. и ѡтдати. и на церковь дати. и куды хотя обернути къ своеи воли. а при том моемъ записном листу был. ѡтецъ нашъ Даміанъ владыка Володимирскіи. а князь Михаило Сенгушковичъ. а ловчіи королевъ пан Янъ Мишковичъ. а дворянинъ королевъ пан Юрьии (?) Кондратовичъ. а дворянинъ королевъ пан Богушь Боговитиновичъ. а пан Завиша Романовичъ. а пан Млѣчко Сачковичъ. а писарь королевъ ключникъ Берестіискіи пан Левъ Боговитиновичъ. а бояре наши. Сугакъ Бѣлилговичъ. Сенко Проступчичъ. Пронко. а Мрочко. а про оутвержѣнье сего моего листа. и печат есми свою приложил къ сему моему листу. и тых добрых людіи есми просил штобы и свои печати приложили

къ сему моему листу. и ихъ милость приложилї. ѡтца владыки Володимирского Дамїанова печат. князя Михаилова печат. пана Янова печат. пана Юрьева печат. пана Богушева печат. пана Завишина печат. пана Млѣчкова печат. пана Лъвова печать. писан. оу Добучинах. в лѣт, ҂ѕц҃. ч҃є. Месеца. Ген, кє҃. индикта, є҃:—

Запись писана по литовско-русски на пергаментѣ (дл. 33 цент., шир. 35 цент.); скрѣплена, какъ сказано въ записи, девятью перстневыми печатями, изъ коихъ остались только двѣ, тиснутыя по зеленому воску. Одна изъ нихъ привѣшена на шелковомъ снурѣ зеленаго цвѣта, а другая—на шелковомъ снурѣ малиноваго цвѣта. Не поименованные здѣсь, въ актѣ, удѣлы, на которые князь Кобринскій записалъ женѣ своей, княгинѣ Ѳеодорѣ, вѣновую сумму, были — Кобринъ и Добучины; изъ нихъ послѣдній, расположенный при р. Мухавцѣ, былъ переименованъ въ городъ Пружаны и 8-го Августа 1796 года обращенъ въ уѣздный городъ.

№ $\frac{2}{208}$ 26 мая 1494 года.

Александръ, Великій Князь Литовскій и проч., по докладу канцлера великаго княжества Литовскаго Николая Радивиловича (Остиковича), жалуетъ Аннѣ (княжнѣ Гольшанской) вдовѣ Троцкаго воеводы Мартина (Яновича) Гаштовтовича, и ихъ дѣтямъ пожизненно замокъ Дорогобужъ, съ принадлежащими къ нему имѣніями, который уже былъ во временномъ владѣніи покойныхъ Гаштовта и сына его Мартина. Въ этой грамотѣ сказано, что послѣ смерти вышеупомянутой вдовы Анны и дѣтей ея, Гаштовты никакихъ претензій къ этому княжескому владѣнію заявлять не въ правѣ, такъ какъ оно составляетъ наслѣдственную собственность великихъ князей литовскихъ, подлежащую возврату. Дана въ Вильно. Присутствовали: вышеупомянутый Виленскій воевода и канцлеръ великаго княжества Литовскаго; Троцкій воевода и маршалъ наивысшій или земскій Петръ Яновичъ (Бѣлый Монгирдовичъ или Монтигирдовичъ) изъ Ивій; Слонимскій державца, маршалокъ Янъ Литаворъ (Богдановичъ Хребтовичъ); Владимірскій (Волынскій) державца, маршалокъ Альбертъ (Яновичъ) Кучукъ; Пуньскій державца Станиславъ Бартошовичъ (Монтовтовичъ); подчашій и Браславскій державца Николай Николаевичъ Радивиловичъ и секретарь Федька. Писалъ, по данному для исполненія порученію, писарь великаго княжества Литовскаго Адамъ Якубовичъ изъ Котры.

Упомянутыя въ настоящей грамотѣ собственныя имена выражены слѣдующимъ образомъ:

„Anna coniuge olim magnifici Martini Gastowthowicz Palatini Trocensis“ etc. „Castrum Dorohobusz“ etc. „Nicolao Rodvilowicz Palatino Vilnensi et Magni Ducatus Lithvanie Cancellario. Petro Ianowicz de Iwye Palatino Trocensi et Marschalco supremo alias terrestri. Iohanne Littaor Marschalco

et Tenutario in Slonym. Alberto Kuczuk Marschalco et Tenutario in Wlodymyr. Stanislao Barthoschowicz Tenutario in Punya. Nicolao Nicolaj Rodvilowicz Pincerna nostro et Tenutario in Braslaw. Ffethko secretario. Per honorabilem Adam Iakubowicz de Cothra Notarium nostrum" etc.

Грамота писана по латыни на пергаментѣ (дл. 35 цент., шир. 29,5 цент.); скрѣплена меньшею печатью великаго княжества Литовскаго, привѣшенною на шелковомъ снурѣ малиноваго цвѣта. По описи коммиссіи 1835 года эта грамота, причисленная къ «Древнимъ актамъ» Волынскимъ, перечислена здѣсь къ Литовскимъ, такъ какъ Дорогобужъ, на который она пожалована, лежащій при Днѣпрѣ, въ 86 верстахъ отъ г. Смоленска, принадлежалъ тогда къ литовской Руси, и смѣшивать его съ Дрогобужемъ, расположеннымъ въ Галиціи, не слѣдуетъ. На оборотѣ грамоты написано по литовско-русски: «Александра короля листъ на Дорогобуж, который Московскій посел». Въ подлинникѣ написано: Родвиловичъ—вмѣсто Радивиловичъ. См. примѣч. къ печати, актъ — № 3/33

№ $\frac{3}{53}$ 4 іюня 1507 года.

Подтвердительная грамота польскаго короля Александра, пожалованная женѣ Юрія Пацевича — Θеодорѣ, на владѣніе третьей частью наслѣдственныхъ и вотчинныхъ имѣній въ Кобринѣ и Добучинахъ и на вѣновую сумму въ 2000 золотыхъ венгерскихъ, которые первый мужъ ея, князь Иванъ Семеновичъ Кобринскій, обезпечилъ дарственною и вѣновою записями на сказанныя имѣнія.

Во имя святыя живоначалныя нераздѣлимыя Троица Аминь. Мы Александръ Бѡжю милостью Корол Полский Великий Князь Литовский и Руский Княжа Пруское Жомоитский и иных. Чиним знаменито сим нашим листом. хто на него посмотрить. або чтучи его. вслышить. нинѣшним и потѡм будучим кому будеть потребѣ того вѣдати. Била нам чолѡм пани Юрьевая Пацевича пани Θедка. и повѣдила перед нами штѡж первый муж ее князь Иван Семеновичь Кобрыньский. записал и даровал ей. ѡтчизны и дѣдины своее в Кобрыни и в Добучинах во всем своем имѣньи што ѡтецъ его мѣл и ѡн сам. третюю часть вѣчно ѡт ближних своих. а к тому вѣновал ее жону свою. и записал ей на тых дву дѣлницах ѡтчизны своее которых же ей не записал. двѣ тисячи золотых вгорьских. и на то два записы небѡжчика князя Ивановы Семеновича перед нами вказывала. и в тых записех стоить. ижь ѡна волна то даровати и ѡтдати и гдѣ хотя ку своей воли ѡбернути. и била нам чолѡм абыхмо ей на то дали наш лист. и потвердили быхмо то ей нашим листѡм на вѣчность. ино мы на ее чолѡмъбитье то вчинили. и тую часть ѡтчизны и дѣдины князя Ивановы в Кобрыни и в Добучинах. во всем имѣньи его што ѡтецъ его держал и ѡн сам третюю часть. А на тых дву дѣлницах ѡтчизных которых ей не

записалъ тую двѣ тисячи золотыхъ вгорскиx. потвержаем ей симъ нашимъ листѡмъ вѣчно и непорушно тую третюю часть. Со всими польми и з сѣножатьми и зъ дубровами и з лѣсы и з боры. и зъ землями бортными и з рѣками и съ ѡзеры и з бобровыми гоны и съ ставы и зъ млыны. и съ пашнями и з ловы и з ловищи и со всими вжитки. А тыи двѣ дѣлници на которыx же записал ей двѣ тисячи золотыхъ. маеть ѡна держати и вживати. Со всими платы и доходы. а ближнии ее того не мають в нее выкупати до живота ее. А по животе ближнии его тыи золотыи мають ѡтложити кому ѡна кажеть або запишеть. И волна ѡна тую третюю часть тыx имѣней и тую двѣ тисячи золотыx ѡтдати и продати. и заменити. и на цeрковъ записати. и ку своему вжиточному и лѣпшому ѡбернути гдѣ ее будеть воля. А на твердость того и почать нашу казали есмо привѣсити къ сему нашому листу. При тѡмъ были панове рада наша. Князь Войтѣхъ бискупъ Виленьский. Воевода Виленьский канцлѣрь нашь панъ Миколай Радивиловичь. Воевода Троцкий пан Миколай Миколаевичь. Маршалокъ земъский староста Городеньский панъ Янъ Юрьевичь. Панъ Троцкий староста Жомоитский панъ Станиславъ Яновичь. Маршалѡк дворный державца Бѣльский и Оутеньский князь Михайло Львович Глиньский. Намѣстникъ Витебъский панъ Юрьи Глѣбовичь. Воевода Полоцкий панъ Станиславъ Глѣбовичь. Писан оу Вилни въ Лѣто ҂зд҃ еі Мeсeца Июн д҃ дeнь индик ѳ҃ (?).

Грамота писана на литовско-русскомъ языкѣ на пергаментѣ большого формата (дл. 52 цент., шир. 41 цент.); скрѣплена меньшею великокняжескою Литовскою печатью, привѣшенною на шелковомъ снурѣ краснаго цвѣта. Өеодора, по первому браку—княгиня Кобринская, а по второму — Пацевичъ, была дочь Ивана Рогатинскаго и внука князя Андрея Владиміровича. Добучины переименованы впослѣдствіи въ г. Пружаны. См. сказанное о Добучинахъ, въ актѣ — $\frac{№ 1}{54}$

Примѣчаніе. Привѣшенная къ настоящей грамотѣ меньшая печать великаго княжества Литовскаго, тиснутая по красному воску, употреблялась польскимъ королемъ Александромъ.

При 4-хъ центиметрахъ въ діаметрѣ, она представляетъ собою площадь съ шестью концентрическими окружностями, изъ нихъ четвертая составлена изъ выпуклыхъ точекъ. Окружность наибольшая круга служитъ, такъ сказать, обрамленіемъ печати. Между пятой и шестой окружностями помѣщена латинская надпись: „S ⁘ ALLEXANDRI ⁘ MAG DUCIS ⁘ LITWANIE ⁘ RUSIE ⁘ TC ⁘", т. е. Sigillum Allexandri, Magni Ducis Litwanie, Rusie et cetera. Въ наименьшемъ кругѣ — щитъ; въ немъ — всадникъ въ латахъ и шлемѣ, скачущій на конѣ въ правую сторону; въ правой рукѣ всадника — обнаженный, поднятый надъ головою мечъ, — въ лѣвой — поводья. Пространство между щитомъ и окружностью наименьшаго круга покрыто звѣздами.

№ 4/55 8 іюня 1508 года.

Подтвердительная грамота польскаго короля Сигизмунда I Стараго, которою онъ, въ награду вѣрной службы Пинскаго князя Ѳеодора Ивановича Ярославича, жалуетъ ему и его наслѣдникамъ въ вѣчное владѣніе три дворца, расположенные подъ Клецкомъ, бывшіе во владѣніи измѣнниковъ: Ивана, племянника его, Дмитрія Васильевича и Юрія Хромаго, князей Глинскихъ.

Жикгимонт Божю милостью Корол Полскии Великии Князь Литовскии Рускии Княжа Пруское Жомонтскии иных

Чинимъ знаменито сим нашимъ листом хто на него посмотрить або чтучи его вслышить нинѣшним и потом будучим кому будеть потреб того вѣдати. Бил намъ чолом князь Ѳедор Иванович Ярославича ѡ том што перво сего дали есмо ему имѣнья зрадец наших Глинских под Клецком три дворцы князя Иванов Глинского и братанича его князя Дмитреев Васильевича и князя Юрьев Хромого. И просил нас, абыхмо ему тыи имѣнья потвердили на вѣчность. ино мы з ласки нашое вбачивши его к нам вѣрную службу на то дали ему сесь наш листъ и потверждаем то сим нашимъ листом вѣчно ему и его княгини и их дѣтем и его ближним маєть ѡн и его княгини и их дѣти и его ближнии и напотом будучии их сщадки тыи имѣнья верху писаныи три дворцы тых зрадец наших Глинских держати со всими людми и их землями пашными и бортъными и сеножатьми и з боры и з дубровами и з лесы и з гаи и з ляды и лядища и хворостники и з ловы и з ловищи звериными и пташими и с озеры и з болоты и з реками и з рѣчками и их потоки и ставы и ставищи и з рыбники и з млыны и их вымилки и з даньми грошовыми и медовыми и куничными и з мыты и со всими иными

доходы и поплатки которымколве имепем могуть названы быти або менены со всимъ с тым как тыи дворцы тын зрадци наши Глинскии княз Иван а князь Дмитреи а князь Юрьи держали так долго и широко как ся тыи имѣния съ стародавна у своих границах мають ничого не ѡставляючи на нас и на наши наслѣдки и волен ѡн тыи выше писании имѣнья ѡтдати продати заменити розширити и к своему вжиточному и лѣпшому ѡбернути как самналепѣи розумѣючи а естьли быхмо хотѣли тыи имѣнья в него воземши кому ближнему дати и мы первѣи того маем так добрии имѣнья або лѣпшии против того ему дати тож в него тыи имѣнья з рук выняти а на твердость того и печат нашу казали есмо привѣсити к сему нашому листу. При том были панове рада наша воевода Троцкии пан Миколаи Миколаевич а гетман наш староста Луцкии и Бряславскии и Вѣницкии князь Костянтин Иванович Ѡстрозскии а пан Троцкии староста Жомоитьскии пан Станислав Янович а воевода Новгородскии и Мозырскии подчашии наш пан Ѡлбрахтъ Мартинович. писан в Новѣ Городку лѣта Божего тисяча пятьсот ѡсмого месеца июн й ден индик а҃.

Грамота писана на литовско-русскомъ языкѣ на пергаментѣ большаго формата (дл. 43,5 цент., шир. 40 цент.); скрѣплена меньшею печатью великаго княжества Литовскаго, привѣшенною на шелковомъ снурѣ малиноваго цвѣта. См. примѣч. къ печати, актъ — $\frac{\text{№ 22}}{318}$

Отпускъ настоящей грамоты, находящійся въ Литовской Метрикѣ, въ книгѣ «Литовскія записи» № 8, на стр. 213, списанъ и напечатанъ въ книгѣ подъ названіемъ: «Акты, относящіеся къ исторіи Западной Россіи, собранные и изданные Археографическою Коммиссіею». С.-Петербургъ 1848 года. Т. II, л. 41, № 34.

Въ изданіи археографической комиссіи не удержано старинное правописаніе, и нѣкоторыя мѣста текста измѣнены. Приводимъ ниже эти двѣ списи акта, съ указаніемъ курсивомъ на ихъ разницу.

Текстъ отпуска Литовской Метрики:

Привиле*и* кн*я*зю Өедору Ивановичу Ярославича на тры дво*р*цы по*д* Клецко*м* зраде*ц* Гли*н*скихъ на вечность.

Жикгимо*нт* Бо*ж*ю *ми*-*лос*тю коро*л*.

Би*л* на*м* чоломъ кня*з* Өедо*р* Иванови*ч* Ярославича *w* то*м* што пе*р*во сего дали есмо ему именья зъраде*ц* *нашнх* Гли*н*ски*х* по*д* Кле*ц*комъ тры дво*р*цы кн*я*зя Ивановъ Гли*н*ского и братанича его кн*я*зя Дмитреевъ Васи*ле*вича и кн*я*зя *Ю*ревъ Хромого. И проси*л* на*с* абы*х*мо ему тые име*ня* потверъдили на вечность. Ино мы з ласки *на*шое вбачившы его к на*м* ве*р*ную слу*ж*бу на то дали ему сесь нашъ *л*ис*т*, потве*р*жаемъ то си*м* *н*аши*м* *ли*сто*м* вечно ему и его кне*г*ини и и*х* детемъ и его бли*ж*нимъ. Маеть *w*н и его кнегини и и*х* дети и его бли*ж*... и напотомъ будучы*и*

Текстъ изданія археографической комиссіи:

Привилей князю Өедору Ивановичу Ярославича, на три дворцы подъ Клецкомъ зрадецъ Глинскихъ, на вѣчность.

Жикгимонтъ, Божою милостью король и великій князь.

Билъ намъ чоломъ князь Өедоръ Ивановичъ Ярославича о томъ, што перво сего дали есмо ему имѣнья з[ъ]радецъ нашихъ Глинскихъ, подъ Клецкомъ, три дворцы, князя Ивановъ Глинского, и братанича его князя Дмитреевъ Васильевича, и князя Юрьевъ Хромого, и просилъ насъ, абыхмо ему тые имѣнья потвер[ъ]дили на вѣчность.—Ино мы, зъ ласки нашое, вбачивши его къ намъ вѣрную службу, на то дали ему сесь нашъ листъ и потвержаемъ то симъ нашимъ листомъ вѣчно, ему и его кнегини, и ихъ дѣтемъ, и его ближнимъ; маетъ онъ и его кнегиня, и ихъ дѣти, и его ближніи и напотомъ будучіи

их щадки тыи имена верьху писаные три дворцы тых зърадец наших Глинскихъ держати со всими людми и зъ их землями пашными и бортными и сеножатьми и зъ боры и зъ дубровами и з лесы и з гаи и з ляды и з лядищы и с хворостники и з ловы и з ловищы зверынными и пташыми и с озеры и з болоты и з реками и з речъками и их потоки и ставы и ставищы и зъ рибники и з млыны и их вымелки и з даньми грошовыми и медовыми и з мыты и со всими иными доходы и поплатки которымколве именем могуть названы або менены бити со всимъ с тым какъ тыи дворцы тыи зърадцы наши Глинскии княз Иван а князь Дмитреи а княз Юрп держали так долго и широко как ся тые именья зъ стародавна у своих границах мають ничого не ѡставляючы на нас и на нашы наследъки и волен ѡн тые выше писаные имена ѡтдати продати заменити розширити и къ своему вжиточному и лепъшому ѡбернути как самъ налепеи розумеючы. А естли бихмо хотели тые имена в него воземшы кому ближнему дати И мы первеи того маемъ такъ доб-

ихъ счадки тыи имѣнья вер[ъ]хуписаные, три дворцы тыхъ з[ъ]радецъ нашихъ Глинскихъ, держати со всими людми, и зъ ихъ землями пашными и бортными, и съ сѣножатьми, и зъ боры и зъ дубровами, и зъ лѣсы и зъ гаи, и зъ лядь и съ лядищи и съ хворостники, и зъ ловы и зъ ловищи звѣринными и пташьими, и съ озеры и зъ болоты, и зъ рѣками и зъ рѣч[ъ]ками и съ ихъ потоки, и съ ставы и ставищи и зъ рыбники, и зъ млыны и ихъ вымелки, и зъ даньми грошовыми и медовыми, и зъ мыты и со всими иными доходы и поплатки, которымъ – колвекъ именемъ могуть названы або мѣнены бити, со всимъ съ тымъ какъ тыи дворцы тыи з[ъ]радцы наши Глинскіи, князь Иванъ, а князь Дмитрей, а князь Юрій держали, такъ долго и широко, какъ ся тые имѣнья зъ стародавна въ своихъ границахъ мають, ничого не оставляючи на насъ и на наши наслѣд[ъ]ки; и воленъ онъ тые вышеписаные имѣнья отдати, продати, замѣнити, розширити и къ своему вжиточному и лѣп[ъ]шому обернути, какъ самъ налѣпѣй розумѣючи: а естли быхмо хотѣли тые имѣнья у него в[о]земши кому ближнему дати, и мы первѣй того маемъ такъ доб-

рые име*ня* або лепшы*и* противъ того ему да*ти* то*ж* в него тые име*ня* зъ рукъ вынятн. А на тве*р*дость того и печа*ть* нашу казали есмо прывесити къ сему *на*шому листу. П*и*сан в Новегоро*д*це.

рые имѣнья, або лѣпшыи противъ того ему дати, а потомъ вжо у него тые имѣнья зъ рукъ вынятн. А на твердость того, и печать нашу казали есмо привѣсити къ сему нашому листу. Писанъ въ Новѣгородцѣ.....

№ 5/63

29 сентября 1508 года.

Жалованная грамота польскаго короля Сигизмунда I Стараго, которою онъ, въ награду вѣрной службы Винницкаго землевладѣльца Льва Берендья и въ замѣну пожалованнаго послѣднему королемъ Александромъ имѣнія Вонячинъ, лежащаго въ Винницкомъ уѣздѣ и отданнаго впослѣдствіи королевскому дворянину Евстафію Дашковичу, жалуетъ ему, Берендью, и его наслѣдникамъ въ вѣчное владѣніе имѣніе Кузминъ, расположенное въ Кременецкомъ уѣздѣ.

Жикгимонт Бᲄжю милостью Корол Полскиꙇ Великиꙇ Князь Литовскиꙇ Рускиꙇ Княжа Пруское Жомонтскиꙇ и иныхъ

Чиним знаменито сим нашим листᲄм хто на него посмотрит або чтучи его оуслышить нинѣшним и потом будучим кому будет потребъ того вѣдати Бил нам чолᲄм земянин Вѣницкии Левонъ Берендѣи. и з братьею своею ᲄ том што перво сего брат нашꙇ славное памяти Александро корол дал был им имѣнейцо оу Веницкомъ (?) повете на имя Вонячин и потом его милость тое имѣнье ᲄт них ᲄтнемши и дал дворянину своему Ѡстаѳью Дашьковичу и ᲄни били нам чолом абыхмо ихъ напротивку того чим пожаловали. Ино мы на их чоломбитье пожаловали ихъ и дали им имѣнье оу Крѣмяницком повѣте Кузмин то пак как люди неприятеля нашого великого князя Москᲄвского поимали Ѡстаѳья Дашьковича И мы были тое ихъ имѣнье Вонячин имъ за ся ᲄтдали ино как тыми разы Ѡстаѳей Дашьковичь ᲄт зрадцп нашого Глинского к нам прибегъ и мы бачачи его к намъ вѣрную службу при тои таки данине брата нашого его есмо заставили и тое имѣнье Вонячин ему есмо дали И ᲄни били нам чолом абыхмо им тое имѣнье Кузмин потвор-

дили на вѣчность ино мы з ласки нашое на *их* чоломбитье и бачачи *их* к на*м* вѣрную *служб*у тое имѣнье Кузини з *люд*ми и с платы грошовоми и медовыми и *з* землями пашьны*ми* и бортными и съ сѣножатьми и з дубробровами(?) и съ ставы и со всим с тым как то*т* Кузин з да*в*на в собѣ ся мае*т* потвѣрждаем си*м* наши*м* листом вѣчно имъ и ихъ жона*м* и ихъ детем А на твѣрдость того и печать на*ш*у казали есмо приложити к сему нашому листу. Писа*н* оу Смоленску Се*н* ҃ке день Инди*к* ҃ві. Пр*в* Г*т* Ст*р* Лу*ц* и Б*р* и Вѣ*н* М*р* Во*л* З*м* К*н* Ко*с* Ива*н*.

Грамота писана по литовско-русски на пергаментѣ (дл. 34 цент., шир. 24,5 цент.); скрѣплена меньшею великокняжескою Литовскою печатью, тиснутою внизу документа на массѣ по бумажной накладкѣ. Обычныя же сокращенія въ концѣ грамоты означаютъ: «Правилъ Гетманъ, Староста Луцкій и Бряславскій и Вѣницкій, Маршалокъ Волынское Земли, Князь Костянтинъ Ивановичъ» (Острожскій). См. примѣч. къ печати, актъ — $\frac{№ 22}{218}$

№ $\frac{6}{58}$ **4 января 1515 года.**

Сигизмундъ I Старый, Король Польскій и проч., по совѣту и съ согласія господъ совѣта великаго княжества Литовскаго, беретъ въ заемъ у земскаго подскарбія Авраама Іозефовича 4,000 копъ грошей литовскихъ, въ обезпеченіе которыхъ жалуетъ ему, впредь до выкупа, бывшія уже въ его временномъ владѣніи Брестскія соляную и восковую таможни. Дана въ Вильно.

Упомянутыя въ настоящей заемно-обезпечительной грамотѣ собственныя имена выражены слѣдующимъ образомъ:

„Generoso Abraam Iozephovicz Thezaurario terrestri" etc. „Cameram Brestensem salis et cere" etc.

Грамота изрѣзана, писана по латыни на пергаментѣ (дл. 39 цент., шир. 23,75 цент.). На оборотѣ акта написано по литовско-русски: Берестінское привил*ея*. Печать отрѣзана.

№ $\frac{7}{57}$ — 28 Іюля 1518 года.

Заемно-обезпечительная грамота польскаго короля Сигизмунда I Стараго, пожалованная Гродненскому старостѣ Юрію Николаевичу Радивиловичу на владѣніе дворомъ Мойшогoлою, Виленскаго воеводства и уѣзда, даннымъ ему въ обезпеченіе суммы въ 600 копъ грошей литовскихъ и 300 золотыхъ „черленыхъ" венгерскихъ, взятой у него разновременно въ заемъ. Въ виду этого займа, сдѣланнаго на государственныя потребности, король предоставляетъ Радивиловичу и его наслѣдникамъ право безпрепятственно владѣть Мойшоголою, впредь до уплаты имъ сполна всей суммы.

Жикгимонт Божю милостью Корол Полскии Великии Князь Литовскии Рускии Княжа Пруское Жомоитскии и иныхъ.

Чиним знаменито сим нашимъ листом хто на него посмотритъ або чтучи его велышитъ нинешним и напотом будучим кому будетъ потреб тог вѣдати што перво сего взяли ку потребе нашои и земскои в старосты Городенского пана Юрья Миколаевича Радивиловича чотыриста копъ грошеи литовское монѣты а триста золотых черленыхъ угорьских и в тых пѣнязех и золотых зоставили есмо ему дворъ нашь Виленского повѣта Моишокголы на штож есмо и первеи сего и листъ нашь зоставныи ему дали Ино тыми разы писали до нас панове рада паша великого князьства Литовского иж их милость без бытности нашое в пана Юрья взяли ку потребе нашои и земскои на том же двор нашь Моишекголу (?) двѣсте коп грошеи литовскоеж монѣты по десяти пѣнязеи в грош И писали их милость до нас абыхмо на то листъ нашь заставныи ему дали Ино мы ему на то дали сесь наш листъ иж он маеть том двор нашь Моишѣкголу (?) в том суме в шести сот копах грошеи и в трех сотъ золотых

черленых держати з местом и со всими людми повѣту Моишакгольского (?) путными и данными и тяглыми и с конюхи и съ псарци и ловци и осочники и со всими иными людми того двора нашого и въ их всими службами и з дании грошовыми и медовыми и бобровыми куничными и з дяклы оржаными и овсяными и въ сѣном подяколным и с колодиною и с пашнѣю дворною и з землями пустовскими и с корчомными пѣнязми и з ставы и з млыны и з мезлевою и съ спижою и стацием и со всими иными поплатки и пожитки которыи з мѣста и з волости Моишекгольское на нас хоживали и со всим с тым как в первъшом листе нашом заставном ему выписано нижли коли мы сами господарь в Моишокголе будем тогды он маетъ нас стацеею и подводами с того двора нашого подняти подле давного обычая и ужо врядники наши Виленскии городничии тивун конюшии ключник не мают в тую волость сами въежати ани слугъ своих всылати и доходов наших и своих не мают никоторых брати маетъ пан Юрьи староста Городенскии тот двор нашъ Моишекголу держати до тых часов поки мы нашими властными изъ скарбу нашого пѣнязми тую суму пѣнязеи и золотых ему отложим А естли ея над ним Божя воля станеть смерть его зайдеть Мы с того двора панеи и дѣтеи его не маем рушати поки тую вышемененую суму пѣнязеи и золотых имъ отдадим а не отдавши тых пѣнязеи не маем их с того двора рухати И на то есмо ему дали сес нашъ листъ з нашою печатью. При том был подскарбии земскии староста Ковенскии пан Аврам Езофович. Писан в Краковѣ под лѣты Божего нарожения тисяча пятьсот осмогонадесять Месеца Июля двадцать осмого дня Индикта шостого. Sigismundus Rex subscripsit. Копоть писарь.

Грамота изрѣзана, писана на литовско-русскомъ языкѣ на пергаментѣ большаго формата (дл. 52,25 цент. — шир. 41,75 цент.). Внизу грамоты, съ лѣвой стороны, собственноручная латинская подпись короля, а съ правой — господарскаго русскаго писаря. На оборотѣ акта, внизу находится помѣтка: «й на Моишакголу (?) на с кон.»; и тамъ же, съ правой стороны вверху, помѣчено: «Моишокголскии обадва». Печать отрѣзана.

№ $\frac{8}{60}$ 11 марта 1522 года.

Заемно-обезпечительная грамота польскаго короля Сигизмунда I Стараго, пожалованная Гродненскому пожизненному старостѣ, дворянскому гетману Юрію Николаевичу Радивилу, на владѣніе городомъ Гродно съ замкомъ, дворами, волостями, землями, людьми и всѣми прочими принадлежностями, состоящими въ Гродненскомъ уѣздѣ, впредь до уплаты ему, или его наслѣдникамъ, 3,000 копъ грошей литовскихъ, взятыхъ разновременно въ заемъ королемъ на государственныя нужды и содержаніе войска.

Жикгимонт Божю милостью Корол Полскии Великии Князь Литовскии Рускии Княжа Пруское Жомонтскии и иных

Явно чиним тым то нашим листом всим нинешним и напотом будучим кому того будет потреб вѣдати хто на него посмотрит або чтучи его услышит иж за великую потребу речи посполитое земское Великого Князьства Литовского вчинивши раду с паны радами нашими тогож Князьства Литовского взяли есмо двѣ тисячи и ѡсмъ сот коп грошей монѣты литовское ѡбычаем позычоным личачи в кождую копу по шестидесят грошей на выплачене и для захованя служебных будучи на соимѣ валном Берестейском у велможного пана Юрья Миколаевича Радивиловича старосты Городенского и теж гетмана дворянского и в том соимѣ дали есмо ему Городен держати и листъ наш на то широце выписавши ему есмо дали как же ѡн тот листъ наш будучи в Торуни нам указывал и к тому еще на Городно дал нам двѣсте коп грошей и жадал нас абыхмо тот листъ наш первыи по латине писаныи казали слово ѡт слова в тот наш листъ теперешнии руским выписати И мы хотячи велможного пана Юрья Миколаевича Радивиловича у преречоной соимѣ впев-

нити записуемъ ему тую три тисячи коп грошей на Городне замку и мѣсте со всими двори и людии ку Городну прислухаючими шпрочей тых которыйж шн маст шсобно записаны и со всим повѣтом и волостями и землями и с уряды Городенскими то есть городничое конюшое ключничество лесничое и теж з мытом мостовым и с пѣнезии (?) корчомными и со всими полми и сеножатии лесы и борми и гайми и с хворосты и дубпики и соснпки и с пущами и з дубровами и з бортями и з дании грошовыми и медовыми и бобровыми и куничными и з меды со всим штвулколвел(?) перед тым до ключа нашого на нас прихоживали и з ловы звериными шлениими и лоси и сернами але толко у тых пущах допущаны ловити гдѣ и иные старосты предкове его ловливали а зубря не допущаны ему ловити але допускаем ему со всими вжитки и пожитки и платы почтями и со всими повиноватствы и со всим правом и властностью ничого на нас ани права ани властности ани всяких пожитков зоставяючи тако иже речи в том листе выписаный и мененый не мают шьводити тому што посполито замкнено А што теж посполито шписано шсобности не мает шкодити так яко бы вся рѣчи выписаны были которое жь то имѣне нашо верхуписаное тот велможный пан Юрьй и жона и дѣти и потомкове его мают держати так долго покул ему и жонѣ и дѣтем и потомком его мы або потомки наши тую суму три тисячи коп грошей заплатим а коли будет заплачено тогды тое имѣне Городно совсим на нас и на наши потомки мает ся вернути и спасти и над то мы того то преречоного и велможного пана Юрья на вряде того староства Городенского до живота его зоставляем и зоставили есмо его а не маем его с того староства рушати ани кому иному дати шлижь бы есмо его лѣпшим а почтившим и пожиточнѣишим врядом шсмотрели А который есмо члонки с того первого латинского привиля вняли вряды мѣста Городенского помѣрное а важницу для нѣкоторых причин а тых часов пан Юрьй его милость хотячи нам поволне ся шказати выпустил нам с тое зоставы (?) вряды наперьвѣй городничое пѣнязи корчомный конюшое ключницьство нижьли мает шн в той же то заставѣ брати дякла Городен-

скии житныи и wвсяныи и тыми дяклы пашни наши по дворомъ нашимъ засевати а wстанкомъ вязнеи Москвич кормити и плиттницы маеть его милость завѣдати по давному з муралми (?) и съ стрыхары и з мелочники и тою плитою замок нашъ wправовати А тому его привилю и тым члонком в том привилю писаным тое не маетъ шкодити А на твердость того и печат нашу Великого Князьства Литовского казали есмо привѣсити к сему нашому листу. А при том были панове рады воевода Троцкии гетман нашъ навышшии староста Брясловскии и Вѣницькии князь Костянтин Иванович Wстрозькии воевода Виленскии канцлѣрь нашъ староста Бѣлскии и Мозырскии пан Wлбрахтъ Мартинович Кгаштовтовича пан Виленскии староста Жомонтскии пан Станислав Янович Маршалок земскии воевода Новгородскии державца Мерецкии и Довкговскии пан Ян Янович Заберезынскии маршалок дворныи староста Берестеискии Ковенскии и Лидскии пан Юрьи Иванович Ильинича. Писан в Городне под леты Божего нарwженья тисяча пят сот двадцать второго Месеца Марта а̃і ден Индикта десятыи. Sigismundus Rex subscripsit. Богуш маршалок и писар subscripsit.

Грамота изрѣзана, писана на литовско-русскомъ языкѣ на пергаментѣ большаго формата (дл. 60 цент., шир. 47 цент.). Внизу грамоты, съ лѣвой стороны, собственноручная подпись короля, съ правой—господарскаго русскаго писаря. По формѣ и содержанію эту грамоту, казалось-бы, можно причислить нетолько къ каллиграфическо-палеографическимъ, но и къ историко-литературнымъ рѣдкостямъ, такъ какъ она представляетъ переводъ документа, писаннаго по латыни, который король повелѣлъ сдѣлать по просьбѣ Радивила и который можетъ служить доказательствомъ богатства, разнообразія и образцовой плавности литовско-русскаго языка того времени. Приведенныя же въ этой грамотѣ слова: «Жадал (Ю. Н. Радивилъ) нас абыхмо том листъ нам первыи по латине писаныи казали слово wт слова в том наш листъ теперешнии рускии выписати» и проч., удостовѣряютъ наглядно, сколько Радивилы цѣнили и любили этотъ письменный, дипломатическій, юридическій и административный языкъ великаго княжества Литовскаго. На оборотѣ акта имѣется помѣта: «То д̃ на Городен последнеишии в котором на ҂г̃ коп грошеи». Печать отрѣзана.

№ $\frac{9}{59}$ — 22 іюля 1522 года.

Сигизмундъ I Старый, Король Польскій и проч. оставляетъ „Жомойтскаго“ старосту Станислава, сына Виленскаго каштеляна Яна (Кѣзгайло), при пожизненномъ управленіи „Жомойтскимъ“ старостввомъ, съ присвоеннымъ этому званію правомъ назначать должностныхъ лицъ по тивунскимъ и по всѣмъ прочимъ отраслямъ администраціи этого староства, съ тѣмъ однако, чтобы, послѣ смерти сказаннаго Станислава Яновича, предоставленное ему право было возвращено великимъ князьямъ Литовскимъ. Дана въ Вильно.

Упомянутыя въ настоящей грамотѣ собственныя имена выражены слѣдующимъ образомъ:

„Magnificum Stanislaum Ioannidem Castellanum Vilnensem“ etc. „Sigismundus Rex subscripsit.“

Грамота писана по латыни на пергаментѣ большаго формата (дл. 54 цент., шир. 48, 75 цент.); скрѣплена меньшею печатью великаго княжества Литовскаго, привѣшенною на шелковомъ снурѣ малиноваго и желтаго цвѣтовъ. Внизу грамоты, съ лѣвой стороны, находится собственноручная подпись короля. Актъ мѣстами потускнѣлъ и покрылся пятнами; чернила на сгибахъ пергамента очень полиняли, вслѣдствіе чего нѣкоторыя слова совершенно исчезли. См. примѣч. къ печати, актъ — $\frac{№ 22}{218}$.

№ $\frac{10}{56}$

28 января 1523 года.

Жалованная грамота польскаго короля Сигизмунда I Стараго, коею онъ, въ награду доблестной службы, несенной въ Прусской войнѣ членомъ Литовскаго „высокаго" совѣта, Гродненскимъ старостою Юріемъ Николаевичемъ (Радзивилломъ), жалуетъ послѣднему 1,000 копъ грошей на Гродненскихъ дворахъ Скидели и Озеры. Этими Гродненскими дворами, состоящими уже за извѣстныя суммы во владѣніи сказаннаго Юрія Николаевича, король предоставляетъ ему и его наслѣдникамъ право владѣть безпрепятственно, впредь до уплаты сполна всей пожалованной суммы.

Жикгимонтъ Божью милостью Король Полски Великии Князь Литовскии Руски Княжа Пруское Жомоитскии и иныхъ

Чиним знаменито сим нашим листом нынешнимъ и напотомъ будучим кому будеть потреб того вѣдати. Вбачивши есмо великость заслугъ и не лютованье горла против неприятелев наших рады нашое высокое пана Юрья Миколаевича старосты Городеньского иж его милость в нашу напилнѣишую потребу приехал нам ку послузе маючи зъ собою великии почот служебников своих на свою шкоду и будучи против людеи неприятельских в Прусех знаменитыи послуги нам пану своему и Короне Польской ѡказал Мы хотячи тым поволным а накладным послугам его милости нѣкоторую ѡтплату вчинить з ласки нашое дали и записали есмо его милости тисяча коп грошеи на дворех наших Городеньских на Скидли и на Ѡзерах которыи дворы его милость еще первеи сего маеть ѡт нас в заставе в нѣкоторои сумѣ грошеи на штож и листы наши в себе мает ку которои же первои сумѣ и тую теперешнюю тисяча коп грошеи привлащаем. маеть его милость пан Юрьи и его пани и дѣти их тыи дворы наши Скидель и Ѡзера в тои первои сумѣ и в тои то тисячи копах грошеи держати подле первых листов на-

ших заставных со всим. И коли алижь тую первую суму подле листов наших и тую тисяча кон грошей нынешнюю его милости заплатимъ тож с тых дворов платы всякии мають на нас даваны быти которыи и перед тым штоль на нас данваны (?) А не штдавши тых пѣнязей первое суны и тое тисячи коп грошеи не маем тых дворов у его милости и в панее и детей его або в потомков его з рук выимовати а на твердость того и печать нашу казали есмо завѣсити к сему нашому листу. писан в Куявском Брѣстьи лѣта Божего тисяча пять сот двадцать третего месеца Генваря двадцат шсмыи индикта девятыи (?). Sigismundus Rex subscripsit.

Грамота нарѣзана, писана на литовско-русскомъ языкѣ на пергаментѣ большаго формата (дл. 51 цент. — шир. 30 цент.). Внизу грамоты, съ лѣвой стороны, собственноручная латинская подпись короля. Документъ мѣстами затертъ; чернила вылинняли и, сверхъ того, отъ ветхости образовались дырочки въ сгибахъ пергамента, который крошится, вслѣдствіе чего цѣлыя слова должны мало-по-малу исчезнуть; такимъ образомъ грамота, уже нынѣ весьма трудно разбираемая, будетъ въ недалекомъ будущемъ совершенно недоступною для чтенія. На оборотѣ документа, внизу, съ правой стороны, помѣта: «То третии на Скидел и на Шзера придаток тисяча кон гроши за ся дали которую был перво спустил». Печать отрѣзана.

№ $\frac{11}{61}$ 16 іюня 1523 года.

Подтвердительная грамота польскаго короля Сигизмунда I Стараго, пожалованная королевскому дворянину Карпу Есифовичу и его наслѣдникамъ на владѣніе Забѣльскимъ и Ятвезскимъ войтовствами, мельницею на р. Березовой, угломъ лѣса, который касается Забѣльскихъ и Ятвезскихъ уволокъ и, наконецъ, остаткомъ земли отъ Забѣльскихъ уволокъ—по случаю брака его, Есифовича, съ Палагеею, урожденною Гринковною, вдовою боярина Мардаса Болотича.

Жикгимонт Божю милостью Корол Полскии Великии Князь Литовскии Рускии Княжа Пруское Жомоитскии и иных.

Чиним знамѣнито сим нашим листом хто на него посмотрить або чтучи его услышит нинешним и напотом будучим кому будеть потрѣбъ того вѣдати Бил нам чолом дворянин нашь Карпъ Есиоович и повѣдил передъ нами штож понял бояриню в Ганезъском повѣте Мардасовую Волотича Палагею Гринковну зо всимъ што первыи муж ее Мардасъ ои записал што купил у Матея Манишка воитовство Забельское и Ятьвезъское котороежь воитовство брат нашь корол его милость Александръ тому Манишку был дал и привилием на вечность потвердил и тот привилеи Манишко мужу ее небожьчику Мардасу дал И Мардас бил чолом брату нашому королю его милости Александру абы тое воитовство ему потвердил и к тому просил млына на Березовои которыи же придал был король его милость Александръ Монишку (?) к тому воитовству и угла лесу по конецъ Забелскихъ и Ятьвезских волокъ и тое земли ѡстатка Забелскихъ волокъ на которои же был поселился Станко Монишков сын и брат нашь корол его милость Александръ то ему дал и при-

виленемъ своимъ на вечность потвердил первей нижли его милость Ганезь был Михаилу Глинскому дал и wна в себе с тым Мардосом (?) детей не маючи ему мужу своему по своемъ животе то все записала и записъ мужа своего первого што ей то все записал и привилия твердости ему дала на штож wн запис небожчика мужа ее первого и ее запис што ему записала и теж привилия Матея Монишка иж ему тое воитовъство было потверждено и привилей брата нашого короля его милости Александра штож мужу ее перъвому братъ нашь король его милость Александръ то все потвердил перед нами въказывал и был намъ чолом абыхмо ему на то дали нашь листъ и то потвердили ему нашимъ листом на вечность Ино мы вбачивши ижъ коли тотъ Мардас вмеръ в себе детей немаючи а тое верху писаное именье подле тыхъ привилиев жоне съсвоей (?) записал на вечность въглянувши есмо в записъ Мардасов который на тое имене ей жоне своей дал а wна подъле того запису ему мужу своему записала в ласки нашое на его чоломъбитье то есмо вчинили тую куплю и выслугу перъвого мужа ее потвѣржаемъ симъ нашим листом вечно ему самому и его жоне и ихъ детем и напотомъ будучимъ и ихъ щадком со всими землями пашными и бортными и съ сеножатьми и з ловы звериными и пташьими и со въсими (?) платы и пожитки которыхъкольве именемъ могутъ ·названы або менены быти и нехай wнъ и его потомки тое имене держать со въсимъ с тым как ся тое имѣнье здавъна само въ собѣ и в границах ся своих есть. И как тотъ Мардас держал водлуг тастаменъту мужа ее первого и листу записного жоны его А намъ с того служьбу земскую служить и волей wн тамъ прибавити и розширити и людми wсадити и къ своему лепшому и вжиточному wбернути так как сам налепей розумеючи А на твердость того и печать нашу казали есьмо привесити къ сему нашому листу. При том были воевода Троцкий гетман навышший староста Бряславский и Веницкий князь Костянтин Иванович Wстрозский а воевода Виленский державца Мозырьский пан Wльбрахтъ Мартиновичь Кгаштовтъ а воевода Киевский пан Андрѣй Немировичь а воевода Полоцький пан Петръ Станиславовичь. Писан у Вилни под

лети Божьего нарожения тисяча пять сотъ двадцать третего месеца Июня ѕ҃ı день Индикъта десятыи (?). Sigismundus Rex subscripsit. Копоть Васкович маршалок и писарь.

Грамота писана на литовско-русскомъ языкѣ на пергаментѣ большаго формата (дл. 45 цент. — шир. 35 цент.); скрѣплена меньшею великокняжескою Литовскою печатью, привѣшенною на шелковомъ снурѣ малиноваго цвѣта. Внизу документа, съ лѣвой стороны, собственноручная латинская подпись короля, а съ правой—господарскаго русскаго писаря. На оборотѣ грамоты имѣется помѣта, сдѣланная господарскимъ русскимъ писаремъ, 76 лѣтъ спустя, при королѣ Сигизмундѣ III: «Году ҂а҃ф҃ч҃ѳ месеца «Wктебра двадцать семого дня, у Неполомицах тотъ прывилеи «в канъцлярен его королевское милости великого князства «Литовского былъ покладанъ и до книгъ великого князства Литовского канъцлярейскихъ естъ вписаныи. Ярошъ Воловичъ Писарь». См. примѣч. къ печати, актъ — $\frac{№\ 22}{218}$.

№ 12/62 1 Іюля 1569 года.

Сигизмундъ II Августъ, Король Польскій, Великій Князь Литовскій и проч., созвавъ въ 1569 году на генеральный сеймъ, въ городъ Люблинъ, представителей земель, воеводствъ и уѣздовъ королевства Польскаго и великаго княжества Литовскаго, а также столичныхъ городовъ Кракова и Вильно, завершилъ соединеніе Литвы съ Польшею.

Состоявшееся такимъ образомъ окончательное соединеніе этихъ двухъ государствъ оба народа увѣковѣчили письменнымъ актомъ, подъ названіемъ „Унія", даннымъ со стороны королевства Польскаго великому княжеству Литовскому и, взамѣнъ, со стороны Литвы — коронѣ Польской. Такъ какъ при сличеніи напечатанныхъ въ разныхъ изданіяхъ болѣе или менѣе сходныхъ копій затеряннаго акта „Унія", даннаго Польшею Литвѣ, и ниже слѣдующей выписи, сдѣланной нами съ единственнаго подлиннаго акта „Унія", писаннаго на пергаментѣ, даннаго со стороны Литвы Польшѣ и хранящагося въ Литовской Метрикѣ Правительствующаго Сената, видно, что въ обоихъ актахъ прописаны однѣ и тѣже постановленія Люблинскаго сейма, — то мы приводимъ здѣсь вкратцѣ главнѣйшія ихъ черты.

Два народа, т. е. Литва и Польша, соединяются на вѣчныя времена и составляютъ одну нераздѣльную республику, подъ скипетромъ одного короля, избраннаго общей подачей голосовъ и коронованнаго въ Краковѣ. Оба народа обязаны заключать союзы и договоры съ иностранными державами не иначе, какъ только съ обоюднаго согласія, притомъ имѣть сеймы и совѣщанія общіе. Сенаторы, какъ духовные, такъ и свѣтскіе обоихъ народовъ будутъ засѣдать въ сенатѣ въ опредѣленномъ для нихъ порядкѣ, а великіе государственные сановники, т. е. сенаторы—министры, поровну съ каждой стороны, какъ-то: Коронный и Литовскій великіе маршалы, Коронный и Литовскій великіе канцлеры, Коронный и Литовскій подканцлеры, Коронный и Литовскій

великіе подскарбіи и Коронный и Литовскій надворные маршалы войдутъ въ составъ того-же сената. Король Сигизмундъ II Августъ отказался отъ правъ наслѣдованія въ Литвѣ.

1 *) W YMIĘ PANSKIE AMEN * Kv Wiecznej pa-
miątce sprawj nyzej opisanei. My Prelacy i Panowie
Rada, tak Düchowna iako Swieczka Xiązęta Stany
wszystkie Wielkiego Xięstwa Litewskiego ktemü poslowie
Ziemsczy na tym walnym a s Pany Radamy i posly, a
2 Stany wszystkiei Korony Polskiei spolnem Lüübel || skiem
Seymie będące. THO iest WALERIAN Biskūp Wylien-
ski przes umoczowanego swego. GIRZY Pieczkowycz Bis-
küp Zmoidzky. HREHORI Alexandrowicz CHODT-
KOwicz Pan Wylienski Hetman Nawiszy Wielgiego
Xięstwa Litewskiego Starosta Grodzienskу Dzierzawca
Mohiliewsky. STEFAN ZBaraski Koribütowicz Woiewo-
da Troczky. OSTAFIEI WOLOWICZ pan Troczky
Podkanczlierzy Wielgiego Xięstwa Litewskiego, Starosta ||
3 Brzesczky i Kobrinsky. IAN CHODTKIEWICZ Hra-
bia na Szklowie i Myssy Starosta Zmoidzky Marscha-
lek Naiwissy Wielgiego Xięstwa Litewskiego Admini-
strator y Hetman ziemie Liflanczky Starosta Kowiensky
dzierzawca Plotelsky i Telschowsky. WASILIEI Tisskowicz
Woiewoda Smoliensky Starosta Mienski i Pinsky przes
ümoczowanego swego. PAWEL Jwanowicz Sapieha Woie-
woda Nowogrodzky. GIRZI Wasyliewycz Tiszkowycz ||
4 Woiewoda Brzesczky Starosta Wolkowisky. GABRIEL
Jwanowicz Hornostai Woiewoda Mienski Starosta Kamie-
nieczky. MALCHER Schemiott Kastellan Zmoidzky Czi-
wün Bierrzansky(?) przes ümoczowanego swego. HREHORI
Trisna Kastellian Smoliensky. HREHORI Wolowicz
Kastellan Nowogroczky Starosta Slonimsky. JAN Miko-
laiowicz Haiko Kastellan Bieresczieisky Koniüszy Gro-

*) Число означаетъ строку подлиннаго акта «Уніи», хранящагося въ Литовской Метрикѣ.

dzienski dzierzawczu Trabski MIKOLAI *Talwosz* Ka- ||
5 *stellan* Mienski *Starosta Dinemburskÿ*. MIKOLAI *Na-*
rüssewicz Podskarbÿ *Ziemskÿ Wielgiego Xięstwa Litew-*
skiego Pisarz IE° *Kroliewski Mczÿ dzierzawca Markow-*
ski Miadzielski Vspolski i Pieniamskÿ MIKOLAI CH*ri-*
stoff Radziwÿl Xiaze na Olicze i na Niesswÿzü Mar-
schalek Dwornÿ Wielgiego Xięstwa Litewskiego. JAN
KISSKA *Kraiczi Wielgiego Xięstwa Litewskiego*. MIKO-
LAI OL*iechnowicz Dorohostaiski Stolnik Wielgiego Xię-*
6 *stwa Li* || *tewskiego Dzierzawca Wielionskÿ Boisagolskÿ*.
Cziwon wlosci Zmoidzkiei Gądzinskiei LAWRIN *woina*
podskarbÿ Dwornÿ Wielgiego Xięstwa Litewskiego pi-
sarz IE° *Kroliewski Mci, Dzierzawca Krasniczki i Kwa-*
sowski A *Marschalkowie* JE° *Kroliewskÿ mÿlosci w Wiel-*
gim Xięstwie Litewskiem XIĄDZ LVKAS *Bolie-*
slawowicz Swirzskÿ Dzierzawca Krewskÿ MIKOLAI *Sa-*
pieha. JAN *Wolczek koniüssÿ Wilienskÿ i Podko-*
7 *niüssÿ ziemskÿ* || *Dzierzawcza Wasiliskÿ Kalienieczkÿ Tis-*
skowicz. JAN *Bolieslawowicz Swirskÿ z Wÿlienskiego*.
MALCHER *Snowskÿ sędzia Ziemskÿ Nowogrodzkÿ*
Dzierzawca Küreniecczkÿ Z nowogrodzkiego. PAWEL
Ostrowiczkÿ Z osmianskiego powiatow poslowie. ALE-
XANDER *Wahanowskÿ*. JAN *Palüskÿ dzierzawca Nie-*
monoiczkÿ Marschalkowie, pisarze JE° *Kroliewskÿ milos-*
ci. MICHAILO *Harabürda Dzierzawca Swÿsloczkÿ*. *Ba-* ||
8 *ziliüs Drzewinskÿ*. *Macici Sawiczkÿ Starosta Mielnÿczkÿ*
Woiski Drohiczki STAN*islaw Narüszewicz Cziwün Wi-*
lienskÿ A *mÿ poslowie ziem i powiatow tego Slawnego*
panstwa Wielgiego Xięstwa Litewskiego na tenze spolnÿ
Sÿem od ziem ÿ powiatow za züpelną mocą poslanÿ
z Woiewodztwa Wilienskiego pospolii z wiszÿ mianowanem
Marschalkiem Xiędzem JA*nem Swÿrskÿm Xiądz* MAL-
9 CHER *Matüszowicz Giedroicz z* || *Woiewodztwa Troczkie-*
go ANDRZEI *Dzierzko podkomorzÿ*. *Kasper Raiczkÿ*
chorązÿ ziemie Troczkiei, a Michailo Wrona z ziemie

zMoidzkiei. MIKOLAI Stankiewicz Bieliewicza podkomorzy ziemie Zmoidzkiei Cziwün Oirugolski, Jwan ILgowski Cziwün Wieswienskÿ a Cziwün teize ziemic Zmoidzkiei. Jan Gradowski z ziemie Smolienskiei Fiedor Kopecz a Jan Skirmonth z woiewodztwa Nowogroczkie° pospolü
10 z wyssy pomienio || nym Marschalkiem Malcherem Snowskÿm. ANDRZEI Iwanowicz Secretarz IE° Krolieẃski mczi podkomorzy Nowogrodzkÿ z woiewodztwa Witebskiego. ANDRZEI Kisiel Horodniczi Witebski A THImofiei Hürko podsądek Witebski, z Woiewodztwa Bierescziciskicgo Dominik Pacz Podkomorzÿ Brzesczkÿ ADAM POCziei pisarz ziemski Brzesczki z Woiewodstwa Msczyslawskiego.
11 ISai Sczolkan a Hreori (?) Makarowski || z woiewodzstwa Mienskiego Wasiliei Rahosa chorązÿ Dwornÿ Wielgiego Xięstwa Litewskiego a ANDRZEI Stankiewicz a s powiatow kü temze Woiewodztwam naliezaczich z Woiewodztwa Wilienskiego s powiatü Osmianskiego z wissÿ pomienionim Marschalkiem Pawlem Ostrowiczkÿm Stanislaw Stanislawowicz sędzia Ziemskÿ Ossmianskÿ s powiatü Wilkomirskiego MIKOLai Kończa Kristow Razmÿ-
12 sowicz s powiatü Lid || skiego Szadzÿbor Dowgird a Sczęsny Aügüstinowicz Hüba A z woiewodzstwa Troczkiego s powiatü Grodzienskiego Xiądz Jwan Masalskÿ sędzia ziemskÿ Grodzienskÿ, a Jan Klükowskÿ s powiatü Kowienskiego Andrzei ILgowskÿ Cziwün Twierskÿ a Kasper Giedroicz z Woiewodztwa Nowogrodzkiego s powiatü Slonimskiego MICHAILO Sokolowskÿ sędzia Slonimskÿ a Mar-
13 czin Iaczÿnicz s powiatü Wolkowiskie° || Ieronim Püksta chorązÿ Wolkowiskÿ a Piotr Skrobott z Woiewodztwa Witepskiego s powiatü Orssanskiego Bogüss ALickiewicz (?) Skolko CHorązÿ Orssenskÿ a Fiedor Woropaÿ z Woiewodztwa Bierestciskiego s powiatü Pinskiego Stanislaw Szyrma Woiski Pinski Jwan Domanowicz podsędek Pinski, s' powiatü Mozirskiego Fiedor Lenkowÿcz a IAN
14 KLopotn. z Woiewodztwa Minskiego s' powiatü || Re-

cziczkiego ANDr*zey* CH*alieczky pisarz* Z*iemsky* R*ecziczky a* I*smaylo* Z*yenkowycz*. I *wssystka ynssa Sliachta Obywatelie Wielgiego* X*ięstwa* L*itewskiego tak tü w* L*üblinie będącze iako i niebędącze ktorych iednak wssystkich chücz i wolia do tych nyzei opisanycn rzeczy iest nam dobrze z seymikow powiatowych, ktore ten Syem walny* L*übelsky üprzedzily wiadoma tak iakoby się tisz tü wlas-*
15 *nie imiona ich wszyst* || *kycn wlozyly i pieczęczy zawiesyly, a potym tisz i z miasta* W*ylienskiego Stolycznego Wielgiego* X*ięstwa* L*itewskiego poslowie* FR*ancz Stanislawowycz* D*ürnik*, F*iedor Jaczkowicz Wielkowicz* B*ürmistrze a* H*ieronym* OP*achowsky pisarz Miasta Wilienskiego. Oznaimüiemy tym to listem nassym wssem nynie i na potim będączym lüdziam do ktorych iedno wiadomosci ten list nasz przydzie. Jsz my maiącz üstawicz-*
16 *nie przed* || *oczyma powinnosc nasse przeczïw oicziznie swei Wielgiemü* X*ięstwü* L*itewskiemü ktoreiiessmy wssystkę pocczywoscz ozdobę pozytek pospolity a nawięczei ümocznienie od niebespieczęstwa tak wnętrznego iako zewnętrznego opatrzicz powynny.* B*acząc tisz przytim i przed oczyma maiąc chwaliebny a oboiemü narodowy barzo naliezny związek i spolecznoscz przesz przodky swe niegdy z obywatel-*
17 *myna on czas wssystkiei* K*o* || *rony* P*olskiei na wieczne czasy zaspolnym a listownym obüdwü narodow zezwolieniem üczyniong i listi pieczęcziamy przysięgamy czcziamy oboiei strony ümocznioną i przess niemaly czas üprzeymoscią a statecznoscią oboiei strony dzierzaną.* L*iecz potym za zlymy a zawysnemy czasy nieiako zatrüdnioną zawzdysmy tak my iako przodkowie naszy o tym mislily, i pany swe tak slawnei pamięczy* ZIGMVNTA *iako i szczę-*
18 *sliwie* || *na ten czas obiema narodom* P*olskiemü i* L*itewskiemü panüiączego pana, a pana* ZIGMVNTHA A*ügüsta* K*rolie* P*olskie przess niemaly czas üpominaly i prozbamy naszemy do tego wiedly, aby nam s powinnosci swy panskiy a* K*roliewskii iako zwierzcnny a iedny obüdwü naro-*

dow panowie do executiey a skutku tak spisow spolnych
iako i ynich praw i przywilieiow nassych ktore na ten zwią-
19 zek i na tę spolecnosc s Pany i ziemia || my Korony Pol-
sky iescze od pradziada IE° Kro: Mczy. takze i za
ALEXANDRA Krolia my s Koroną Polską mamy z la-
sky a zwyrzchnosci swy dopomocz. a to co się s tei spolecnosci
wykroczylo w swą rzeę ustawycz raczyly zwiodszy nasz s Pa-
ny Radamy i ynemy Korony Polskiei stany spolnie na ied-
no mieiscze do wykonania tei to chwalebny a oboiemu na-
rodowy pozyteczni sprawy iako o tei sprawie Vnij acta
20 i consti || tucie, declaratie i recessy seymow po thy czasy
będączich iasnie omawiaią. Iakoss iednak za laską my-
lego Boga ktory spoleczenosc i iednoscz myliie. A ktory
Krolieistwa panstwa i rzeczypospolite po wssystkiemswieczie
w osobnei swoici opiecze miecz raczy. A za laską tisz pana
swego sczęsliwie na ten czas nam panuiączego Pana a Pana
ZIGMVNTHA Augusta Krolia Polskiego etc wyssei miano-
21 wanego || toszmy nakonieccz za uprzeymym staraniem swym
odzierzely. isz przodkiem w Warssawie na Seymie Roku
tysiącz pięczset Schesdziesiąt Trzecziego zlozonim a po-
tim w Parczewie Roku tisiącz pięczset Schesdziesiąt
Czwartego ziachawssy się z Stany Koronnemy niemalismy
wstępek do naprawienia tego to ziednoczenia i tei po czę-
sczy naruszonei Vnij uczynily namawiaiącz miedzy szo-
22 bą z obu stron. i utwierdza || iącz articuly do tey Vnij na-
lieżącze, ktore articuli isz tam na on czas prze krotkosc
czasu i prze insse gwaltownicisse potrzeby rzeczipospolity
oboiego narodu spolnimy spissy nassemy z Stany Koron-
nemy warowane bycz nie mogly. przeto tego wolnieiszego
czasu ziachawssy się na ten Syem spolny do Lublina na
dzien dwudziesty trzeczy miesiąca Grudnia w Roku
23 przeszlym tisiąc pięczset Schesdziesiąt Osmy || przess
IE° Kroliewsky milosci za zezwolieniem oboich Rad Pol-
skich i Litewskich zlozony i do tego czasu iednostainie
dzierzany i continuowany. Takieszmy nizei opisane trac-

taty i namowy między sobą üczynily, ktoresmy za laską
Bozą do tego koncza i do tei conclüsy za zgodnym y ied-
nostaynim oboiei strony zezwolieniem i spolnim spisanym
ni w czim niederogüiąc receszowy Warssawskiemü i yn-
» *szym* || *przywilieiom przywiedly s czego bądz panü Bogü w*
Troyczy iedynemü chwala wieczna a Krolowy IE° Mczy
z laskÿ Bozÿ Panü a panü ZIGMVNTOWI Aügüstowy
dzięka niesmiertelna, zacznei tisz Koronie Polskiei, i Wiel-
giemü Xięstwü Litewskiemü slawa i ozdoba na wieküiste
czasy. NAPRZOD Isz aczkolwiek byly stare spisy przya-
cielstwa sprzymierzenia pomnozenie i liepssy sposob rze-
» *czipo* || *spolity tak Korony Polskiei iako Wielgiego Xięstwa*
Litewskiego cziniączi etc. Wssakoss isz się nieczo w nych
wydzy byc roznego od dobrego i sczyrego braterstwa düfa-
nia. Przeto dlia mocznieissego spoienia wspolny i wzaiem-
ny milosci braterskÿ i w wiecznei obronie obüdwü panstw
spolecznei niewątpliwei wiary braterskÿ czasy wiecznimy
kü chwalie Bozy IE° Kro: Mczi z wiecznim podziękowa- ||
» *niem godnei slawie i tychze obüdwü nazacznieiszych Pol-*
skiego i Litewskiego narodow i tisz kü roszyrzeniü nie-
zmierzonei i wiecznei czczy ozdobie okrasie zmocznieniü
üecziwosci zacznosci i Maiestatü spolnego wiecznemü ros-
syrzeniü one stare sprzemyrzenia ponowily i ümiarkowa-
ly w tym wssystkim iako nyzei opisano. ISZ iuss Kro-
liestwo Polskie y Wielgie Xięstwo Litewskie iest iedno ||
» *nierozdzielne y nierozne czialo. A takze nierozna alie iedna*
a spolna Rzeczpospolita ktora się z dwü panstw i naro-
dow w ieden liüd zniosla i spoyla. A Temü oboiemü na-
rodowy zeby iüsz wiecznemy czasy iedna glowa ieden pan
i ieden Krol spolny roskazowal, ktory spolnymy glosy od
Poliakow i od Litwy obran. A mieiscze obierania w Pol-
scze, a potim na Kroliestwo Polskie pomazan i Korono- ||
» *wan w Krakowie będzie ktoremü obieraniü wedlüg przy-*
wilieiü ALEXANDROWEGO niebytnoscz ktorei strony
przekazacz niema abowiem powinnie et ex debito Rady i

wssystkie stany Korony Polskiei *i* Wielgiego *Xięstwa* Litewskiego *wzywane bỹc maią.* OB*ieranie y podnoszenie* Wielgie° *Xiędza* Litewskiego, *ktore przedtym osobno bywalo w* Litwie *aby iisz tak iistalo zeby* ‖ *i znak zaden albo podobięstwo napotim niebylo.* S *ktorego by się okazowalo abo znaczylo podnoszenie albo inaiiguratia* Wielgiego *Xiędza* Litewskiego. A *isz titiil* Wielgiego *Xięstwa* Litewskiego *i iirzędy zostawaią, tedy przy obieraniu i* Koronacii *ma bỹc obwolan zaras* Kroliem *Polskiem i tenze* Wielgim *Xiędzem* Litewskiem *Riiskiem Priiskiem Mazoweczkiem Zmiiczkiem Kiiowskiem Wolinskiem Podlia* ‖ *skiem i Liflanczkiem.* Siicceszio IE° Kro: Mci *naturalis et haereditaria Jeslibỹ* IE° *Kroliewsky* Mci *i komiikolwiek s przyczyni iakieikolwiek w Xięstwie* Litewskim *sliizila, niema iiusz wiecznemy czasy przeskadzacz tego spolkii i ziednoczenia oboiga narodow i obierania spolnego iednego pana, ktorei* IE° *Kroliewska* Mcz *Koronie wiecznemy czasy odstąpil niewątpiąc w tym i to tisz sobie waruiącz* ‖ *zebysmy any samei osoby* IE° *Kroliewsky mczy ani potomstwa wlasnego ieslibỹ* IE° *Kroliewski mczy ktore pan* BOG *dacz raczil niesgoloczily, alie zeby pocczjwe a stanowy iego przystoine od rzeczipospolity opatrzenie mialo ieslibỹ na* Kroliestwo *niebylo wzięte* A *wssakoss nieczyniącz zadnei* Dismembracii *Koronnei o czim w declaraty* IEgo *Kroliewski mczy i w recesie seimu Walnego* Warszaw ‖ *skiego dostatecznie iest opisano i obwarowano, a przy* Koronacii *nowego* Krolia *maią bỹc przes* Krolia *Koronowanego poprzysięzone i zaras confirmowane na iednim lisczie i iednymy slowy na wiezne czasy prawa przywilieie, i wolnosci poddanych wssystkich oboiga narodow i panstw tak zlączonych.* SE*ymy i* Rady *ten oboy narod ma zawsze miecz spolne* Koronne *pod* Kroliem *Polskym pa* ‖ *nem swym i zasiadacz tak panowie międzỹ pany osobamy swemy iako poslowie miedzy posly i radzicz o spolnich potrzebach tak na Seymiech iako i bes Seymow w* Polscze *i w* Litwie.

Tisz abÿ iedna strona drügiei bÿla Radą *i pomoczą, abÿ* IE° *Kroliewska* Mcz *prawa przÿwilieie tak wssem ziemiam ÿ narodom tak* Koronÿ Polskiei *iako i Wielgiego* „ Xięstwa Litewskiego *i ziemiam do nÿch* ‖ *naliezączÿm wszeliakÿm pismem nadane przÿwÿlieia i prawa od wszech przodkow* IE° *Kroliewskÿ* Mci, *i od* IE° *Kroliewskÿ mczÿ samego z dawnÿch czasow ÿ od poczęcia* Vnij *wssem wobec i kazdemü zosobna iakiemkolwiek sposobem nadane i wolnosci dostoięstwa prerogativi urzędÿ wszÿstkie oboiga narodü czale i nieporüssone zachowal wszÿstki prawa sądÿ* „ *wÿsadÿ Stanÿ* ‖ Kxiązęcze *i familie Sliacheczkie przerzeczonich narodow üchwalÿ sądowne zdawna do tego czasü zachowacz kazdemü stanü mocznie i nieporüszenie.* PRZysięgÿ Rad *Dignitarzow ürzędnikow Starosth narodü* Litewskiego *i przednieissÿch domow* Liudzÿ *ktorzÿbÿ ie czynicz mielÿ przÿ mocÿ zostacz maią, iakosmÿ tisz i samÿ* „ *spolnie tak przÿwilieimÿ iako spolnÿm spisaniem* ‖ *na Seÿmie* Warszawskÿm *spolnÿm sobie zostawilÿ, tim wÿkladem isz napotim wssÿstkie takowe przÿsięgÿ* Kroliowÿ *Koronowanemü ÿ* Koronie Polskiei *czÿnione bÿcz maią.* Takze *okolo przÿsiągy trzÿmania spiskow pospolitÿch zachowacz się maÿą i statecznie sobie trzÿmacz wedlia przÿwilieiü* ALEXandrowego. Tisz *we wszÿstkich przecziwnoscziach spolną* „ *pomoczą mÿ* ‖ *oboiego narodu* Prelacÿ *Xiązęta* Radÿ Barones *i wssÿstkie stanÿ pomagacz sobie mamÿ wssÿstkiemÿ silamÿ i moznoscziamÿ iako spolnei* Radzie *pozÿtecznie i potrzebnie będzie się zdalo sczęslÿwe ÿ przeczÿwne rzeczÿ za spolne rozümieiąc i wiernie sobie pomagaiącz.* Foedera *aut pacta abo zmowÿ i przÿmierza s postronnemÿ narodÿ wedlia* „ *spolnei zgodÿ* Warszawskiei *napotim* ‖ *zadne czÿnione anÿ stanowione, zadnÿ tisz poslowie w rzeczach waznich do obczÿch stron posylanÿ bÿcz niemaią, iedno za wiadomoscią ÿ* Radą *spolną obüdwü narodow a przÿmierza albo stanowienia s ktorÿmkolwiek narodem przedtÿm uczynione ktorebÿ bÿlÿ skodliwe ktorei stronie dzierzane bÿc niemaÿą.*

MONeta tak w Polscze iako w Litwie ma bÿcz za spolną » Radą Vniformis et || aequalis in pondere et grano et numero petiarum et inscriptione monetae. Co kŭ skutkowÿ przÿwiescz IE° Krolieẃska Mcz iest powinien i potomkowie IE° Krolieẃskÿ milosci będą powinnÿ. CZla mÿtha wssÿstkie w Polscze i w Litwie ziemskie i wodne iakÿmkolwiek ÿmieniem nazwane, tak Krolieẃskie iako Sliacheczkie Dŭchowne ÿ miesczkie IE° Krol: Mcz znosÿcz raczÿ » iszbÿ iŭsz zadnego exnunc czla niebra || no napotÿm wiecznÿch czasow od Dŭchownÿch od Swieczkÿch lŭdzÿ Sliacheczkiego Stanŭ i od ich poddanÿch od rzeczÿ ktorÿchkolwiek wlasnei robotÿ i wÿchowania niezakrÿwaiąc mitt Kŭpieczkÿch ani się zmawiaiącz s kupczÿ kŭ skodzie a zataieniŭ Czel zdawna zwÿklich Krolieẃskich tak w Polscze iako i w Litwie. STatŭta i ŭstawÿ wssÿstkie iakiekolwiek i s ktoreskolwiek przÿczÿnÿ przeciw narodowÿ Polskiemŭ w || « Litwie ŭstawione i ŭchwalione okolo nabÿwania i dzierzenia ÿmienia w Litwie Poliakowÿ iakokolwiek bÿ go kto dostal, i dostawal choczia po zenie albo z wÿslŭgÿ albo za kŭpnÿm darownim obÿczaiem zamianą i ktorÿmkolwiek nabicziem wedlia zwÿczaiŭ i prawa pospolÿtego the wszÿstkie statŭta abÿ zadnei moczÿ niemialÿ iako prawŭ sprawiedliwosci i tisz spolnei braterskiei milosci i ŭnij a ziednoczeniŭ spolnemŭ przeczÿwne, alie || abÿ wolno bÿlo zawzdÿ tak Poliakowÿ w Litwie, iako Litwÿnowÿ w Polscze kazdÿm slŭsznim obiczaiem dostawacz imienia i dzierzecz ie wedlia prawa w ktorÿm liezÿ ono ÿmienie. A Czo się tÿcze ÿnszÿch articŭlow przÿwÿlieiŭ ALEXANDRA Krolia ktore iescze nie są na Warszawskÿm Seÿmie declaratią Krolia IE° Mci anÿ spolną zgodą declarowane, alie na ten teraznieissÿ spolnÿ Lŭbelski z warszawskie° Seÿmu « odkladem spolnim || zawÿslÿ tÿ wssÿstkie iako są w przÿwÿlieiach i w spÿsaniŭ spolnÿm, a ostatecznie w ALEXANROWIM przÿwÿlieiŭ i tŭ w Lŭblinie od Krolia IE° Mci poprzod w teÿ sprawie Vnij danÿm opisane w

moczy zupelny na czasy wieczne zostawacz maią, a wszakze ku obiasnieniu liepssemu to przykladaiącz isz przy titulie Wielgie *Xięstwo* Litewskie *i dostoięstwach i urzędziech wszystkich i zacznosci Stanow wedlia opisania*
" *przywy* ‖ *lieiu* Krolia ALEXANDRA *czalie a nienaruszenie zostacz ma, gdisz to zicdnoczenia i spolecznosci tei rostargnienia i rozdzialu nieczyni. Seymow ynich zadnych osobnych stanom* Koronnym *i* Litewskym *od tego czasu* Krol JE° Mcz *skladacz niebędzie, iedno zawzdy spolne Seymy temu oboiemu narodowy, iako czialu iednemu w* Polscze *skladacz będzie, gdzie się* JE° Kroliewski
" Mci *i* Radam Koronnym *i* Litewskim *naslus* ‖ *sniei zdacz będzie.* DI*gnitarstw i urzędow iesly ktore vaciuią albo vacowacz w* Wielgym Xięstwie Litewskiem *napotym będą* Krol JE° Mcz *nicma dacz nickomu, aszby pirwei* JE° Kroliewsky Mcz *i potomkom iego* Kroliom Polskym Koronowanem *i temu nierozdzielnemu czialu* Koronie Polskiei *przysięgę uczynil.* OP*atruiemy tisz dostatecznie, i waruiemy Stany i* Osoby Wielgiego Xięstwa Litewskie° *aby*
" Executia ‖ *nasz samych i potomkow naszych, nietylko wedlia statutu* ALEXANDRA Krolia, *alie any wedlia zadnych przywylicioiw listow Constitucii uchwal Seymowych w* Koronie Polskici *uczynionych danych uchwalionych iakichkolwiek przeslych okolo dobr stolu* IE° Kroliewsky *mczy w Wielgym* Xięstwie Litewskym *od wssech przodkow* IE° Kroliewsky Mci. *i* JE° Kroliewsky Mci *samego*
" *od zaczęczia* Vnij *w* Wiel ‖ *gym* Xięstwie Litewskym *komuszkolwiek rozdanych zadnego stanu niedolieglą, alie wszystkie prawa przywylieie od wssech przodkow* IE° Kroliewsky Mczy, *i* JE° Kroliewsky *mczy samego od zaczęczia* Vnij *w* Wielgim Xięstwie Litewskym *narodom* Litewskym Ruskiem Zmuczkiem *i ynim narodom i* Obywateliom Wielgiego Xięstwa Litewskie° *i tisz ziemiam powiatom familiam y osobam do tych czasow* ‖ *dane czale*

zupelne i niwczym nienaruszone zostaly. Takze *wiecznosci*
feuda albo lienna frimarky zamiany dozywocia zastawy
wsseliakie na Seymie i bes Seymow uczynione wedlia kaz-
dego przywilieiu wiecznimy czasy dzierzane bycz maią,
nieprzywodząc ich w zadną wątplywosc ktorymkolwiek obi-
czaiem albo wykladem, takze tisz nadanie na Dygnitar-
29 *stwa urzędy ktore zdawna i wlasnie na || nie naliezaly za-*
stawy i summy wsseliakie w zupelnym prawie swym zo-
stawione byc maią niebędącz powinny zadnei częscy docho-
dow zwyklych swych iakiemkolwiek obiczaiem nazwanych
gdzie yndziey i na czo yncgo nad teraznieisze dzierze-
nie i przywilieie albo listy swe do tego czasu odzierzane
okrom pozytku swego obraczacz. A *ktoby s przodkow*
30 *swych niemaiąc listow, co gruntow y ka || zdy poseszy iakiem-*
kolwiek ymieniem nazwanych trzymal pozywal, takowy
tę takową swoię wlasnosc i bes listow iako i za listy ma
wiecznie trzymacz wedlia statutu Litewskiego *starego i no-*
wego i zwyczaiow dawnych. Iakosz *panowie* Rady *i wszyst-*
kie Stany i poslowie wssystkich ziem tym teraznieiszym
postanowienym zamykaią sobie i potomkom swoym mocz
31 *stanowienia i wznawiania || yakimkolwiek* Xtaltem *takiesz*
wspomynania y wszeliakiego wynaliasku wzniesienia exe-
cucy na wyslugy i insze maiętnosczi przeslc. A *isz iusz*
od tego czasu rozdawanie dobr stolu w Wielgym Xięstwie
Litewskym *ustacz ma. wszakoss ymiona ktorekolwiek z*
domow Xiązęczich *i Sliacheczkich i panskich ku Stolo-*
wy JE° Kroliewsky *mczy potym przypadacz będą, te ta-*
32 *kowe ymiona* JE° Kro || *liewska* Mcz *wedlia woly i lasky*
swy Kroliewsky *rozdawacz ma tak* Polskiego *iako*
i Litewskiego *Sliacheckiego narodu ludziam, aby*
się tym sluzba ziemska woienna nie zmnieiszala.
Takiesz *w recuperaty od nieprzyaczielia* Moskiewskie°
zamkow ymion poseszy i dobr wszeliakich będzie powi-
nien JE° *Kroliewska* Mcz *tym wraczacz czie to oiczizny*
33 *i poseszie przedtym byli przed osięgnieniem || od nieprziia-*

cziela A *ieslibij na to mieiscze dano komū czo, to się do stolū* Krolia IE° M*c̄zy wroczacz będzie*. Ktore *wssijstkie articūlij* Mij *Prelacij i* Panowie R*adij Xiąz̄ęta posłowie ziemsczij i ijne wszijstkie stanij*. Wielgiego Xięstwa Li*tewskiego znaiącz bijc chwaliebne potrzebne i oboiemū temū narodowij tak* Koronij Polskiei *iako* Wielgiemū Xię-
„ *stwū* Litewskiemū *iako iūsz iednei spolnij* || *a nierozdzielnei* Rzeczijpospolitij *pozijteczne a spolnego nassego z Stanij tej Slawnij* Koronij Polskij *z zezwolienia w ten list na ten xtalt spisane, radzij i z dobrą wolią, ij z dobrą braczką chūczią i mijloscią tak* Prelatom Panom Radam *poslom ziemskijm iako i ijnijm wszijstkijm Stanom i* Oso*bam* Koronnijm *tijm listem naszijm na wieczne czasij z stronij naszii przijznawamij i one pieczęcziamij przij-* |
„ *sięgamij poczczijwosczamij swijmij i potomstwa swego wszeliakiego warūiemij ūtwierdzamij i ūmaczniamij warūnkiem ūtwierdzeniem ij umocznieniem takijm iakie nam nawiętsze i namocznieisze bądz z osob bądz z miescz i urzędow nassijch tak osoblijwim iako i pospolitim obijczaiem naliezij sliūbuiąc i obieczūiącz przed panem Bogiem dobrim ūczczijwim Sliacheczkiem y*
„ CH*rzesczijan* | *skijm slowem naszijm, isz to wssijstko co się tū napisalo znacz trzijmacz i dzierzecz wijpelniacz samij i s potomkij swemij na wieczne czasij będziemij, bes fortelıow wszeliakijch nieprzijwodząc nijczego s tijch rzeczij na wiekij w zadną wątplijwosczanij odmianę nieodstrzeluiącz się tisz w nijczijm od tei ijednosci w ktorąsmij się z narodem tei Slawnij* Koronij Polskij *związalij wedlia*
„ *opisania tego to listū naszego* || *y articūlow w tijm lisczie związalijch i obiasnionijch wiecznimij i wiekūistimij czasij.* I*akij tisz nam* Panowie Poliaczij *dalij, ktore spolne nasze spisij,* Krol JE° M*c̄z przerzeczonij, iako pan nasz zwierzchnij władzą swą* Krolieską *Confirmowacz nam raczijl.* A IE*slibij ktora strona przijwijlieiow i spisow o spolnosczij ūczijnionich miedzij tijmi narodij tak nam iako sobie trzij-*

„ *macz niechcziala* ‖ *albo ieden zosobna trzymacz niechcial*
przeciw takiey stronie i kazdemu zosobna iako przeciwko
nieprzyiaczieliowy naszemu i narodow spolnych powstacz s po-
tomky naszymy przy panie naszim Krolii Polskiem *bę-*
dziemy powinny. Co wssystko czynicz i wypelnycz mocznie
dzierzecz w skutku wszystkim zawzdy pod naszą przy-
sięgą siebie i potomki nasze obowiązuiemy. A *te wszyst-*
„ *kie rze* ‖ *czy tu postanowione i obwarowane, any przesz*
IE° *Kroliewską* Mcz, *any przess pany* Rady *i yne wssyst-*
kie Stany i posly ziemskie oboiga narodu za spolnym
zezwolienym, any poiedinkiem od ktorei częsczy i strony
niemaią nygdy wiecznimy czasy byc wzruszane y odmie-
niane, alie wieczne czale y mocznie zachowane bycz mayą.
A Ku *liepssemu swiadectwu i wiecznei pamięczy rzeczy* ‖
„ *wissey opisanych,* My *przerzeczeny wissey opisany* Pre-
lacy, i Panowie Rada, *tak* Duchowna *iako Swieczka Xią-*
zęta my Poslowie Ziemsczy *i yne Stany na tym walnym*
a spolnym Seymie Liubelskym *będączy zawiesylysmy na*
ten list pieczęczy nasze. Pisan *y* Dan *na tymze spolnym*
Seymie LIVBELSKIM *pierwszego dnia* Miesiąca Lipcza,
Roku Bozego *Tysiącz pięczset Schesdziesiąt* Dziewiątego.

Актъ писанъ по польски на пергаментѣ большаго формата (дл. 71 цент., шир. 53,5 цент.); скрѣпленъ семьюдесятью восемью печатями представителей великаго княжества Литовскаго и литовскаго столичнаго города Вильно, привѣшенными на шелковыхъ снурахъ краснаго и зеленаго цвѣтовъ. Пергаментъ акта тусклый, грязноватый, съ пятнами желтоватаго цвѣта, отъ ветхости сталъ крошиться, вслѣдствіе чего на сгибахъ образовались дырочки; чернила мѣстами вылиняли, нѣкоторыя буквы почти исчезли и многія слова разбираются съ трудомъ.

***Примѣчаніе.* Такъ какъ одни изъ изучавшихъ актъ «Уніи» Польши съ Литвою превозносили его до смѣшнаго, другіе, какъ-бы наперекоръ первымъ, осуждали его до абсурда,— то эти оппоненты, любители крайностей, уклонившись отъ принципа солидарности съ истиною, столь священною въ**

сферѣ научныхъ изысканій, довольно грубо и напрасно покривили душой, тѣмъ болѣе, что безосновательныя мнѣнія и натянутыя доказательства, по существу своему, не могли ни возвысить, ни унизить этотъ если не единственный, то во всякомъ случаѣ знаменательный въ славянствѣ памятникъ, созданный сліяніемъ двухъ сосѣдственныхъ и соплеменныхъ народовъ безъ жестокостей, мятежа и кровопролитія.

Печатая въ настоящее время актъ «Унія», данный Литвою Польшѣ, списанный съ имѣющагося, повторяемъ, единственнаго оригинала, хранящагося въ Литовской Метрикѣ Правительствующаго Сената, считаемъ себя нѣкоторымъ образомъ обязанными, опираясь на историческія данныя Метрики, высказать о немъ и о создавшихъ его обстоятельствахъ нѣсколько соображеній и доводовъ, чуждыхъ предвзятой мысли, неумѣстныхъ симпатій или антипатій, а главное, безъ софизмовъ и жалкаго человѣконенавистничества, совершенно непригодныхъ тамъ, гдѣ дѣло касается истины.

Завершенная королемъ польскимъ, великимъ княземъ литовскимъ Сигизмундомъ II Августомъ политическая «Унія» издавна и постепенно подготовлялась его царственными предками. Всѣ они отлично знали и видѣли, что, при бытовыхъ интересахъ и политическихъ стремленіяхъ обоихъ народовъ, внѣшнія отношенія Польши и Литвы, обусловливаемыя ихъ географическимъ положеніемъ, осложняются еще антагонизмомъ римскаго и греческаго исповѣданій и вліяніемъ гусситизма, утраквистизма и таборизма—и что порождаемые такимъ вѣковымъ броженіемъ умовъ раздоры угрожаютъ самостоятельности обоихъ государствъ. Для послѣднихъ же двухъ Ягеллоновъ стало наглядно ясно, что въ виду такихъ данныхъ и проникающихъ во всѣ общественные слои ученій Мартина Лютера, Іоанна Кальвина, Лелія и Фауста Соцыновъ, обостренныхъ распрями съ анабаптистами и другими религіозными мыслителями и фанатиками того времени—отдѣльное, т. е. независимое существованіе Польши и Литвы, которое въ XV столѣтіи было едва возможное, впослѣдствіи сдѣлается немыслимымъ. Истину такого воззрѣнія могутъ подтвердить элементарныя свѣдѣнія изъ области политической географіи и всеобщей исторіи.

Не трудно сообразить, что при дѣйствіи всегда проницательной, но коварной и пагубной для единства славянъ политики Римско-германской имперіи на западѣ, при взаимномъ недружелюбіи и вѣчномъ антагонизмѣ съ восточными славянами, раздуваемыхъ по инпціативѣ тѣхъ же римско-германскихъ императоровъ и поддерживаемыхъ тайными происками и явнымъ вмѣшательствомъ хитрыхъ меченосцевъ на сѣверѣ и страшныхъ крестоносцевъ на сѣверо-западѣ, а также при постоянныхъ набѣгахъ хищныхъ татарскихъ ордъ, нападеніяхъ южныхъ славянъ, деморализованныхъ игомъ ислама, и при губительныхъ, совершенно безполезныхъ войнахъ съ Турціею на югѣ,—Польшѣ и Литвѣ оставалось только одно—отбиваться отъ такого сонма враговъ общими, напряженными силами. Къ этому дѣйствительно безъисходному положенію присоединились еще завпсть и негодованіе европейскихъ государей за то, что королямъ польскимъ и великимъ князьямъ литовскимъ предлагались чужеземныя короны: *венгерцами*—Владиславу II Ягелло и Ядвигѣ—въ 1395 году и ему же—въ 1402 году; Владиславу III Варненскому—въ 1440 году; Казиміру IV Ягеллону—въ 1458 году; Сигизмунду I Старому—въ 1529 году; *чехами*—Владиславу II Ягелло—въ 1402 году; великому князю литовскому Витовту—въ 1422 году; Казиміру IV Ягеллону—въ 1458 и 1467 годахъ. За исключеніемъ Владислава III Варненскаго, принявшаго въ 1440 году венгерскую корону, другіе короли польскіе и великіе князья литовскіе по возможности уклонялись отъ этихъ почетныхъ предложеній, возбуждавшихъ опасенія и усиливавшихъ ненависть,—въ видахъ сохраненія общаго мира и во избѣжаніе, если не разоряющихъ вполнѣ, то всегда волнующихъ и истощающихъ страну войнъ. При всемъ этомъ слѣдуетъ еще имѣть въ виду, что часть *Пруссіи*, принадлежавшая крестоносцамъ, отдалась добровольно подъ власть Казиміра IV Ягеллона—въ 1454 году, а *Швеція* дважды предлагала корону Сигизмунду I Старому; наконецъ *Ливонія*, въ царствованіе добродушнаго Сигизмунда II Августа, присоединилась сама собою сперва къ прилежащей Литвѣ въ 1561 году, а въ 1563 году и къ Польшѣ.

При такихъ условіяхъ, осложненныхъ еще и династиче-

скими связями Ягеллоновъ, единственнымъ и надежнѣйшимъ якоремъ спасенія для обоихъ народовъ была «Унія», къ которой въ теченіи ста пятидесяти шести лѣтъ, въ виду шаткости отдѣльнаго существованія обоихъ государствъ, они стремились взаимно различными путями, несмотря на свой особый бытъ, нравы и обычаи. Такое полуторавѣковое, постепенное единеніе Литвы съ Польшею уже само собою отрицаетъ всякую возможность насилія и служитъ неоспоримымъ доказательствомъ бывшей неизбѣжной политической потребности ихъ окончательнаго сліянія въ одно нераздѣльное цѣлое, для совмѣстнаго стройнаго существованія, равноправности, единства цѣлей, защиты и силы.

Только одна верховная власть, эта гордыня обоихъ народовъ, вѣчно алкавшая государственнаго преобладанія (suprematie), была постояннымъ яблокомъ раздора, питавшимъ безплодно столько времени нравственную борьбу великаго княжества Литовскаго съ королевствомъ Польскимъ, которая кончилась торжествомъ послѣдняго, благодаря общему естественному закону,—высшей интеллигенціи, а съ нею бо̀льшему политическому развитію и дипломатическому такту.

Взаимную солидарность обоихъ народовъ въ стремленіи къ «Уніи» и нравственную борьбу Литвы съ Польшею за государственное преобладаніе, эту болячку, отдалявшую только день неизбѣжнаго и окончательнаго соединенія обоихъ народовъ, подтверждаютъ досконально два факта.

1) Великій князь литовскій Витовтъ, не имѣвшій дѣтей, слѣдовательно прямыхъ наслѣдниковъ, проживъ въ мирѣ и согласіи съ Польшею до преклонныхъ лѣтъ короля польскаго Владислава II Ягелло, вдругъ на тридцать седьмомъ году своего великокняженія, пользуясь интригою императора германскаго Сигизмунда II Люксембургскаго, пожелалъ короны и титула короля Литвы. Владиславъ II Ягелло, зная гордость, настойчивость и жажду господства своего двоюроднаго брата, лично, самъ отъ себя, не оспаривая домогательства Витовта, послалъ къ нему краковскаго епископа Збигнѣва Олесницкаго и краковскаго воеводу Яна Тарновскаго съ предложеніемъ короны польской, взамѣнъ литовской. При такой дипломатической комбинаціи и громадномъ уваженіи,

которымъ доблестный Витовтъ всегда пользовался у поляковъ, корона Польши, завѣщанная ему престарѣлымъ и любимымъ королемъ Владиславомъ II Ягелло, даже независимо отъ короны литовской, навѣрно увѣнчала бы маститыя сѣдины геніяльнаго старца-богатыря, если бы смерть не пресѣкла дней его живота. Въ виду такихъ данныхъ, неизбѣжная «Унія», признанная въ зародышѣ самимъ Витовтомъ на сеймѣ въ Городлѣ и скрѣпленная печатью съ его изображеніемъ (majestatyczna), привѣшенною въ его присутствіи къ городельскому акту, въ которомъ значится: «*incorporamus, inviscеramus, appropriamus et unimus terras Lithvaniae et Russiae regno Poloniae*», была бы имъ завершена для естественнаго обезпеченія единственныхъ законныхъ и прямыхъ наслѣдниковъ обоихъ государствъ, малолѣтнихъ сыновей короля Владислава II Ягелло, королевичей: Владислава и Казиміра.

Видѣть послѣ вышеприведеннаго въ домогательствѣ Витовта только прямое желаніе разъединить Литву съ Польшею, при помощи раздавателя коронъ того времени, германскаго императора Сигизмунда II Люксембургскаго, этого вѣчнаго врага Литвы и злаго генія Польши, которому тайно содѣйствовалъ его лучшій совѣтникъ, заимодавецъ и плательщикъ, великій магистръ ордена крестоносцевъ Павелъ Русдорфъ, было бы совершеннымъ незнаніемъ характера могущественнаго властителя Литвы и весьма невзрачной исторіи двухъ германскихъ государственныхъ дѣятелей. Витовтъ, какъ опытный политикъ и царственный вождь Литвы, глубоко ненавидѣвшій императора Сигизмунда II Люксембургскаго за коварство, козни и интриги, по причинѣ которыхъ литовская кровь неоднократно лилась потоками въ битвахъ съ алкавшими его гибели крестоносцами, вполнѣ сознавалъ, что титулъ короля литовскаго не измѣнитъ ни географическаго положенія, ни враждебной политики завистливыхъ сосѣдей Литвы. Предложеніемъ же императора, относительно литовской королевской короны, Витовтъ хотѣлъ воспользоваться, какъ надменный великій князь литовскій, исключительно для государственнаго преобладанія Литвы, видя дряхлость, безпечность и старческую апатію престарѣлаго брата

своего Владислава II Ягелло. Подтвержденіе вышеприведеннаго видно еще и изъ послѣднихъ словъ Витовта, сказанныхъ верховному (supremus) князю литовскому, королю польскому Владиславу II Ягелло, въ торжественную минуту смерти: «*Молю Тебя, заботься о Литвѣ и не измѣняй установленныхъ въ ней положеній и дани*», т. е. не измѣняй литовскаго ленничества, этого неизсякаемаго обогащенія вельможъ, знатныхъ бояръ и князей, или яснѣе, не измѣняй въ Литвѣ исконнаго служенія низшихъ и бѣдныхъ—высшимъ и богатымъ, для перевѣса аристократіи, этого незыблемаго устоя въ борьбѣ Литвы съ Польшею за государственную верховность власти.

Русдорфа и всю его монашествующую братію непримиримый Витовтъ презиралъ, какъ чистокровный литовецъ, зоркій, бдительный стражъ Литвы и Жмуди—и какъ душевно скорбящій отецъ о потерѣ своихъ сыновей, ничѣмъ не повинныхъ малютокъ, которые были безжалостно умерщвлены жестокосердыми крестоносцами.

2) Политика королевича польскаго Казиміра (IV Ягеллона), котораго старшій братъ король польскій Владиславъ III (Варненскій) назначилъ въ 1440 году великимъ княземъ литовскимъ, является еще болѣе рельефнымъ доказательствомъ домогательства государственнаго преобладанія (suprematie) Литвы и ея стремленія къ «Уніи» съ Польшею.

Послѣ смерти короля польскаго и венгерскаго Владислава III, павшаго въ 1444 году подъ Варною, въ бою съ турецкимъ султаномъ Амуратомъ II, и прозваннаго поляками «Варненскимъ», государственные чины и земскіе послы Польши, съѣхавшіеся въ 1446 году на сеймъ въ Піотрковъ и ждавшіе лишь прибытія изъ Литвы вышеупомянутаго Казиміра, для окончательнаго избранія его королемъ польскимъ, были удивлены пріѣздомъ только его пословъ: Василія Ѳеодоровича Краснаго—князя Острожскаго, Юрія Семеновича—князя Гольшанскаго, и бояръ: Ивана Немировича Овача — старосты Брестскаго, Андрюшки Довойновича и Михаила Монтовтовича, при чемъ князь Василій Красный заявилъ сенаторамъ и рыцарству въ общемъ собраніи сейма;

„Государь, Великій Князь Литовскій Казиміръ, возведенный на великокняжескій престолъ литовцами, не вслѣдствіе назначенія его въ Литву королемъ польскимъ и радою коронною, но по наслѣдственному праву своихъ предковъ, не имѣя по настоящее время вѣрныхъ свѣдѣній о смерти короля (польскаго и венгерскаго Владислава III Варненскаго), вовсе не домогается польской короны, но предостерегаетъ коронные чины, чтобы ихъ излишняя поспѣшность въ избраніи короля Польши не повела къ войнамъ и инымъ замѣшательствамъ, такъ какъ онъ „Казиміръ" *не въ состояніи будетъ отнестись хладнокровно къ тому, если на принадлежащій ему наслѣдственный престолъ королевства польскаго будетъ избранъ иной государь".* (*)

Въ виду такого категорическаго заявленія пословъ, можно ли усомниться, что Казиміръ (IV Ягеллонъ), какъ истый фанатикъ литовецъ, пользуясь двулѣтнею неурядицею междуцарствія, равно и совершеннымъ истощеніемъ финансовъ и лучшихъ силъ Польши въ безплодной войнѣ за венгерскую корону и въ двукратномъ походѣ въ Турцію, гдѣ послѣдовалъ разгромъ польской рати и палъ самъ король — искалъ, подражая Витовту, того же преобладанія Литвы надъ Польшею и кончилъ, судя по даннымъ Литовской Метрики, весьма интересною и, сдается намъ, малоизвѣстною грамотою. См. актъ—№ 147/68

Вникнувъ критически въ эти положительныя, историческія данныя сто шестидесяти шестилѣтняго періода царствованія Ягеллоновъ, кто станетъ оспаривать настоятельную необходимость единенія двухъ сосѣдственныхъ народовъ, сдѣлавшихся братьями по оружію, запечатлѣнному кровью на поляхъ чести и брани въ защиту родныхъ очаговъ и общихъ интересовъ обоихъ государствъ? Кто можетъ, оставаясь логичнымъ и послѣдовательнымъ, отрицать историческое значеніе и важность этого замѣчательнаго письменнаго памятника средневѣковаго славянства, который болѣе двухъ вѣковъ спасалъ единственныхъ еще свободныхъ на западѣ славянъ отъ стыда германскаго порабощенія? Въ самомъ

(*) J. Dlugossi. Historiae Polonicae.

дѣлѣ, когда и Венгрія, и Чехія, и Пруссія, и Ливонія добровольно искали единенія съ Польшей и Литвой, оставался ли этимъ послѣднимъ, бывшимъ подъ давленіемъ со всѣхъ сторонъ враждебныхъ элементовъ, другой болѣе естественный и надежный путь, кромѣ политическаго сліянія подъ верховною властію одного національнаго вождя-скиптроносца, что *de jure* и *de facto* уже существовало и раньше, въ теченіи почти ста семидесяти трехъ лѣтъ, по день окончательнаго завершенія «Уніи». Вотъ, казалось бы, тѣ легальныя побужденія, которыя завершили единеніе, начатое историческо-юридическимъ письменнымъ актомъ на генеральномъ Городельскомъ сеймѣ въ октябрѣ 1413 года, въ личномъ присутствіи короля польскаго, верховнаго (supremus) князя литовскаго Владислава II Ягелло и брата его, великаго князя литовскаго Витовта, при участіи государственныхъ чиновъ обоихъ народовъ, которые для вящшаго соединенія земли «Жомойтской», въ то время отчасти еще идолопоклоннической, и Литвы съ Польшею, признали и утвердили, между прочими постановленіями сейма, вольности литовскаго дворянства, съ уравненіемъ ихъ правъ и привилегій съ привилегіями, вольностями и правами дворянства польскаго, при чемъ состоялось и принятіе литовскими дворянскими родами, т. е. вельможами, князьями, боярами, владѣтелями поземельныхъ имуществъ и княжествъ — сорока семи гербовъ польскихъ фамилій.

Послѣ кончины великаго князя литовскаго Витовта, единеніе Литвы съ Польшею было возобновлено и скрѣплено дополнительными договорами при томъ же королѣ Владиславѣ II Ягелло, въ декабрѣ 1432 года, и наслѣдовавшими ему королями польскими и великими князьями литовскими,— наконецъ, завершено окончательно въ 1569 году, т. е. сто пятьдесятъ шесть лѣтъ спустя, послѣднимъ изъ царствовавшихъ Ягеллоновъ и природными потомками обоихъ государствъ—безъ волненій, кровавыхъ драмъ и насилій.

Оказавшаяся же въ такомъ поистинѣ великомъ дѣлѣ, какъ мирное сліяніе во едино двухъ отдѣльныхъ государствъ, оппозиція нѣсколькихъ сенаторовъ, именно: князя Николая Юріевича Радивила Рудаго, воеводы Виленскаго и канцлера

великаго княжества Литовскаго; Яна Іеронимовича Ходкевича, старосты «Жомойтскаго»; Астафія Богдановича Воловича каштеляна Троцкаго и подканцлера великаго княжества Литовскаго, наконецъ Стефана Андреевича Збаражскаго-Корибутовича воеводы Троцкаго, была въ сущности далеко не исключительнымъ явленіемъ, вслѣдствіе субъективности взглядовъ и различныхъ точекъ зрѣнія въ средѣ людей интеллигентныхъ и свободно-мыслящихъ, притомъ вполнѣ сознававшихъ, что день завершенія «Уніи» будетъ для Литвы началомъ агоніи того *sui generis* литовскаго феодализма, котораго они были послѣдними представителями. Наконецъ и сама оппозиція нѣсколькихъ вельможъ, непризнанная бѣднымъ литовскимъ дворянствомъ, видѣвшимъ въ «Уніи» нѣкоторую равноправность и значительныя льготы, какъ извѣстно, послѣ глубоко прочувствованной убѣдительной рѣчи и мудрыхъ совѣтовъ короля, выразилась въ минуту торжественной присяги всеподданнѣйшимъ напоминаніемъ Сигизмунду II Августу со стороны каждаго магната о своемъ родѣ, заслугахъ своихъ предковъ и службѣ своей «*не только великому княжеству литовскому, но и этому славному королевству польскому*», при чемъ просили короля помнить, въ какой великой чести и уваженіи они были не только у его царственныхъ предковъ, но и у него самого,— а потому держать ихъ «*въ прежнихъ вольностяхъ, свободѣ и уваженіи, на тѣхъ же мѣстахъ, безъ всякаго въ чемъ либо униженія*».

Что же касается въ частности Воловича и князя Збаражскаго, то передъ присягою, данною ими 26 мая 1569 года, они клялись королю Сигизмунду II Августу, призывая во свидѣтели Всемогущаго, что сами «*сильно желали*» завершенія этого славнаго единенія двухъ народовъ; если же протестовали и не приступали къ «Уніи», то единственно «*по недоразумѣнію и незнанію настоящей воли короля*» (**).

Вотъ условія, при которыхъ происходили бурные, горячіе и продолжительные споры *pro* и *contra* «Уніи», гарантиро-

(**) Diariusz Lubelskiego seimu unii. Rok 1569.

ванные полнѣйшей свободой каждаго члена сейма излагать словесно и письменно не только свои воззрѣнія и мнѣнія, но даже и задушевныя желанія. Вотъ тѣ двигатели, съ помощью которыхъ путемъ разумныхъ убѣжденій, взаимныхъ уступокъ и согласія интеллигентнаго большинства обоихъ народовъ, это великое дѣло было наконецъ приведено къ желанной цѣли.

Послѣ всего вышеизложеннаго, трудно пройти молчаніемъ тотъ прискорбный фактъ, объясняемый впрочемъ общей злой ошибкой грубой современности, что на громадномъ Люблинскомъ съѣздѣ лучшихъ людей обоихъ государствъ не нашлось никого, кто замолвилъ бы слово за улучшеніе быта и облегченіе участи несчастнаго *холопства*, крестьянъ соединенной республики. Нельзя не пожалѣть, что и самъ король Сигизмундъ II Августъ, пользовавшійся съ дѣтства глубокой привязанностью литовцевъ и поляковъ за свою гуманность и добродушіе, желая ознаменовать счастливое завершеніе «Уніи» свидѣтельствомъ особаго уваженія къ ученому сословію, пожаловалъ, съ общаго единодушнаго согласія сейма 11 Августа 1569 года, профессорамъ единственной въ республикѣ Краковской академіи замѣчательную грамоту на дворянское званіе, котораго впослѣдствіи съ такимъ трудомъ добивались иностранные бароны, графы и князья,—и въ то же время не вспомнилъ крестьянъ, положеніе которыхъ было крайне жалкое.

Для подробнаго ознакомленія съ актомъ «Уніи», даннымъ Литвою Польшѣ болѣе трехъ сотъ лѣтъ тому назадъ и писаннымъ средневѣковымъ польскимъ языкомъ, который по характеру своему, особенностямъ рѣчи, частому повторенію сказаннаго, синонимамъ, громадности періодовъ, при отсутствіи знаковъ препинанія и вслѣдствіе правописанія, свойственнаго языкамъ старо-чешскому и лужицко-сербскому, не очень понятенъ лицамъ, не занимавшимся археографіей, мы нашли полезнымъ: а) отступить нѣсколько отъ орѳографіи подлинника, строго удержанной при сохраненіи сколько было возможно даже формы буквъ и вида письма въ выше напечатанномъ нами спискѣ, в) вторично перепечатать весь актъ, сколько дозволилъ текстъ, современнымъ

языкомъ польскимъ и с) для большей ясности поставить знаки препинанія.

Притомъ для удобнѣйшаго отыскиванія приведенныхъ въ актѣ лицъ, мы выставили сначала ихъ фамиліи, а потомъ уже имена съ прибавленіемъ отчествъ и должности. Наконецъ сдѣлали, насколько съумѣли, подстрочный переводъ акта «Уніи» на русскій языкъ, и, для облегченія повѣрки, раздѣлили самый актъ на отдѣльные періоды и самостоятельныя статьи, обозначивъ каждую изъ нихъ цифрами, по своему усмотрѣнію, примѣняясь въ нашемъ трудѣ къ изданію акта «Уніи», даннаго Польшею Литвѣ, напечатаннаго въ Варшавѣ въ книгѣ польскихъ законовъ «Volumen Legum» (изд. 1733 года Т. 2 л. 766), и перепечатаннаго въ С.-Петербургѣ (изд. 1859 года Т. 2 л. 87).

W imię Pańskie, Amen. Ku wiecznej pamiątce sprawy niżej opisanej. My—prałaci i panowie rada, tak duchowna jako swiecka, książęta, stany wszystkie wielkiego księstwa Litewskiego, ku temu posłowie ziemscy, na tym walnym, a z pany radami i posły a stany wszystkiej korony Polskiej, spólnym Lubelskim sejmie będący, to jest:

(Szuszkowski Protaszewicz) Waleryan, biskup Wileński, przez umocowanego swego.

Pieczkowicz Jerzy, biskup Zmudzki.

Chodkiewicz Grzegorz Aleksandrowicz, pan Wileński, hetman najwyższy wielkiego księstwa Litewskiego, starosta Grodzieński, dzierżawca Mohilewski.

Zbarażski Korybutowicz Stefan, wojewoda Trocki.

Wołowicz Eustachy, pan Trocki, podkanclerzy wielkiego księstwa Litewskiego, starosta Brzeski i Kobriński.

Chodkiewicz Jan, hrabia na Szkłowie i Myszy, starosta Zmudzki, marszałek najwyższy wielkiego księstwa Litewskiego, administrator i hetman ziemi Lifländskiej, starosta Kowieński, dzierżawca Plotelski i Telszewski.

Tyszkiewicz Bazyli, wojewoda Smoleński, starosta Miński i Piński, przez umocowanego swego.

Sapieha Paweł Iwanowicz, wojewoda Nowogródzki.

Во имя Господне, Аминь. Да будетъ во вѣки памятно ниже описанное дѣло. Мы—прелаты и члены совѣта, духовные и свѣтскіе, князья, всѣ чины великаго княжества Литовскаго и земскіе послы, присутствующіе съ членами совѣта, послами и всѣми чинами королевства Польскаго на этомъ генеральномъ, общемъ Люблинскомъ сеймѣ, то есть:

(Шушковскій Протaшевичъ) Валеріанъ, епископъ Виленскій, черезъ своего уполномоченнаго.

Печковичъ Юрій, «епископъ «Жомойтскій».

Ходкевичъ Григорій Александровичъ, кастелянъ Виленскій, гетманъ наивысшій великаго княжества Литовскаго, староста Гродненскій, державца Могилевскій.

Збаражскій — Корибутовичъ Стефанъ (Андреевичъ, князь), воевода Троцкій.

Воловичъ Астафій (Богдановичъ), кастелянъ Троцкій, подканцлеръ великаго княжества Литовскаго, староста Брестскій (Литовскій) и Кобринскій.

Ходкевичъ Янъ (Іеронимовичъ), графъ на Шкловѣ и Мыши, староста «Жомойтскій», маршалъ наивысшій великаго княжества Литовскаго, администраторъ и гетманъ земли Лифляндской, староста Ковенскій, державца Плотельскій и Тельшевскій.

Тышкевичъ Василій (Тимофеевичъ), воевода Смоленскій, староста Минскій и Пинскій, черезъ своего уполномоченнаго.

Сапѣга Павелъ Ивановичъ, воевода Новгородскій.

Tyszkiewicz Ierzy Bazylewicz, wojewoda Brzeski, starosta Wołkowyski.

Hornostaj Gabryel Iwanowicz, wojewoda Miński, starosta Kamieniecki.

Szemiot Melchior, kasztelan Zmudzki, ciwun Birżański, przez umocowanego swego.

Tryzna Grzegorz, kasztelan Smoleński.

Wołowicz Grzegorz, kasztelan Nowogródzki, starosta Słonimski.

Hajko Jan Mikołajowicz, kasztelan Brzeski, koniuszy Grodzieński, dzierzawca Trabski.

Talwosz Mikołaj, kasztelan Miński, starosta Dyneburgski.

Naruszewicz Mikołaj, podskarbi ziemski wielkiego księstwa Litewskiego, pisarz jego królewskiej miłości, dzierżawca Markowski, Miadzielsky, Użpolski i Pieniański.

Radziwiłł Mikołaj Krzysztof, książe na Ołyce i na Nieświżu, marszałek dworny wielkiego księstwa Litewskiego.

Kiszka Jan, krajczy wielkiego księstwa Litewskiego.

Dorohostajski Olechnowicz Mikołaj, stolnik wielkiego księstwa Litewskiego, dzierżawca Wielonski, Bejsagolski, ciwun włości Zmudzkiej Gondzińskiej.

Wojna Wawrzyniec, podskarbi dworny wielkiego księstwa Li-

Тышкевичъ Юрій Васильевичъ, воевода Брестскій (Литовскій), староста Волковискій

Горностай Гавріилъ Ивановичъ, воевода Минскій, староста Каменецкій.

Шеміоть Мельхіоръ (Станиславовичъ), кастелянъ «Жомойтскій», тивунъ Биржанскій, черезъ своего уполномоченнаго.

Тризна Григорій (Іосифовичъ), кастелянъ Смоленскій.

Воловичъ Григорій (Гринковичъ), кастелянъ Новогродскій, староста Слонимскій.

Гайко Янъ Николаевичъ, кастелянъ Брестскій (Литовскій), конюшій Гродненскій, державца Трабскій.

Тальвошъ Николай (Станиславовичъ), кастелянъ Минскій, староста Динабургскій.

Нарушевичъ Николай (Павловичъ), подскарбій земскій великаго княжества Литовскаго, писарь его величества короля, державца Марковскій, Мядзельскій, Ужпольскій и Пенянскій.

Радзивиллъ Николай Христофоръ (Николаевичъ «Сиротка»), князь на Олыкѣ и Нѣсвижѣ, маршалъ дворный великаго княжества Литовскаго.

Кишка Янъ (Станиславовичъ), кравчій великаго княжества Литовскаго.

Дорогостайскій — Олехновичъ Николай (Петровичъ), стольникъ великаго княжества Литовскаго, державца Велёнскій, Бейсагольскій и тивунъ Гондзинской «Жомойтской» волости.

Война Лаврінъ (Матвѣевичъ), подскарбій дворный великаго кня-

tewskiego, pisarz jego królewskiej miłości, dzierżawca Krasnicki i Kwasowski.

A marszałkowie jego królewskiej miłości w wielkiem księstwie Litewskiem:

Swirski Lukasz Bolesławowicz, książe, dzierżawca Krewski.

Sapieha Mikolaj.

Wołczek Jan, koniuszy Wileński i podkoniuszy ziemski, dzierżawca Wasiliski.

Tyszkiewicz Kalenicki.

Powiatów posłowie:

Swirski Ian Bolesławowicz—z Wileńskiego.

Snowski Melchior, sędzia ziemski Nowogródzki, dzierżawca Kurzeniecki—z Nowogródzkiego.

Ostrowicki Paweł—z Oszmiańskiego.

Marszałkowie:

Wahanowski Aleksander.

Paluski Ian, dzierżawca Niemonojcki.

Pisarze jego królewskiej miłości:

Haraburda Michał, dzierżawca Swisłoczski.

Drzewiński Bazyliusz.

Sawicki Maciej, starosta Mielnicki, wojski Drohicki.

Naruszewicz Stanisław, ciwun Wileński.

A my, posłowie ziem i powiatów tego sławnego państwa,

жества Литовскаго, писарь его величества короля, державца Красницкій и Квасовскій.

Великаго княжества Литовскаго королевскіе маршалы:

Свирскій Лука Болеславовичъ, князь, державца Кревскій.

Сапѣга Николай (Павловичъ) (староста Велижскій и Суражскій).

Волчекъ Янъ (Юрьевичъ), конюшій Виленскій и подконюшій земскій, державца Василишскій.

Тышкевичъ—Каленицкій (Васильевичъ).

Послы отъ уѣздовъ:

Свирскій Янъ Болеславовичъ—изъ Виленскаго.

Сновскій Мельхіоръ (Сигизмундовичъ), судья земскій Новогродскій, державца Куренецкій—изъ Новогродскаго.

Островицкій Павелъ (Каспаровичъ)—изъ Ошмянскаго.

Маршалы:

Вагановскій Александръ.

Палюскій Янъ (Довгирдовичъ, подкоморій Ошмянскій), державца Немонойцкій.

Королевскіе писаря:

Гарабурда Михаилъ (Богдановичъ), державца Свислоцкій.

Дружевинскій Василій.

Савицкій Матвѣй, староста Мельницкій, войскій Дрогицкій.

Нарушевичъ Станиславъ (Павловичъ), тивунъ Виленскій.

И мы—послы земель и уѣздовъ этого славнаго государства,

wielkiego księstwa Litewskiego, na tenże spólny sejm od ziem i powiatów za zupełną mocą posłani z województwa Wileńskiego, pospołu z wyżej mianowanym marszałkiem, księciem Ianem Swirskim.

Gedrojć Melchior Matusowicz, książe,—z województwa Trockiego.

Dzierżko Andrzej, podkomorzy.

Rajecki Kasper, chorąży ziemi Trockiej, a

Wrona Michał.

Z ziemi Zmudzkiej:

Bielewicz Mikołaj Stankiewicz, podkomorzy ziemi Zmudzkiej, ciwun Ejragolski.

Iłgowski Iwan, ciwum Wieszwiański, a

Gradowski Ian, ciwun tejże ziemi Zmudzkiej.

Z ziemi Smoleńskiej:

Kopeć Teodor, a

Skirmont Ian.

Z województwa Nowogródzkiego, pospołu z wyżej pomienionym marszałkiem Melchiorem Snowskim:

Iwanowicz Andrzej, sekretarz jego królewskiej miłości, podkomorzy Nowogródzki.

Z województwa Witebskiego:

Kisiel Andrzej, horodniczy Witebski, a

великаго княжества Литовскаго, посланные съ неограниченными полномочіями отъ земель и уѣздовъ на этотъ-же общій сеймъ изъ воеводства Виленскаго съ вышепоименованнымъ маршаломъ, княземъ Яномъ (Болеславовичемъ) Свирскимъ.

Гедройцъ Мельхіоръ Матусовичъ, князь,—изъ Троцкаго воеводства.

Дзержко Андрей, подкоморій (Троцкій).

Раецкій Касиаръ, хорунжій земли Троцкой, и

Врона Михаилъ.

Изъ «Жомойтской» земли:

Бѣлевичъ Николай Станкевичъ, подкоморій земли «Жомойтской», тивунъ Эйрагольскій.

Илговскій Иванъ, тивунъ Вѣшвянскій, и

Градовскій Янъ, тивунъ (Дырвянскій) въ той-же землѣ «Жомойтской».

Изъ Смоленской земли:

Копецъ Федоръ, и

Скирмонтъ Янъ.

Изъ Новогродскаго воеводства, вмѣстѣ съ вышепоименованнымъ маршаломъ Мельхіоромъ (Сигизмундовичемъ) Сновскимъ:

Ивановичъ Андрей, секретарь его королевской милости, подкоморій Новогродскій.

Изъ Витебскаго воеводства:

Кисель Андрей, городничій Витебскій, и

Hurko Tymoteusz podsędek Witebski.

Z województwa Brzeskiego:

Pac Dominik, podkomorzy Brzeski.

Pociej Adam, pisarz ziemski Brzeski.

Z województwa Mścisławskiego:

Sczołkan Izajasz, a

Makarowski Grzegorz.

Z województwa Mińskiego:

Rahoza Bazyli, chorąży dworny wielkiego księstwa Litewskiego, a

Stankiewicz Andrzej.

A z powiatów ku témże województwom należących.

Z województwa Wileńskiego, z powiatu Oszmiańskiego, z wyżej pomienionym marszałkiem Pawłem Ostrowickim:

Stanisławowicz Stanisław, sędzia ziemski Oszmiański.

Z powiatu Wiłkomirskiego:

Kończa Mikołaj.

Razmysowicz Krzysztof.

Z powiatu Lidzkiego:

Dowgird Szadzibor, a

Huba Szczęsny Augustynowicz.

A z województwa Trockiego, z powiatu Grodzieńskiego:

Masalski Iwan, książe, sędzia ziemski Grodzieński, a

Klukowski Ian.

Z powiatu Kowieńskiego:

Гурко Тимоѳей, подсудокъ Витебскій.

Изъ Брестскаго (Литовскаго) воеводства:

Пацъ Доминикъ, подкоморій Брестскій.

Поцѣй Адамъ, писарь земскій Брестскій.

Изъ Мстиславскаго воеводства:

Щолканъ Исай, и

Макаровскій Григорій.

Изъ Минскаго воеводства:

Рагоза Василій, хоружій дворный великаго княжества Литовскаго, и

Станкевичъ Андрей.

Изъ принадлежащихъ къ этимъже воеводствамъ уѣздовъ.

Изъ Виленскаго воеводства, Ошмянскаго уѣзда, съ вышеупомянутымъ маршаломъ Павломъ (Каспаровичемъ) Островицкимъ:

Станиславовичъ Станиславъ, судья земскій Ошмянскій.

Изъ Вилкомирскаго уѣзда:

Коньча Николай.

Размысовичъ Христофоръ.

Изъ Лидскаго уѣзда:

Довгирдъ Шадзиборъ, и

Губа Феликсъ Августиновичъ.

Изъ Троцкаго воеводства, Гродненскаго уѣзда:

Масальскій Иванъ (Θеодоровичъ), князь, судья земскій Гродненскій, и

Клюковскій Янъ.

Изъ Ковенскаго уѣзда:

Iłgowski Andrzej, ciwun Twerski, a

Giedrojć Kasper.

Z województwa Nowogródzkiego, z powiatu Słonimskiego:

Sokołowski Michał, sędzia Słonimski, a

Iacynicz Marcin.

Z powiatu Wołkowyskiego:

Pukszta Heronim, choraży Wołkowyski, a

Skrobot Piotr.

Z województwa Witebskiego, z powiatu Orszańskiego:

Skołko Bogusz Alekiejowicz(?), chorąży Orszański, a

Woropaj Teodor.

Z województwa Brzeskiego, z powiatu Pińskiego:

Szyrma Stanisław, wojski Piński.

Domanowicz Iwan, podsędek Piński.

Z powiatu Mozyrskiego:

Lenkowicz Teodor, a

Kłopot Ian.

Z województwa Mińskiego, z powiatu Rzeczyckiego:

Chalecki Andrzej, pisarz ziemski Rzeczycki, a

Zienkowicz Izmajło.

I wszystka insza szlachta, obywatele wielkiego księstwa Litewskiego, tak tu, w Lublinie będący, jako i nie będący, których jednak wszystkich chęć i wola, do tych niżej opisanych rzeczy jest nam dobrze z sejmików powiatowych, które ten sejm walny Lubelski uprzedziły wiadoma, tak jakoby się też tu właśnie

Илговскій Андрей, тивунъ Тверскій (Жомойтскій), и

Гедройцъ Каспаръ.

Изъ Новгородскаго воеводства, Слонимскаго уѣзда:

Соколовскій Михаилъ, судья Слонимскій, и

Яцыничъ Мартинъ.

Изъ Волковискаго уѣзда:

Пукшта Іеронимъ, хорунжій Волковискій, и

Скроботъ Петръ.

Изъ Витебскаго воеводства, Оршанскаго уѣзда:

Сколко Богушъ Алекѣёвичъ (Алексѣевичъ), хорунжій Оршанскій, и

Воропай Федоръ.

Изъ Брестскаго (Литовскаго) воеводства, Пинскаго уѣзда:

Ширма Станиславъ, войскій Пинскій.

Домановичъ Иванъ, подсудокъ Пинскій.

Изъ Мозырскаго уѣзда:

Ленковичъ Федоръ (подсудокъ Мозырскій), и

Клопотъ Янъ.

Изъ Минскаго воеводства, Рѣчицкаго уѣзда:

Халецкій Андрей (Іосифовичъ), писарь земскій Рѣчицкій, и

Зенковичъ Измаилъ.

И всѣ прочіе дворяне, граждане великаго княжества Литовскаго, здѣсь, въ Люблинѣ, присутствующіе и отсутствующіе, воля и желаніе которыхъ относительно нижеписаннаго дѣла однако-жъ такъ хорошо намъ извѣстны изъ уѣздныхъ сеймиковъ, предшествовавшихъ этому генеральному Люблинскому сейму,

imiona ich wszystkich włożyły i pieczęci zawiesiły.

A potém też i z miasta Wileńskiego stołecznego, wielkiego księstwa Litewskiego—posłowie:

Durnik Franciszek Stanisławowicz, Wielkowicz Teodor Iackowicz, burmistrze, a

Opachowski Heronim, pisarz miasta Wileńskiego.

Oznajmujemy tym to listem naszym wszem ninie i napotém będącym ludziom, do których jedno wiadomości ten list nasz przyjdzie: iż my mając ustawicznie przed oczyma powinnóść naszę przeciw ojczyznie swej wielkiemu księstwu Litewskiemu, któréjśmy wszystkę poczciwość, ozdobę, pożytek pospolity, a najwięcej umocnienie od niebespieczeństwa, tak wnętrznego jako zewnętrznego opatrzyć powinni. Bacząc też przytém i przed oczyma mając chwalebny a obojemu narodowi bardzo należny związek i społeczność, przez przodki swe, niegdy z obywatelmi na on czas wszystkiej korony Polskiej na wieczne czasy, za spolném a listowném obydwu narodów zezwoleniem uczynioną, i listy, pieczęciami, przysięgami, czciami obojej strony umocnioną i przez niemały czas uprzejmością a statecznością obojej strony dzierżaną, lecz potém za złémi a zawisnémi czasy niejako zatrudnioną: zawżdyśmy, tak my, jak przodkowie nasi o tém myslili, i pany swe, tak

какъ будто здѣсь помѣщены всѣхъ ихъ имена и привѣшены печати.

Также великаго княжества Литовскаго, столичнаго города Вильно—послы:

Дурникъ Францъ Станиславовичъ, Вельковичъ Федоръ Яцковичъ, бургомистры, и

Опаховскій Іеронимъ, писарь города Вильно.

Объявляемъ этимъ нашимъ актомъ всѣмъ людямъ настоящаго и будущаго времени, до которыхъ только онъ дойдетъ: что имѣя постоянно въ виду долгъ нашъ предъ отечествомъ нашимъ великимъ княжествомъ Литовскимъ, котораго честь, достояніе, общую пользу, а болѣе всего внутреннюю и внѣшнюю безопасность мы обязаны упрочить и обезпечить, и принимая при этомъ во вниманіе и соблюдая достохвальные и для обоихъ народовъ весьма важные союзъ и единеніе, учиненные нѣкогда предками нашими съ тогдашними гражданами всей короны Польской на вѣчныя времена, съ общаго письменнаго согласія обоихъ народовъ, скрѣпленные грамотами, печатями, присягою и честью обѣихъ сторонъ и соблюдавшиеся ими немалое время съ готовностію и постоянствомъ, и только впослѣдствіи нѣсколько ослабленные вслѣдствіе злыхъ и исполненныхъ зависти временъ: всегда объ этомъ мы и предки наши думали, нерѣдко напоминали и просьбами склоняли сво-

sławnej pamięci Zygmunta, jako i szczęśliwie na ten czas obiema narodom, polskiemu i litewskiemu, panującego pana a pana Zygmunta Augusta, króle Polskie, przez niemały czas upominali, i prośbami naszemi do tego wiedli, aby nam z powinności swej pańskiej a królewskiej, jako zwierzchni a jedni obudwu narodów panowie, do exekucyi a skutku, tak spisów spólnych, jako innych praw i przywilejów naszych, które na ten związek i na tę społeczność z pany i ziemiami korony Polskiej jeszcze od pradziada j. k. mości, także i za Aleksandra króla, my, z koroną Polską mamy, z łaski a zwierzchności swej dopomodz; a to co się z tej społeczności wykroczyło w swą rzeę wstawić raczyli, zwiodłszy nas z pany radami i innemi korony Polskiej stany spólnie na jedno miejsce, do wykonania tej to chwalebnej a obojemu narodowi pożytecznej sprawy, jako o tej sprawie Unii, akta i konstytucye, deklaracye i recessy sejmów po te czasy będących, jaśnie omawiają.

Jakoż jednak za łaską miłego Boga, który społeczność i jedność miłuje, a który królestwa, państwa i rzeczypospolite po wszystkim świecie w osobnej swojej opiece mieć raczy, a za łaską też pana swego, szczęśliwie na ten czas nam panującego pana a pana Zygmunta Augusta, króla Polskiego etc. wyżej mianowanego, tośmy nakoniec za uprzejmém staraniem swém

ихъ монарховъ, какъ славной памяти Сигизмунда (I Стараго), такъ и нынѣ надъ обоими народами, польскимъ и литовскимъ, благополучно царствующаго короля польскаго Сигизмунда (II) Августа, чтобы, по государеву и королевскому долгу своему, они, верховные и единые обоихъ народовъ государи, милостью и властью своею помогли намъ привести въ надлежащее исполненіе наши общіе договоры и другія права и привилегіи, которыя мы имѣемъ на этотъ союзъ и единеніе съ вельможами и землями короны Польской еще отъ прадѣда его величества и отъ временъ короля Александра; соблаговолили ввести въ свою колею то, что отошло отъ этого единенія, собравъ насъ въ одно мѣсто, обще съ членами совѣта и прочими чинами короны Польской, для исполненія именно этого похвальнаго и для обоихъ народовъ полезнаго дѣла «Уніи», какъ это ясно оговорено въ бывшихъ по настоящее время актахъ, конституціяхъ, заявленіяхъ и рецессахъ (совѣщаніяхъ) сеймовъ.

А потому по милости (miłego) Бога, который любитъ общеніе и единеніе и особенно печется о всѣхъ въ мірѣ королевствахъ, государствахъ и республикахъ, какъ равно и по милости государя нашего, нынѣ благополучно надъ нами царствующаго, вышеупомянутаго короля Польскаго и проч. Сигизмунда (II) Августа, наконецъ, благодаря взаимнымъ усиленнымъ стараніямъ, намъ уда-

odzierżeli, iż przodkiem w Warszawie na sejmie roku 1563 złożonym, a potém w Parczowie roku 1564 zjechawszy się z stany Koronnemi, niemałyśmy wstępek do naprawienia tego to zjednoczenia i tej po części naruszonej Unii uczynili, namawiając między sobą z obu stron i utwierdzając artykuły do tej Unii należące.

Które artykuły, iż tam na on czas przez krótkość czasu i przez insze gwałtownicjsze potrzeby rzeczypospolitej obojego narodu spólnémi spisy naszémi z stany Koronnemi warowane być nie mogły, przeto, tego wolniejszego czasu zjechawszy się na ten sejm spólny do Lublina, na dzień 23 miesiąca grudnia w roku przeszłym 1568 przez jego królewską miłość za zezwoleniem oboich rad, Polskich i Litewskich, złożony, i do tego czasu jednostajnie dzierżany i kontynuowany, takieśmy niżej opisane traktaty i namowy między sobą uczynili, któreśmy za łaską Bożą do tego końca i do tej konkluzyi za zgodném i jednostajném obojej strony zezwoleniem i spolném spisaniem, ni w czém nie derogując recessowi Warszawskiemu i inszym przywilejom, przywiedli.

Z czego bądź Panu Bogu w Trójcy jedynemu — chwała wieczna; a królowi jego miłości z łaski Bożej panu a panu Zygmuntowi Augustowi — dzięka nieśmiertelna; zacnej też koronie Polskiej i wielkiemu księstwu

лось достигнуть: что, съѣхавшись съ чинами Короны сперва на сеймъ, созванный въ Варшавѣ въ 1563 году, а потомъ въ Парчовѣ въ 1564 году, сдѣлали немаловажный почипъ къ исправленію, какъ самаго соединенія, такъ и частью уже нарушенной «Уніи», приходя къ обоюдному соглашенію сторонъ и утвержденію принадлежащихъ ей статей.

Статьи эти, по краткости времени и при другихъ неотложныхъ государственныхъ нуждахъ обоихъ народовъ, не могли быть въ то время скрѣплены общимъ нашимъ и чиновъ Короны договоромъ. А потому, пользуясь теперь болѣе свободнымъ временемъ и съѣхавшись 23 декабря минувшаго 1568 года въ г. Люблинъ, на этотъ общій сеймъ, созванный его королевскимъ величествомъ, съ согласія обоихъ совѣтовъ, польскаго и литовскаго, и до сихъ поръ безостановочно дѣйствовавшій и продолжавшійся,—мы учинили между собою ниже описанные «трактаты» и условія, которые по милости Божіей мирнымъ и единодушнымъ съ обѣихъ сторонъ соглашеніемъ и общимъ договоромъ привели къ концу и заключенію, ни въ чемъ не нарушая Варшавскаго рецесса (сеймоваго постановленія) и другихъ привилегій.

Да будетъ за это единому во св. Троицѣ Господу Богу— вѣчная хвала; Божіею милостію государю и королю Сигизмунду (II) Августу—безсмертная благодарность; знаменитому-же королевству Польскому и великому

Litewskiemu—sława i ozdoba na wiekuiste czasy.

1. Naprzód: Iż aczkolwiek były stare spisy przyjacielstwa, sprzymierzenia pomnożenie i lepszy sposób rzeczypospolitej, tak korony Polskiej, jako wielkiego księstwa Litewskiego czyniące etc. wszakoż iż się nieco w nich widzi być różnego od dobrego i szczérego braterstwa dufania, przeto, dla mocniejszego spojenia wspólnej i wzajemnej miłości braterskiej i w wiecznej obronie obydwu państw, społecznej, niewątpliwej wiary braterskiej czasy wiecznemi, ku chwale Bożej jego królewskiej miłości z wieczném podziękowaniem godnej sławie i tychże obudwu najzacniejszych polskiego i litewskiego narodów, i też, ku rozszerzeniu niezmierzonej i wiecznej czci, ozdobie, okrasie, zmocnieniu, uczciwości, zacności i majestatu spólnego wiecznemu rozszerzeniu, ony stare sprzymierzenia ponowili i umiarkowali w tém wszystkiém, jako niżej opisano jest.

2. Iż już królestwo Polskie i wielkie księstwo Litewskie, jest jedno nierozdzielne i nieróżne ciało, a także nierożna, ale jedna a spólna rzeczpospolita, która się z dwu państw i narodów w jeden lud zniosła i spoiła. A temu obojemu narodowi, żeby już wiecznemi czasy jedna głowa, jeden pan i jeden król spólny rozkazywał, który spólnémi głosy od Polaków i

княжеству Литовскому — честь и слава во вѣки.

1. Во первыхъ: Хотя и были старые дружественные договоры объ усиленіи союза и улучшенія устройства республики какъ короны Польской, такъ и великаго княжества Литовскаго и проч., но такъ какъ въ нихъ проглядывало нѣчто чуждое доброму и искреннему братскому довѣрію, то, для вящшаго скрѣпленія общей и взаимной братской любви, вѣчной обороны обоихъ государствъ и общей на вѣки вѣчные несомнѣнной братской вѣрности, для хвалы Божіей и достойной вѣчнаго благодаренія славы его королевскаго величества и этихъже обоихъ честнѣйшихъ народовъ польскаго и литовскаго, а также для распространенія безмѣрной и вѣчной славы, красы, блеска, могущества, чести, достоинства и для вѣчнаго расширенія общаго величія,—мы возобновили и уладили эти старые союзы во всемъ такъ, какъ описано ниже.

2. Такъ какъ королевство Польское и великое княжество Литовское представляютъ собою уже одно нераздѣльное и неотдѣлимое тѣло, а также неотдѣльную, но одну общую республику, которая соединилась и слилась въ одинъ народъ изъ двухъ государствъ и народовъ, то необходимо чтобы этими двумя народами на вѣчныя времена повелѣвала одна глава, одинъ го-

Litwy obran. A miejsce obierania w Polsce, a potém na królestwo Polskie pomazan i koronowan w Krakowie będzie. Któremu obieraniu według przywileju Aleksandrowego, niebytność któréj strony przeszkadzać nie ma, albowiem powinne, *et*, *ex debito*, rady i wszystkie stany korony Polskiéj i wielkiego księstwa Litewskiego wzywane być mają.

сударь, одинъ общій король, избранный общими голосами Польши и Литвы. Мѣсто-же избранія его въ Польшѣ,—а на королевство Польское онъ будетъ затѣмъ мѵропомазанъ и коронованъ въ Краковѣ. Согласно привилегіи короля Александра, такому избранію не можетъ препятствовать отсутствіе которой либо изъ сторонъ, потому что сами по себѣ обязаны и *ex debito* должны быть созываемы для этой цѣли совѣты и всѣ чины короны Польской и великаго княжества Литовскаго.

3. Obieranie i podnoszenie wielkiego księcia Litewskiego, które przed tém osobno bywało w Litwie, aby już tak ustało, żeby i znak żaden albo podobieństwo napotém nie było, z któregoby się okazywało albo znaczyło podnoszenie albo inauguracya wielkiego księcia Litewskiego. A iż tytuł wielkiego księstwa Litewskiego i urzędy zostawają, tedy przy obieraniu i koronacyi ma być obwołan zaraz królem Polskim, i tenże, wielkim księciem Litewskim, Ruskim, Pruskim, Mazowieckim, Zmudzkim, Kijowskim, Wołyńskim, Podlaskim i Liflandskim.

3. Существовавшее до сего въ Литвѣ отдѣльное избраніе и возведеніе на княженіе великаго князя Литовскаго должно быть отмѣнено такъ, чтобы впослѣдствіи не было никакого знака или подобія, которое-бы указывало или намекало на возведеніе или посвященіе великаго князя Литовскаго. Но такъ какъ остаются титулъ и должности великаго княжества Литовскаго, то избранникъ, при избраніи и коронованіи, долженъ быть тотчасъ-же провозглашенъ королемъ Польскимъ и великимъ княземъ Литовскимъ, Русскимъ, Прусскимъ, Мазовецкимъ, «Жомойтскимъ», Кіевскимъ, Волынскимъ, Подляесскимъ и Лифляндскимъ.

4. *Successio* jego królewskiéj miłości *naturalis et haereditaria* jeśliby jego królewskiéj miłości i komukolwiek, z przyczyny jakiéjkolwiek w księstwie Litewskiém służyła,

4. Естественное и наслѣдственное преемство его королевской милости въ (великомъ) княжествѣ Литовскомъ, если бы оно принадлежало королю, или кому бы то ни было и по какой бы

nie ma już wiecznémi czasy przeszkadzać tego spółku i zjednoczenia obojga narodów i obierania spólnego jednego pana, której j. k. mość Koronie wiecznemi czasy odstąpił, nie wątpiąc w tém, i to też sobie warując, żebyśmy ani samej osoby j. k. mości, ani potomstwa własnego, jeśliby j. k. mości które Pan Bóg dać raczył, nie zgołocili; ale żeby poczciwe a stanowi jego przystojne od rzeczypospolitej opatrzenie miało, jeśliby na królestwo nie było wzięte, a wszakoż nie czyniąc żadnej dysmembracyi Koronnej, o czém w deklaracyi j. k. mości i w recessie sejmu walnego Warszawskiego dostatecznie jest opisano i obwarowano.

ни было причинѣ, уже не должно впредь никогда препятствовать этому общенію и соединенію обоихъ народовъ и избранію одного общаго государя, потому что его величество король переуступилъ это наслѣдство Коронѣ на вѣчныя времена, совершенно искренно, выговоривъ для себя,—чтобы мы ни его королевскую особу лично, ни его царственное потомство, если Господу Богу угодно будетъ даровать ему не оставили безъ средствъ; но чтобы республика назначила его потомству приличное и званію подобающее обезпеченіе, въ случаѣ неизбранія его на королевство, что впрочемъ не должно причинить никакого раздробленія Короны, какъ это достаточно обусловлено и гарантировано декларацiей его королевскаго величества и въ рецессѣ Варшавскаго генеральнаго сейма.

5. A przy koronacyi nowego króla mają być przez króla koronowanego poprzysiężone i zaraz konfirmowane na jednym liście i jednémi słowy na wieczne czasy prawa, przywileje i wolności poddanych wszystkich obojga narodów i państw tak złączonych.

5. Новый король долженъ во время своего коронованія подтвердить присягою и тотчасъ-же конфирмовать одною грамотою и въ одинаковыхъ выраженіяхъ на вѣчныя времена права, привилегіи и вольности всѣхъ соединенныхъ такимъ образомъ подданныхъ обоихъ народовъ и государствъ.

6. Sejmy i rady ten oboj naród ma zawsze mieć spólne Koronne, pod królem Polskim, panem swym, i zasiadać tak panowie między pany osobami swemi, jako posłowie między posły i radzić o spólnych potrzebach,

6. Оба народа будутъ имѣть всегда сеймы и совѣты общіе Коронные, въ присутствіи своего государя, короля польскаго, а члены совѣта и послы (литовскіе) будутъ засѣдать лично между членами совѣта и послами (поль-

tak na sejmach jako i bez sej- -mów, w Polsce i w Litwie.

скими) и совѣщаться объ общихъ нуждахъ на сеймахъ и безъ сеймовъ, въ Польшѣ и Литвѣ.

7. Też, aby jedna strona drugiej była radą i pomocą. Aby jego królewska miłość prawa, przywileje, tak wszem ziemiom i narodom tak korony Polskiej jako i wielkiego księstwa Litewskiego i ziemiom do nich należącym wszelakiém pismem nadane; przywileje i prawa od wszech przodków j. k. mości i od jego królewskiej miłości samego z dawnych czasów i od poczęcia Unii wszem w obec i każdemu z osobna jakimkolwiek sposobem nadane, i wolności, dostojeństwa, prerogatywy, urzędy wszystkie obojga narodu, całe i nieporuszone zachował. Wszystkie prawa, sądy, wysady, stany książęce i familije szlacheckie przerzeczonych narodów, uchwały sądowne zdawna do tego czasu zachować każdemu stanu mocnie i nieporuszenie.

7. Равно, чтобы одна сторона была совѣтницею и помощницею другой. Чтобы его величество король сохранилъ всецѣло и ненарушимо какъ права и привилегіи, пожалованныя разнаго рода грамотами всѣмъ землямъ и народамъ короны Польской и великаго княжества Литовскаго и землямъ имъ принадлежащимъ, такъ равно права и привилегіи на вольности, высокіе посты, прерогативы и всѣ должности, съ давнихъ временъ и отъ начала «Унія» дарованныя какимъ либо способомъ всѣмъ вообще и каждому въ отдѣльности всѣми предками его величества и пожалованныя обоимъ народамъ самимъ его королевскимъ величествомъ, съ сохраненіемъ во всей неприкосновенности всѣхъ законоположеній, судовъ, назначеній, княжескихъ достоинствъ, дворянскихъ родовъ и судебныхъ рѣшеній, искони по настоящее время имѣющихъ нерушимую силу для каждаго сословія упомянутыхъ народовъ.

8. Przysięgi rad, dygnitarzów, urzędnikow, starost narodu litewskiego i przedniejszych domów ludzi, którzyby je czynić mieli, przy mocy zostać mają, jakośmy też i sami spólnie tak przywilejami jako spólném spisaniem na sejmie Warszawskim spólnym sobie zostawili, tym wykładem, iż napotém wszystkie takowe

8. Присяги членовъ совѣта, сановниковъ, должностныхъ лицъ, старость литовскаго народа и лицъ первенствующихъ домовъ должны оставаться въ силѣ, какъ это мы съ общаго согласія сами предоставили себѣ привилегіями и общимъ договоромъ на генеральномъ Варшавскомъ сеймѣ, съ поясненіемъ, что впослѣд-

przysięgi królowi koronowanemu i koronie Polskiej czynione być mają. Także około przysiąg trzymania spisków pospolitych zachować się mają i statecznie sobie trzymać wedle przywileju Aleksandrowego.

9. Też we wszystkich przeciwnościach spólną pomocą, my, obojego narodu prałaci, książęta, rady, *barones* i wszystkie stany, pomagać sobie mamy wszystkiemi siłami i możnościami, jako spólnej radzie pożyteczne i potrzebnie będzie się zdało, szczęśliwe i przeciwne rzeczy za spólne rozumiejąc i wiernie sobie pomagając.

10. *Foedera aut pacta*, albo zmowy i przymierza z postronnémi narody, wedle spólnej zgody Warszawskiej, napotém żadne czynione ani stanowione, żadni też posłowie w rzeczach ważnych do obcych stron posyłani być nie mają, jedno za wiadomością i radą spólną obydwu narodów. A przymierza albo stanowienia z którymkolwiek narodem przedtém uczynione, któreby były szkodliwe której stronie, dzierżane być nie mają.

11. Moneta, tak w Polsce, jako w Litwie ma być za spólną radą *uniformis et aequalis in pondere et grano et numero petiarum et inscriptione monetae*. Co ku skutkowi przywieść jego królewska mi-

ствія всѣ эти присяги должны быть приносимы коронованному королю и коронѣ Польской. Въ подтвердительной-же присягѣ на сохраненіе государственныхъ договоровъ сообразоваться и поступать неуклонно, согласно привилегія короля Александра.

9. Мы, обоихъ народовъ прелаты, князья, совѣты, бароны и всѣ чины, должны также помогать другъ другу во всѣхъ невзгодахъ всѣми силами и средствами, какія общему совѣту покажутся полезными и нужными, считая счастливыя и злополучныя дѣла общими и поддерживая другъ друга чистосердечно.

10. По общему Варшавскому договору никакіе союзы, трактаты и мирныя условія не должны впредь совершаться и заключаться съ другими народами и никакія посольства не должны быть посылаемы по важнымъ дѣламъ въ чужія страны, безъ общаго вѣдома и совѣта обоихъ народовъ. Учиненные-же до сего мирные договоры или постановленія съ какимъ либо народомъ, буде окажутся вредными для какой либо изъ двухъ сторонъ, не должны быть сохраняемы.

11. Монета, какъ въ Польшѣ, такъ и въ Литвѣ должна быть съ общаго совѣта однообразна и тожественна по вѣсу, пробѣ, счету, цѣнности и по нарицательной стоимости, что привести въ исполненіе обязаны его

łość jest powinien i potomkowie jego królewskiej miłości będą powinni.

12. Cła, myta wszystkie w Polsce i w Litwie, ziemskie i wodne, jakiémkolwiek imieniem nazwane, tak królewskie jako szlacheckie, duchowne i miejskie, j. k. mość znosić raczy, iżby już żadnego *ex nunc* cła nie brano napotém wiecznych czasów od duchownych, od świeckich ludzi szlacheckiego stanu i od ich poddanych, od rzeczy którychkolwiek własnej roboty i wychowania; nie zakrywając myt kupieckich, ani się zmawiając z kupcy ku szkodzie a zatajeniu ceł zdawna zwykłych królewskich, tak w Polsce jako i w Litwie.

13. Statuta i ustawy wszystkie, jakiekolwiek i z którejkolwiek przyczyny, przeciw narodowi polskiemu w Litwie ustawione i uchwalone około nabywania i dzierżenia imienia w Litwie polakowi, jakokolwiekby go kto dostał i dostawał, chociaż po żonie, albo z wysługi, albo za kupném, darownym obyczajem, zamianą i którémkolwiek nabyciem wedle zwyczaju i prawa pospolitego, te wszystkie statuta aby żadnej mocy nie miały, jako prawu, sprawiedliwości i też spólnej braterskiej miłości i Unii, a zjednoczeniu spólnemu przeciwne. Ale aby wolno było zawżdy, tak polakowi w Litwie, jako litwinowi w Polsce każdym słusznym oby-

величество король и его потомки.

12. Король благоволитъ уничтожить въ Польшѣ и Литвѣ всѣ сухопутныя и водяныя пошлины и мыта, какъ бы они ни звались: королевскія, дворянскія, духовныя и городскія, чтобы уже отнынѣ и впредь на вѣчныя времена они не взимались съ духовенства и лицъ свѣтскихъ дворянскаго рода, съ ихъ крѣпостныхъ и со всѣхъ предметовъ собственнаго ихъ производства и ухода, не упраздняя однакоже мытъ купеческихъ и не дозволяя стачекъ съ купцами во вредъ и для утайки старыхъ обычныхъ королевскихъ пошлинъ въ Польшѣ и Литвѣ.

13. Всѣ, какіе бы то ни было статуты и уставы, по какой бы причинѣ они ни были введены или одобрены въ Литвѣ противъ польскаго народа, относящіеся до пріобрѣтенія и владѣнія поземельнымъ имуществомъ, доставшимся поляку въ Литвѣ какимъ бы то ни было способомъ, хотя бы по женѣ, или за выслугу, или покупкою, дарственнымъ порядкомъ, мѣною, или согласно обычному и государственному праву, — всѣ эти статуты, какъ противные вообще праву, справедливости, взаимной братской любви и «Уніи», равно какъ и общему соединенію, никакой силы имѣть не должны. Но какъ полякъ въ Литвѣ, такъ литовецъ въ Поль-

czajem dostawać imienia i dzierżeć je wedle prawa, w którém leży ono imienie.

14. A co się tyczy inszych artykułów przywileju Aleksandra króla, które jeszcze nie są na Warszawskim sejmie deklaracyą króla jego miłości ani spólną zgodą deklarowane, ale na ten teraźniejszy spólny Lubelski z Warszawskiego sejmu odkładem spólnym zawisły; te wszystkie, jako są w przywilejach i w spisaniu spólném, a ostatecznie w Aleksandrowym przywileju, i tu, w Lublinie, od króla jego miłości, poprzód w tej sprawie Unii danym opisane, w mocy zupełnej, na czasy wieczne zostawać mają. A wszakże ku objaśnieniu lepszemu to przykładając: iż przy tytule wielkie księstwo Litewskie i dostojeństwach i urzędach wszystkich i zacności stanów, wedle opisania pzywileju króla Aleksandra, całe a nienaruszenie zostać ma, gdyż to zjednoczenia i społeczności tej roztargnienia i rozdziału nie czyni.

15. Sejmów innych żadnych osobnych stanom Koronnym i Litewskim od tego czasu król jego miłość składać nie będzie, jedno zawżdy spólne sejmy temu obojemu narodowi, jako ciału jednemu, w Polsce składać bę-

нѣ вольны пріобрѣтать честнымъ способомъ имѣнія и владѣть ими на основаніи права (дѣйствующаго въ той странѣ), гдѣ эти имѣнія находятся.

14. Что же касается другихъ статей привилегіи короля Александра, которыя на Варшавскомъ сеймѣ ни декларацією короля, ни общимъ соглашеніемъ еще не разъяснены, но для этой цѣли съ общаго согласія сторонъ препровождены съ сейма Варшавскаго на этотъ настоящій общій Люблинскій сеймъ, — то всѣ эти статьи, прописанныя въ привилегіяхъ и общихъ договорахъ, и окончательно въ Александровой привилегіи, равно въ прежде пожалованной его королевскимъ величествомъ по этому же дѣлу «Уніи» здѣсь, въ Люблинѣ, должны оставаться во всей силѣ на вѣчныя времена. Однако же, для лучшаго разъясненія присовокупляется: что, согласно тексту привилегіи короля Александра, великое княжество Литовское остается всецѣло и ненарушимо при своемъ титулѣ, сановникахъ, всѣхъ должностяхъ и почетныхъ званіяхъ, какъ не причиняющихъ настоящему соединенію и общенію ни расторженія, ни раздѣла.

15. Отнынѣ король не будеть созывать никакихъ другихъ отдѣльныхъ сеймовъ для чиновъ Короны и Литвы, но всегда лишь общій сеймъ для этихъ обоихъ народовъ, какъ для одного тѣла, въ Польшѣ, (тамъ) гдѣ его ве-

dzie, gdzie się jego królewskiej miłości i radom Koronnym i Litewskim najsłuszniej zdać będzie.

16. Dygnitarstw i urzędów, jeśli które wakują albo wakować w wielkiém księstwie Litewskiém napotém będą, król jego miłość nie ma dać nikomu, aźby pierwiej jego królewskiej miłości i potomkom jego królom Polskim koronowanym i temu nierozdzielnemu ciału, koronie Polskiej, przysięgę uczynił.

17. Opatrujemy też dostatcznie i warujemy stany i osoby wielkiego księstwa Litewskiego, aby exekucya nas samych i potomków naszych, nietylko wedle statutu Aleksandra króla, ale ani wedle żadnych przywilejów, listów, konstytucyi uchwał, sejmowych, w koronie Polskiej uczynionych, danych, uchwalonych, jakichkolwiek przeszłych około dóbr stołu jego królewskiej miłości w wielkiém księstwie Litewskiém od wszech przodków jego królewskiej miłości, i jego królewskiej miłości samego, od zaczęcia Unii w wielkiém księstwie Litewskiém komużkolwiek rozdanych, żadnego stanu nie doległa; ale, wszystkie prawa, przywileje od wszech przodków j. k. mości i jego królewskiej miłości samego, od zaczęcia Unii w wielkiém księstwie Litewskiém narodom Litewskiemu, Ruskiemu i Żmudzkiemu i innym narodom

личеству королю и членамъ совѣта покажется наиболѣе удобнымъ.

16. Высшіе посты и служебныя должности въ великомъ княжествѣ Литовскомъ, нынѣ не занятые или впослѣдствіи вакантные, король не пожалуетъ никому, кѣмъ не будетъ принесена прежде присяга его величеству, потомкамъ его коророваннымъ королямъ Польскимъ и этому неразд۪ѣльному тѣлу, —коронѣ Польской.

17. Также надлежащимъ образомъ обезпечиваемъ и гарантируемъ чинамъ и лицамъ великаго княжества Литовскаго, что экзекуція королевскихъ столовыхъ имуществъ въ великомъ княжествѣ Литовскомъ, пожалованныхъ кому либо отъ начала «Уніи» въ Литвѣ всѣми предками короля и самимъ его величествомъ не коснется ни насъ самихъ, ни потомковъ нашихъ, и никакого имущества, нетолько согласно статуту короля Александра, но и ни по какимъ другимъ привилегіямъ, грамотамъ, конституціямъ и сеймовымъ постановленіямъ, совершеннымъ въ прошломъ, даннымъ и одобреннымъ въ Польскомъ королевствѣ. Напротивъ того всѣ права, привилегіи, жалованныя отъ начала «Уніи» по сіе время въ великомъ княжествѣ Литовскомъ всѣми предками короля и самимъ его королевскимъ величествомъ народамъ—Литовскому, Русско-

i obywatelom wielkiego księstwa Litewskiego, i też: ziemiom, powiatom, familiom i osobom do tych czasów dane, całe, zupełne i niwczém nienaruszone zostały.

18. Także wieczności, feuda albo lenna, frymarki, zamiany, dożywocia, zastawy wszelakie, na sejmie i bez sejmów uczynione, wedle każdego przywileju wiecznemi czasy dzierżane być mają, nie przywodząc ich w żadną wątpliwość którymkolwiek obyczajem albo wykładem.

19. Także też nadanie na dygnitarstwa, urzędy, które zdawna i właśnie na nie należały, zastawy i summy wszelakie w zupełném prawie swém zostawione być mają, nie będąc powinne żadnej części dochodów zwykłych swych, jakimkolwiek obyczajem nazwanych, gdzie indziej i na co innego nad teraźniejsze dzierżenie i przywileje albo listy swe do tego czasu odzierżane, okrom pożytku swego obracać.

20. A ktoby z przodków swych nie mając listów co gruntów i każdej possessyi, jakiémkolwiek imieniem nazwanych, trzymał, pożywał; takowy tę takową swoję własność i bez

му, «Жомойтскому» и другимъ народностямъ и гражданамъ великаго княжества Литовскаго, а также: землямъ, уѣздамъ, родамъ и лицамъ, должны оставаться неприкосновенными и ни въ чемъ ненарушимыми.

18. Вѣчныя пожалованія, феодальныя или ленныя владѣнія, промѣнъ имущества, замѣна имѣній, пожизненныя владѣнія и разнаго рода закладныя, совершенныя на сеймахъ и безъ сеймовъ, должны также согласно (разуму) каждой привилегіи оставаться на вѣчныя времена въ (надлежащей) силѣ, безъ проведенія въ нихъ какимъ нибудь способомъ или толкованіемъ какого либо сомнѣнія.

19. Равно пожалованія, залоги и всякаго рода суммы, издавна и собственно высшимъ чинамъ и должностямъ принадлежащія, должны оставаться въ полной силѣ, и они не будутъ обязаны употреблять какую бы то ни было часть изъ своихъ обыкновенныхъ доходовъ, предоставленныхъ имъ по сіе время привилегіями и грамотами, какъ бы эти доходы ни именовались, на что либо другое, кромѣ своихъ теперешнихъ владѣній и собственной пользы.

20. А если бы кто послѣ своихъ предковъ владѣлъ и пользовался какою нибудь землей и какими либо угодьями, какъ бы они ни назывались, не имѣя документовъ, то, согласно старому

listów, jako i za listy, ma wiecznie trzymać wedle statutu Litewskiego, starego i nowego, i zwyczajów dawnych.

21. Iakoż panowie rady i wszystkie stany i posłowie wszystkich ziem, tém teraźniejszém postanowieniem zamykają sobie i potomkom swoim moc stanowienia i wznawiania jakimkolwiek kształtem, także wspominania i wszelakiego wynalazku wzniesienia exekucyi na wysługi i insze majętności przeszłe.

22. A iż już od tego czasu rozdawanie dóbr stołu w wielkiém księstwie Litewskiém ustać ma, wszakoż imiona, którekolwiek z domów książęcych i szlacheckich i pańskich ku stołowi jego królewskiej miłości potém przypadać będą, te takowe imiona, jego królewska miłość wedle woli i łaski swej królewskiej rozdawać ma, tak polskiego, jako i litewskiego szlacheckiego narodu ludziom, aby się tém służba ziemska wojenna nie zmniejszała.

23. Także w rekuperacyi od nieprzyjaciela Moskiewskiego zamków, imion, possessyi i dóbr wszelakich będzie powinien jego królewska miłość tym wracać czyje to ojczyzny i possessye przedtém były przed osiągnieniem od nieprzyjaciela. A jeś-

и новому Литовскому статуту и давнимъ обычаямъ, ему и безъ документовъ предоставляется владѣть такого рода своею собственностію вѣчно, какъ бы за грамотами.

21. Этимъ настоящимъ постановленіемъ члены совѣта, всѣ чины и послы всѣхъ земель лишаютъ себя и своихъ потомковъ права дѣлать какія либо постановленія или же возобновлять подъ какимъ либо видомъ, а также вспоминать и какимъ либо способомъ подымать вопросъ объ экзекуціи выслуженныхъ, или въ прошломъ пріобрѣтенныхъ имѣній.

22. Хотя отнынѣ жалованіе (королевскихъ) столовыхъ имуществъ въ великомъ княжествѣ Литовскомъ должно прекратиться, однако, въ виду того, что впослѣдствіи нѣкоторыя изъ такихъ имѣній отойдутъ отъ родовъ княжескихъ, дворянскихъ и вельможныхъ въ королевскія столовыя имущества, то для того чтобы земская (л) военная служба не пострадала, король можетъ по волѣ и милости своей жаловать такого рода имѣнія лицамъ дворянскаго происхожденія изъ польскаго и литовскаго народа.

23. Взятые обратно отъ непріятеля (великаго князя) Московскаго замки, имѣнія, владѣнія и разнаго рода имущества его величество король будетъ обязанъ возвратить тѣмъ, кому эти вотчины и владѣнія принадлежали до завладѣнія ими непріятелемъ. А если

liby na to miejsce dano komu co, to się do stołu króla jego miłości wracać będzie.

24. Które wszystkie artykuły, my, prałaci i panowie rady, książęta, posłowie ziemscy i inne wszystkie stany wielkiego księstwa Litewskiego znając być chwalebne, potrzebne i obojemu temu narodowi, tak korony Polskiej jako wielkiemu księstwu Litewskiemu, jako już jednej spólnej a nierozdzielnej rzeczypospolitej pożyteczne, a, spólnego naszego z stany tej sławnej korony Polskiej z zezwolenia, w ten list na ten kształt spisane; radzi i z dobrą wolą, i z dobrą bracką chęcią i miłością. tak prałatom, panom radom, posłom ziemskim, jako i innym wszystkim stanom i osobom Koronnym, tym listem naszym na wieczne czasy z strony naszej przyznawamy, i ony pieczęciami, przysięgami, poczciwościami swemi i potomstwa swego wszelakiego warujemy, utwierdzamy i umacniamy,—warunkiem, utwierdzeniem i umocnieniem takim, jakie nam największe i najmocniejsze bądź z osób, bądź z miejsc i urzędow naszych, tak osobliwym jako i pospolitym obyczajem należy. Slubując i obiecując przed Panem Bogiem, dobrém, uczciwém, szlacheckiém i chrześciańskiém słowém naszém, iż to wszystko co się tu napisało znać, trzymać i dzierżeć, wypełniać sami i z potomki swémi na

бы (лишившимся имѣній) были уже пожалованы взамѣнъ другія, то они подлежатъ возвращенію къ королевскому столу.

24. Мы, прелаты и члены совѣта, князья, земскіе послы и всѣ прочіе чины великаго княжества Литовскаго, признаемъ съ общаго нашего и чиновъ этого славнаго королевства Польскаго согласія, что всѣ статьи вписанныя такимъ образомъ въ этотъ актъ—достойны хвалы, необходимы и полезны для этихъ обоихъ народовъ, какъ короны Польской такъ и великаго княжества Литовскаго, составляющихъ уже одну общую и нераздѣльную республику. Радуясь добровольно съ добрымъ братскимъ расположеніемъ и любовью, какъ прелатамъ, членамъ совѣта и земскимъ посламъ, такъ и всѣмъ прочимъ чинамъ и особамъ королевства Польскаго, мы, съ нашей стороны, признаемъ этимъ нашимъ актомъ всѣ заключающіяся въ немъ статьи на вѣчныя времена и обезпечиваемъ, подтверждаемъ и скрѣпляемъ ихъ печатями, клятвами, честью своею и всего потомства нашего, — и такими гарантіями, утвержденіемъ и скрѣпленіями, какія, какъ наибольшія и самыя прочныя, принадлежатъ намъ спеціально по общему обычаю, по личности нашей, а также по мѣстамъ и должностямъ нашимъ. Клянемся и обѣщаемъ передъ Господомъ Богомъ, нашимъ добрымъ, честнымъ, дворянскимъ и христіанскимъ словомъ: что

wieczne czasy będziemy, bez fortelów wszelakich. Nie przywodząc niczego z tych rzeczy na wieki w żadną wątpliwość, ani odmianę, nie odstrzelając się też w niczém od tej jedności, w którąśmy się z narodem tej sławnej korony Polskiej związali, wedle opisania tego to listu naszego i artykułów w tym liście związałych i objaśnionych wiecznemi i wiekuistemi czasy, jaki też nam panowie polacy dali. Które spólne nasze spisy, król jego miłość przerzeczony, jako pan nasz zwierzchny, władzą swą królewską konfirmować nam raczył.

25. A jeśliby która strona przywilejów i spisów o spólności uczynionych między temi narody, tak nam jako sobie trzymać nie chciała, albo jeden zosobna trzymać nie chciał; przeciw takiej stronie i każdemu zosobna, jako przeciwko nieprzyjacielowi naszemu i narodów spólnych powstać z potomki naszymi przy panie naszym, królu Polskim, będziemy powinni.

26. Co wszystko czynić i wypełnić mocnie, dzierżeć w skutku wszystkim zawżdy, pod naszą przysięga siebie i potomki nasze obowiązujemy.

27. A te wszystkie rzeczy tu postanowione i obwarowane

все здѣсь изложенное мы сами съ потомками нашими будемъ знать, держать, охранять и исполнять на вѣчныя времена безъ всякаго коварства, никогда не подвергая ничего изъ этихъ дѣлъ никакому сомнѣнію и отмѣнѣ; равно ни въ чемъ не отчуждаясь отъ этого единенія, которымъ мы связали себя на вѣчныя времена съ народомъ этой славной короны Польской, согласно содержанію этого акта и статей въ немъ помѣщенныхъ и объясненныхъ, что гласитъ таковый же актъ данный намъ господами поляками. Всѣ наши вышеупомянутые общіе договоры его величество король, какъ нашъ верховный повелитель, соизволилъ намъ конфирмовать своею королевскою властію.

25. А еслибы между этими народами, какая либо изъ сторонъ или кто либо одинъ въ отдѣльности не хотѣлъ сдержать взаимно заключенныхъ привилегій и договоровъ по дѣлу единенія, — противъ такой стороны и каждаго порознь, мы, съ нашими потомками, должны возстать при нашемъ государѣ, королѣ Польскомъ, какъ противъ врага нашего и соединенныхъ народовъ.

26. Все это твердо соблюдать и исполнять и всегда и всѣмъ въ силѣ содержать мы обязуемъ клятвою нашею себя и потомковъ нашихъ.

27. Все здѣсь постановленное и оговоренное ни его вели-

ani przez jego królewską miłość, ani przez pany rady i inne wszystkie stany i posły ziemskie obojga narodu, za spólném zezwoleniem, ani pojedynkiem od której części i strony, nie mają nigdy wiecznemi czasy być wzruszane i odmieniane, ale wiecznie całe i mocne zachowane być mają.

28. A ku lepszemu świadectwu i wiecznej pamięci rzeczy wyżej opisanych, my — przerzeczeni, wyżej opisani prałaci i panowie rada, tak duchowna jako świecka, książęta, my — posłowie ziemscy i inne stany, na tym walnym a spólnym sejmie Lubelskim będący, zawiesiliśmy na ten list pieczęci nasze. Pisan i dan na tymże spólnym sejmie Lubelskim, pierwszego dnia miesiąca Lipca, roku Bożego tysiąc pięćset sześćdziesiąt dziewiątego.

чество король, ни члены совѣтовъ, ни всѣ прочіе чины и земскіе послы обоихъ народовъ никогда во вѣки не могутъ нарушать и отмѣнять, ни съ общаго согласія, ни единолично, съ какой бы то ни было части или стороны, но должны во вѣки охранять неприкосновенно и твердо.

28. Для вящшаго же удостовѣренія и вѣчной памяти выше изложеннаго дѣла, мы, поименно выше прописанные прелаты, члены совѣта духовные и свѣтскіе, князья, мы — земскіе послы и другіе чины присутствующіе на этомъ генеральномъ и общемъ Люблинскомъ сеймѣ, привѣсили къ этому акту наши печати. Писанъ и данъ на этомъ же общемъ сеймѣ въ Люблинѣ, перваго дня мѣсяца іюля, лѣта Божьяго 1569.

Сколько намъ извѣстно, имѣются уже три изданія акта «Уніи», данпаго литовцами полякамъ въ 1569 году, на общемъ Люблинскомъ сеймѣ. Не входя въ подробное сличеніе каждаго изданія порознь съ напечатаннымъ здѣсь актомъ «Пергаментнаго отдѣла» Литовской Метрики, такъ какъ всѣ они блѣднѣютъ передъ этимъ единственнымъ и настоящимъ подлинникомъ, писаннымъ на пергаментѣ, мы считаемъ необходимымъ, сохранивъ правописаніе и пунктуацію каждаго изданія, составить только общую краткую выписку. Разсматривая и сравнивая при этомъ случаѣ всѣ три разновремен-

ныя изданія, мы нашли болѣе вѣрности въ изданіи П. Дубинскаго, а болѣе пропусковъ у К. Вл. Войцицкаго. Что же касается посмертнаго изданія И. Н. Даниловича, то напечатанный въ немъ не безъ пропусковъ актъ «Уніи», значительно пополненный изъ Дубинскаго и Войцицкаго, является безспорно болѣе обновленнымъ и законченнымъ, но за то совершенно несходнымъ со своимъ оригиналомъ, т. е. съ рукописью Императорской Публичной Библіотеки, писанной на тетради сшитой изъ 10-ти листовъ бумаги, въ которой, между копіями нѣсколькихъ писемъ, находится и сказанный актъ, озаглавленный копіистомъ по древнему христіанскому обычаю тремя литерами «I. N. D.», т. е. In Nomine Domini.

Главнѣйшіе пропуски, прибавленія и измѣненія, взятые изъ всѣхъ трехъ изданій, для сравненія съ соотвѣтствующими строками подлиннаго акта Метрики обозначенными цифрами, приводимъ въ нижеслѣдующей таблицѣ вмѣстѣ съ 39 выносками, указывающими только важнѣйшія отступленія въ изданіи И. Н. Даниловича отъ рукописи хранящейся въ Императорской Публичной Библіотекѣ.

Сравнител

I.	II Dbn.
Въ актѣ «Унія», данномъ Литвою Польшѣ и хранящемся въ пергаментномъ отдѣлѣ «Древнихъ актовъ» Литовской Метрики, сказано:	Въ изданіи Виленскаго бургомистра Петра Дубинскаго «Zbior Praw i Przywileiow». Wilno. r. 1788, на стр. 121 сказано: «R. 1569. Dnia 1 Julii. Extrakt Unii Korony Polskiey, z Wielkim Księstwem Litewskim, przez Króla Jmci Zygmunta Augusta na Seymie Lubelskim zawarty, a z Metryki W. X. Litt.: za Króla Jmci Zygmunta III. D. 29 Marca R. 1590 wydany».
*)1. Kv *Wiecznej pamiątce sprawy.*	*)122, 5. Ku wieczney pamiątce sprawy.
2. GIRZY P*ieczkowycz.*	— 11. Jerzy Pieckowicz.
— HREHORI A*lexandrowicz* CHODTKO*wicz* P*an* W*ylienski.*	— 12. Hryhory Alexandrowicz Chodkiewicz, Pan Wileński.
— STEFAN ZB*araski* K*oribiitowicz.*	— 14. Stefan Zbaraski **)...
— S*tarosta* B*rzesczky i* K*obrinsky* (Астафій Богдановичъ Воловичъ).	— 16. Starosta Brzeski i Kobryński.
3. IAN CHODTKIEWICZ H*rabia na* S*zklowie i* M*yssy.*	— — Jan Chodkiewicz Hrabia na Szkłowie i na Bychowie...

*) Число означаетъ строку подлинника Литовской Метрики.

*) Первое число означаетъ страницу, второе строку.

**) Точки во всѣхъ трехъ изданіяхъ означаютъ пропуски.

ная таблица.

III Wck.	IV Dnł.
Во второмъ изданіи К. Вл. Войцицкаго «Biblioteka Starożytna pisarzy polskich». Warszawa. T. VI, r. 1854, на стр. 225 сказано: «Privilegium unionis Magni Ducatus Lithuaniae cum Regno ex Parte Lituanorum datum».	Въ изданіи профессора Игнатія Николаевича Даниловича «Skarbiec diplomatów». Wilno. T. II, r. 1862, на стр. 330 сказано: «Przywilej panow litewskich na Unją, dany r. 1569».
*)225, 1. Ku wiecznej pamięci sprawy.	*)330/I, 1. Ku wieczney pamięci sprawy.
— 8. Jerzy Pieczkowicz.	— 9. Jerzy Pieckiewicz.
— 9. Hrehory Alexandrowicz Chodkiewicz Pan Wileński.	— — Hrehory Alexandrowicz Hotkiewicz, pan wileński [1]).
— 11. Stefan Zbaraski...	— 12 Stephan Zbarawski...
— 13. ...Brzescejski y Koliyński.	— 14. starosta brzeski y kobryński.
— 14. Jań Chodkiewicz Hrabia na Szkłowie Bychowie y Missy.	— 15. Jan Chotkiewicz hrabia na na Szkłowie i na Bychowie...

*) Первое число означаетъ страницу, второе строку.

*) Первое число означаетъ страницу, второе строку, а римская цифра подъ линейкою—столбецъ.

Въ рукописи Императорской Публичной Библіотеки:

[1]) 1, 11. Вмѣсто Wileński—Wielonski.

I.	II Dbn.
3. Hetman ziemie Liflanczkÿ Starosta Kowienskÿ dzierzawca Plotelskÿ i Telschowskÿ. (Янъ Іеронимовичъ Ходкевичъ).	122, 18. Hetman Ziemi Inflantskiey, Starosta Kowieński, Dzierżawca Płotelski, i Telszewski.
— GIRZI Wasÿliewÿcz Tiszkowÿcz Woiewoda Brzeszkÿ.	— 22. Jerzy Wasilewicz Tyszkowicz Woiewoda Brzeski.
4. MALCHER Schemiott Kastellan Zmoidzkÿ Cziwün Bierrzanskÿ przes ümocsowanego swego.	— 24. Пропущенъ.
— Starosta Slonimskÿ. (Григорій Гринковичъ Воловичъ).	— 25. Starosta Słonimski.
— JAN Mikolaiowicz Haiko Kastellan Biereszczinskÿ Koniüszÿ Grodzienski dzierzawcza Trabski.	— 26. Jan Mikolaiewicz Hayko, Kasztelan Brzeski, Koniuszy Grodzieński, Dzierżawca Trabski.
— MIKOLAI Talwosz Kastellan Mienski Starosta Dinembürskÿ.	— 27. Mikołay Talwosz, Kasztelan Miński, Starosta Dyneborski.
5. MIKOLAI OLiechnowicz Dorohostaiski Stolnik Wielgiego Xięstwa Litewskiego Dzierzawca Wielionskÿ Boisagolskÿ Cziwon wlosci Zmoidzkiei Gadzinskiei.	— 31. Mikołay Olechnowicz Dorohostayski, Stolnik W. X. Litt: Dzierżawca Wielański, i Beysagolski, Ciwun Włości Zmudzkiey Gondyńskiey.

	III Wck.		IV Dnł.
225, 16.	Hetman Ziemie Inflantskiej, Starosta Kowienski Dzierżawca Plotelski y Thelsowski.	330/I, 17.	hetman ziemie inflandskiey, starosta kowieński, dzierżawca płotelski y telszowski.
266, 2.	Jerzy Wasylewicz Tyszkowicz Woiewoda Brzesciejski.	— 22.	Jerzy Wasilewicz Tyszkiewicz, woiewoda brzeski.
— 4.	Пропущенъ.	— 25.	Пропущенъ.
226, 6.	Starosta Słomiński.	— 27.	starosta słonimski.
— —	Jan Mikolajowicz Hajko Kasztelan Brzesciejski, koniuszy Grodzieński Dzierżawca Trąbski.	— —	Jan Mikołaiewicz Hayko, kasztelan brzeski, koniuszy grodzieński, dzierżawka trabski.
— 8.	Mikołaj Thatwosz Kasztelan Mienski, Starosta Dymemborski.	— 29.	Mikołay Talwoysz, kasztelan miński, starosta dynemborski *).
— 14.	. . . . Dzierzawca Wileński y Bojsagolski, Cywun włości Zmudzkiej Gondynskiej.	— 36.	Mikołay Olechnowicz Dorohostayski, stolnik W. X-a litew. dzierżawca wieloński y boyzagolski, ciwon włości żmoydzkiey gondyński.

Въ рукописи Императорской Публичной Библіотеки:

*) 2, 9. Dynenborski.

I.	II Dbn.
6. LAWRIN *woina podskarbŷ Dworný* W*ielgiego* X*ięstwa* L*itewskiego pisarz* IE° K*ro-liewski* M*ci,* D*zierzawca* K*rasniczki i* K*wasowski.*	122, 33. Wawrzyniec Woyna, Podskarbi Dworny W. X. Litt: Pisarz J. K. Mości Dzierżawca Kuznicki i Kwasowski.
— LVKAS B*olieslawowicz* S*wirzkŷ* D*zierzawca* K*rew-skŷ.*	— 36. Lukasz Bolesławowicz Swirski, Dzierżawca Kiiowski.
— MIKOLAI S*apieha.*	— 37. Mikołay Pawłowicz Sapieha.
— JAN W*olczek* K*oniüssŷ* W*i-lienskŷ i* P*odkoniüssŷ ziem-skŷ* D*zierzawcza* W*asiliskŷ.*	— — Jan Wolczek, Koniuszy i Podkomorzy Wileński, Dzierżawca Wasiliski.
7. JAN B*olieslawowicz* S*wir-skŷ.*	— 39. Jan Bolesławowicz Swirski.
— PAWEL O*strowiczkŷ.*	— 41. Paweł Ostrowicki.
— JAN P*alüskŷ dzierzawca* N*iemonoiczkŷ.*	— 42. Пропущенъ.
— BA*ziliüs* D*rzewinskŷ.*	— 43. Bazyli Drzewnicki.
8. *za züpelną mocą poslanŷ z* W*oiewodztwa* W*ilienskiego pospolü z wiszŷ mianowanem.*	123, 3. za zupełną mocą posłani, z Woiewodztwa Wileńskiego, pospołu z wyżey mianowanym.
— MALCHER M*atüszowicz* G*iedroicz.*	— 5. Malcher Matuszewicz Giedroić.

III Wck.	IV Dnł.
226, 15. Wawrzyniec Wojna Podskarbi Dworny W° X^a Litt° Pisarz J. K. Mości Dzierżawca Karsnicki y Kwaszowski.	330, I. 39. Wawrzynicc Woyna, podskarbi nadworny W. X-a Lit. pisarz J. K. Mci, dzierżawca krasnicki y kwasowski.
— 18. Lukasz Bolesławowicz Swirski Dzierżawca Krewski.	— 42. Lukasz Bolcsławowicz Swierski dzierżawca krewski [3]).
— 19. Mikołaj Pawłowicz Sapieha.	— 43. Mikołay Pawłowicz Sapieha.
— 20. Jan Wołczck Koniuszy y Podkoniuszy, Wileński Dzierżawca, Wasyliski.	— 44. Jan Wołczek koniuszy y podkoniuszy wileński, dzierżawca wasiliski [4]).
— 24. Jan Bolesławowicz Swirski.	— 46. Jan Bolesławowicz Swierski.
— 26. Paweł Ostrowicki.	330, II. 3. Paweł Ostrowski.
— — Пропущенъ.	— 5. Пропущенъ.
— 27. Basilius Drzewiński.	— 6. Bazyliusz Drzewiński.
227, 3. za zupełną mocą posłani z Województwa Wileńskiego, pospołu z wyżey mianowanemi.	— 12. za zupełną mocą [5]) z woiewodztwa wileńskiego posłani pospołu z wyżey mianowanym [6]).
— 6. Malcher Matuszewicz Giedroyc.	— 15. Malcher Matusewicz Gedroyć.

Въ рукописи Императорской Публичной Библіотеки:
[3]) 2, 21. Kiiowski.
[4]) 2, 24. Wasilyiski.
[5]) 3, 12. Пропущено mocą.
[6]) 3, 13. Вмѣсто pospolu z wyzey mianowanym—pospołu y wyzszym mianowanym.

I.	II Dbn.
9. ANDRZEI *Dzierzko podkomorzy.*	123, 6. Andrzey Dzierszko podkomorzy.
— *Kasper* Raieczky *chorązy ziemie* Troczkiei, *a* Michailo *Wrona.*	— — Kasper Raiecki Chorąży Ziemi Trockiey, à Michayło Wrona.
— MIKOLAI *Stankiewicz Bielewicza podkomorzy ziemie Zmoidzkiei* Cziwūn *Oiragolski.*	— 7. Mikołay Stankiewicz Bielewicz Podkomorzy Ziemi Zmudzkiey Ciwun Eyrogolski.
— *Jwan* ILgowski *Cziwūn Wieswiensky a Cziwūn teize ziemie* Zmoidzkiei. Jan Gradowski.	— 9. Jwan Iłgowski Ciwun Wiszwienski, à Ciwun teyże Ziemi Zmudzkiey Dzirwanski. Jan Gradowski.
— *z ziemie* Smolienskiei Fiedor *Kopecz a Jan* Skirmonth.	— 10. Пропущенъ.
10. ANDRZEI *Kisiel.*	— 13. Piotr Kiszel.
— *Dominik* Pacz *Podkomorzy* Brzesczky.	— 15. Dominik Pac Podkomorzy Brzeski.
— ADAM POC*ziei pisarz ziemski* Brzesczki.	— — Adam Pociey Pisarz Zimski Brzeski.
— *z* Woiewodstwa Mszczyslawskiego ISai *Sczolkan a* Hreori *Makarowski.*	— 16. z Woiewództwa Mścisławskiego Isay Szcołkan à Hrehory Makarowsky.
11. *z Woiewodztwa Wilienskiego z powiatū Osmianskiego.*	— 19. z Woiewodztwa Wileńskiego z Powiatu Oszmiańskiego.

III Wck.	IV Dnł.
227, 7. Andrzej Dzieszko Podkomorzy.	330, 16. Пропущенъ.
— 8. Kasper Rajecki Chorąży ziemi Trockiej a Michało Wojna.	11. — — Пропущенъ. — — Michayło Woyna [7]).
— 9. Пропущенъ.	— 17. Mikołay Stankiewicz Bielewicz, podkomorzy ziemie żmoydzkiey, ciwon eyragolski.
— — Jwan Ilgowski Cywun Wesznieński, a Cywun tejże ziemi Zmudzkiej, Dzierwanskiej, Jan Gradowski.	— 18. Jwan Ilgowski ciwon wisliński [8]), a ciwon teyże ziemie żmoydzkiey, dyrwiański, Jan Gradowski.
— 11. Пропущенъ.	— 20. Пропущенъ.
— 13. Piotr Kissiel.	— 24. Piotr Kisiel.
— 17. Dominik Pac Podkomorzy Przemyski.	— 27. Dominik Pac, podkomorzy brzeski.
— 18. Adam Pociej Pisarz Ziemski Brzesciejski.	— — Adam [9]) Pociey pisarz ziemski brzeski.
— 19. z Wojewodstwa Mscisławskiego Izai Szczetkan, a Hrehory Makarowski.	— 28. Пропущенъ.
— 23. Z Województwa Wileńskiego z Powiatu Aszmianskiego.	— 31. z woiewodztwa wileń. [10]) z powiatu oszmiańskiego.

Въ рукописи Императорской Публичной Библіотеки:

[7]) 3, 16. Wrona.
[8]) 3, 19. Wistinski.
[9]) 4, 1. Пропущенъ Adam.
[10]) 4, 6. Пропущенъ Wileńskiego.

I.	II Dbn.
11. *Pawlem Ostrowiczkym.*	123, 21. Pawłem Ostrowskim.
— *Kristow Razmysowicz.*	— 23. Krzysztof Romuzowicz.
12. *Szadzybor Dowgird a Sczęsny Augustinowicz Hiiba.*	— 24. Sadzibor Dowgird, à Sczęsny Augustynowicz Huba.
— *Marczin Iaczynicz.*	— 29. Marcin Jaczynicz.
13. *Piotr Skrobott.*	— 31. Piotr Skrobot.
— *Boguss ALiekieiowicz (?) Skolko.*	— 32. Bogusz Alexiciewicz Skołko.
— *Jwan Domanowicz.*	— 34. Jwan Domanowicz.
— *Fiedor Lenkowycz.*	— 35. Fiedor Lenkowicz Pohodzki, Podsędek Mozyrski.
14. *ANDrzey CHalieczky.*	— 37. Andrzey Chalecki.
— *Ismaylo Zyenkowycz.*	— — Zmayło Zieukiewicz.
15. *s miasta Wylienskiego Stolycznego Wielgiego Xięstwa Litewskiego poslowie FRancz Stanislawowycz Durnik, Fiedor Jaczkowicz Wielkowicz Burmistrze a Hieronym OPachowsky pisarz Miasta Wilienskiego.*	— 44. . . . . . Miasta Wileńskiego Stołecznego, Wielkiego Księstwa Litewskiego Posłowie, Fronc . . . . Durnik, Fiedor Jackowicz . . . . . . Burmistrze, à Jeronim Opachowski, Pisarz Miasta Wileńskiego.

III Wck.	IV Dnl.
227, 25. Pawłem Ossowskim.	330, 33. Pawłem Ostrowskim. II.
— 27. Krzysztof Rasmuszowicz.	— 35. Krzysztoff Rasmusewicz [11]).
— 28. Sadziber Dowgird a Sczesny Augustinowicz Słuba.	— 36. Zdadzibor Dougiert, a Szczesny Augustynowicz Huba.
228, 7. Marcin Jaczymicz.	— 44. Marcin Jacynicz [12]).
— 8. Piotr Skorboth.	— 46. Piotr Skrobot.
— 10. Bohusz Alexiejewicz Skoskotho.	— 47. Bogusz Alexielowicz Skotko.
— 13. Jwan Domarowicz.	— 51. Jwan Domanowicz.
— 14. Fiedor Lenkowicz Pohoszczki Podsędek Mozyrski.	— 52. Theodor Lenkewicz Pohostski, podsędek mozyrski.
— 16. Andrzej Chalecki.	— 34. Andrzey Chalecki [13]).
— 17. Zmaiło Zienkowicz.	— 55. Zmayło Zienkowicz.
— 24. z Miasta Wileńskiego Stołecznego W° X° Litt° Posłowie Franc, ... Durnik, Freder Jaskowicz. . . . Burmistrza (?), ... Heronim Opachowski Pisarz miasta Wileńskiego.	331, 8. z miasta wileńskiego . . . I. . . . .

Въ рукописи Императорской Публичной Библіотеки:
[11]) 4, 10. Rasmucowicz.
[12]) 4, 19. Jacynus.
[13]) 5, 6. Вмѣсто Chalecki—Exalicki.

	I.		II Dbn.
15.	*Jsz mÿ maiącz üstawicznie przed oczÿma powinnosc nasse przecziw oicziznie swei Wielgiemü Xięstwü Litewskiemü ktoreiiessmy wssÿstkę pocczÿwoscz ozdobę.*	124, 4.	iż My maiąc ustawicznie przed oczyma powinność Naszę przeciw Oyczyznie swey, Wielkiemu Księstwu Litewskiemu, któreyieśmy wszystkę powinność, ozdobę.
16.	*Bacząc tisz przÿtim i przed oczÿma maiąc.*	— 9.	będąc też przy tym i przed oczyma maiąc.
17.	*czcziamÿ oboiei stronÿ ümocznioną i przess niemalÿ czas üprzeÿmoscią a statecznoscią oboiei stronÿ dzierzaną.*	— 14.	cciami, oboiey strony . . . . dzierżaną.
19.	*iako o tei sprawie Vnij acta i constitücieÿ declaratie i recessÿ seÿmow.*	— 29.	iako o tey sprawie Uniey Akta, i Konstytucye, i Deklaracye, i Recessy Seymow.
20.	*A za laską tisz pana swego sczęsliwie na ten czas nam panüiączego.*	— 34.	a za Laską też Pana swego szczęśliwie na ten czas.... panuiącego.
21.	*isz przodkiem w Warssawie na Seÿmie Rokü tÿsiącz pięczset Schesdziesiąt Trzecziego zlozonim a potim w Parczewie Rokü tisiącz pięczset Schesdziesiąt Czwartego.*	— 37.	iż przodkiem w Warszawie na Seymie Roku 1563. złożonym, à potym w Parcewie Roku 1564.

III Wck.		IV Dnł.	
229. 1.	iż My mając ustawicznie przed oczema powinność naszę przeciwko Ojczyznie swej W° Xa Litt którejesmy wszystkę podsciwość ozdobę.	331, 11. / I.	iż my maiąc ustawicznie przed oczyma [14]) powinność naszę przeciw oyczyznie swey W. X-u Lit-u, któreyeśmy wszystke poczciwość, ozdobę.
— 6.	Bacząc też przytym y przed oczyma mając.	— 17.	bacząc [15]) tez przytym i przed oczyma maiąc.
— 12.	czciami obojej strony umocnioną y przez niemały czas uprzejmością a Statecznoscią Obojej Strony dzierżaną.	— 23.	..... oboiey strony umocnioną y przez niemały czas uprzeymością a statecznością oboiey strony dzierżaną.
230, 5.	jako o tej sprawie Unii Akta, y Konstytucye, deklaracye y Recessa Sejmów.	— 47.	iako o tey sprawie Unii akta y constytucye y deklaracye [16]) y recessy scymow.
— 11.	a za łaską też Pana swego, szczęśliwie naten czas nam Panującego.	— 53.	a za łaską też Pana Boga swego szszęśliwie nam na ten czas panuiącego.
— 14.	Iż przodkiem w Warszawie na Sejmie Ru 1563 złożonym a potym w Parczowie Ru 1564.	331, 2. / II.	iż przodkom w Warszawic na seymie roku 1563 złożonym a potym w Parczowie r. 1564 [17]).

Въ рукописи Императорской Публичной Библіотеки:

[14]) 5, 19. Пропущенъ przed oczyma.

[15]) 5, 23. Będąc.

[16]) 7, 7. Jako Otey Sprawie akta y Consktituere y deklarare.

[17]) 7, 17. y przodkiem w Warszawie na Seymie Roku 1567. (?) a potym złożonym w Krakowie Roku 1564.

	I.		II Dbn.
21.	*i tei po częscy narüszonei Vnij üczynily namawiaiącz miedzy szobą z obü stron, i ütwierdzaiącz articüly do tey Vnij naliezącze.*	124, 40.	i tey po części naruszoney Uniey uczynili, namawiaiąc między sobą z obu stron, i utwierdzaiąc Artykuły do tey uniey należące.
22.	*na ten* Sygem *spolny do* Lü*blina.*	125, 2.	na ten Seym, spolnie do Lublina.
23.	*ni w czim niederogüiąc recesszowy Warssawskiemü.*	— 8.	niwczym niederoguiąc Recessowi Marszałkowskiemu.
24.	*sprzymierzenia pomnozenie i liepssy sposob rzeczipospolity tak* Korony *Polskiei iako* Wielgiego *Xięstwa* Li*tewskiego cziniączi etc.* Wssa*koss isz się nieczo w nych wydzy byc rozneyo od dobrego.*	— 15.	sprzymierzenia, pomnożenie i lepszy sposob Rzeczyżospolitey tak Koronie Polskiey, iako Wielkiemu Księstwu Litewskiemu czyniące, wszakoż iz się nieco w nich baczy bydź coś różnego od dobrego.
26.	*kü roszyrzeniü niezmierzonei i wiecznei czczy ozdobie okrasie zmocznieniü üczziwosci zacznosci i* Maiesta*tü spolnego.*	— 23.	ku rozszerzeniu niezamierzonei (?) i wieczney czci, ozdobie, okrasie, możnemu, uczciwemu zacności Maiestatu spólnego.

III Wck.		IV Dnf.	
230, 18.	y tej po części naruszonej Unii uczynili namawiając między sobą z Obudwu Stron, y Utwierdzając artykuły do téj Unii należące.	331, 6. II.	y tey poczęści naruszoney Uniey uczynili [18]), namawiając między sobą z obu stron y utwierdzając artykuły do tey Uniey należące [19]).
— 25.	na ten sejm spólny do Lublina.	— 14.	natenczas spolnie do Lublina.
231, 5.	niwczym niederogując Recessowi Warszawskiemu.	— 22.	ni w czym niederoguiąc recessowi warszawskiemu.
— 12.	sprzymierzenia pomnożenie y lepszy sposób Rzpltej tak Korony Polskiej jako i W° X° Litt° czyniące etc wszakoż iż się nieco w nich widzi być rożnego od Dobrego.	— 31.	zprzymierzenia, pomnożenia y lepszy sposob Rzpltey tak w Koronie polskiey iako y Wiel. X-ie Litewskim czyniąc, wszakosz iż się nieco w nich baczy . . . rożnego od dobrego [20]).
	Пропускъ.	— 42.	ku rozszerzeniu niezamierzoney (?) y wieczney czci, ozdobie, okrasie, mocnemu y uczciwemu zacności Maiestatu spolnego [21]).

Въ рукописи Императорской Публичной Библіотеки:

[18]) 7, 22. uniżey uczyniły.

[19]) 8, 2. do tey uniżey należnce.

[20]) 9, 2. zprzymierza pomnożenia y Lepszy sposob Rzpttey tak w Koronie Polskiey Jako y W^u X Ltt^u Czynic y wszakosz iż nicą (?) wnich baczy roznego od Dobrego.

[21]) 9, 12. ku rozserzeniu niezamierzoney y wieczney Czci, Ozdobię (?) Okrasię (?) mocnemu i uczciwemu Zacnosci Maiestatu Spolnego.

	I.		II Dbn.
28.	*niebÿtnoscz ktorei stronÿ przekazacz niema abowiem powinnie et ex debito* Radÿ *i wssÿstkie stanÿ* Koronÿ Polskiei *i* W*ielgiego* X*ięstwa* L*itewskiego wzÿwane bÿc maią.*	125, 35	nie bytność i którey strony przeszkadzać nie ma, albowiem powinni et ex debito Rady i wszystkie stany Korony Polskiey i W. X. Litt: używane (?) bydź mają.
—	O*Bieranie ÿ podnoszenie* W*ielgie*° X*ięd*z*a* L*itewskiego, ktore przedtÿm osobno bÿwalo w* L*itwie abÿ iüsz tak üstalo.*	— 38.	obieranie i podnoszenie W. X. Litt: które przed tym osobne bywało w Litwie, aby iuż tak usrało.
31.	*a stanowÿ iego przÿstoine od rzecziposPolitÿ opatrzenie mialo.*	126, 9.	à przystoyne stanowi iego od Rzeczydospolitey opatrzenie miało.
32.	*prawa przÿwilieie, i wolnosci poddanÿch wssÿstkich oboiga narodow.*	— 16.	Prawa, Przywileie, i wolności Poddanych wszystkich oboyga Narodow.
34.	*urzędÿ wczÿstkie oboiga narodü czale i nieporüssone zachowal wszÿstki prawa sądÿ wÿsadÿ.*	— 28.	Urzędy wszystkie oboyga Narodow... nieporuszone zachował, wszytkie Prawa, Sądy, Wysądy.

III Wck.		IV Dnł.
Пропускъ.	332, I. 4.	niebytność którey strony przekazać niema, abowiem powinnie et ex debito rady y wszystkie stany Korony y W. X. Lit. wzywane być maią [22]).
Пропускъ.	— 8.	Obieranie y podnoszenie W. Xięcia Lit. które przedtym osobne bywało w Litwie, [23]) aby iuż tak ustało.
Пропускъ.	— 30.	a stanowi iego przystoyne od rzpltey opatrzenie miało [24]).
Пропускъ.	— 39.	prawa y przywileie y wolności poddanych [25]) wszystkich oboyga narodow.
Пропускъ.	332, II. 2.	urzędy wszystkie oboyga narodow całe [26]) y nieporuszone zachował, wszystkie prawa, sądy, wysądy.

Въ рукописи Императорской Публичной Библіотеки:

[22]) 10, 2. niebytnosc ktorey strony przekazac (?) niema, abowiem powinney ex debito rady y wszytkie stany Korony y W° X Ltt° ktore przed tym Osobną bywało w Litwie używane byc maią.

[23]) 10, 7. Пропущено które przedtym osobne bywało w Litwie.

[24]) 10, 24. a stanom iego Przystoyne od Rzpltey miało.

[25]) 11, 8. Вмѣсто y wolności poddanych — y wolnosci danych.

[26]) 12, 1. Пропущено całe y.

	I.		II Dbn.
36.	*Takze okolo przÿsiąg trzÿmania spiskow pospolitÿch.*	126, 38.	Także około przysiąg trzymania spiskow pospolitych.
39.	*et grano et numero petiarum et inscriptione monetae.*	127, 9.	et grano et numero petiarum, inscriptione monetae.
40.	*od* Dŭchownÿch *od* Swieczkÿch *lŭdzÿ.*	— 15.	od Duchownych do Swieckich Ludzi.
—	*wlasnei robotÿ i wÿchowania niezakrÿwaiąc mitt* Kŭpieczkÿch *ani się zmawiaiącz z kupczÿ kŭ skodzie.*	— 17.	własney roboty, i wychowania, niezakrywaiąc My kupieckich, ani się zmawiaiąc ku szkodzie.
41.	*przeciw narodowÿ Polskiemŭ w* Litwie *ŭstawione i ŭchwalione okolo nabÿwania i dzierzenia ÿmienia w* Litwie Poliakowÿ.	— 21.	przeciw Narodowi Polskiem w Litwie ustawione i uchwalone, około nabywania dzierżania Imienia w Litwie Polakowi.
—	*albo za kŭpnÿm darownim obÿczaiem zamianą i ktorÿmkolwiek nabicziem wedlia zwÿczaiŭ i prawa pospolÿtego.*	— 23.	albo zakupne, darownym obyczaiem, zamianą, i którymkolwiek obyczaiem wedle zwyczaiu prawa pospolitego.
—	*braterskiei milosci i ŭnij a ziednoczeniŭ spolnemŭ przeczÿwne.*	— 27.	braterskiey miłości i Uniey, à ziednoczeniu spólnemu przeciwne.

III Wck.	IV Dnf.
Пропускъ.	332, 16. / II. Także około przysiąg trzymania środkow pospolitych.
Пропускъ.	— 37. et grano et numero pecuniarum et inscriptione monetae [27]).
Пропускъ.	— 45. od duchownych y od świeckich ludzi [28]).
Пропускъ.	— 48. własney roboty i wychowania [29]), niezakrywaiąc myt kupieckich ani się zmawiaiąc ku szkodzie.
Пропускъ.	— 53. przeciw narodowi polskiemu w Litwie ustanowione y uchwalone około nabywania i dzierżenia imienia w Litwie [30]) Polakowi.
Пропускъ.	333, 2. / I. albo za kupnym, darowanym obyczaiem, ... wedle zwyczaiu y prawa pospolitego [31]).
Пропускъ.	— 5. braterskiey miłości y Uniey a ziednoczeniu [32]) spolnemu przeciwne.

Въ рукописи Императорской Публичной Библіотеки:

[27]) 13, 8. et gravo et munere peeùniar' inscriptionae monetae.

[28]) 13, 16. od Duchownych do swieckich Ludzi.

[29]) 13, 19. Пропущено i wychowania.

[30]) 13, 24. Пропущено ustanowione i uchwalone około nabywania i dzierżenia imienia w Litwie.

[31]) 13, 25. albo Zakupnym Darownym, Obyczaiem, Zamianą y którym kolwiek Obyczaiem wedle Zwyczaiu Prawa Pospolitego.

[32]) 14, 5. Пропущено à ziednoczeniu.

	I.		II Dbn.
42.	*declaratią Krolia* IE° M̄cī *anÿ spolną zgodą declarowane.*	127, 32.	deklaracyą Króla Imci, a spólną zgodą deklarowane.
44.	*iedno zawzdÿ spolne Seÿmÿ temū oboiemū narodowÿ, iako czialū iednemū w* Polscze *skladacz będzie, gdzie się* JE° *Kroliewski* M̄cī *i* Radam Koronnÿm *i* Litewskim *nasłūssniei zdacz będzie.*	— 44.	iedno zawżdy spolnie Se my, temu oboiemu Narodo wi, iako ciału iednemu, Polszcze składać będzi gdzie się J. K. Mości R dom Koronnym i Litewski naysłuszniey zdać będzie.
49.	*zastawÿ i summÿ wsseliakie w zūpelnÿm prawie swÿm zostawione byc maią.*	128, 25.	żastawy, i Summy wszys kie i wszelkie w zupełny Prawie swym zostawio bydź maią.
50.	A *ktobÿ s przodkow swÿch niemaiąc listow, co grūntow ÿ kazdÿ poseszÿ iakiemkolwiek ÿmieniem nazwanÿch trzÿmal.*	— 30.	A ktoby z Przodków swy niemaiąc Listow do gru tow i każdey Possesyi iaki kolwiek imieniem nazwa nych, trzymał.
51.	*rozdawanie dobr stolū w* Wielgÿm *Xięstwie* Litewskÿm *ūstacz ma.*	— 39.	rozdawanie Dóbr Stołu W X. Litt: ostać ma.
52.	*powinien* JE° *Kroliewska* M̄cz *tym wraczacz cziie to oicziznÿ i poseszie przedtÿm bÿli.*	129, 3.	powinien J. K. M. ty wracać, czyie to Oyczyzny Possesye przed tym były.

III Wck.	IV Dnł.
Пропускъ.	— 13. deklaracyą króla IMci ani spolną zgodą [33]) deklarowane.
Пропускъ.	— 29. iedno zawsze spolne seymy temu oboiemu narodowi iako ciału iednemu w Polszcze składać będzie gdzie się JKM [34]) y Radom Koronnym y litewskim nasłuszniey zdać będzie.
Пропускъ.	333, II. 7. zastawy y summy wszelakie w zupełnym prawie swym zostawione być maią [35]).
Пропускъ.	— 14. A ktoby z przodkow swych niemając listow, co gruntow y dalszey possesyi iakimkolwiek imieniem nazwanych trzymał y pożywał.
Пропускъ.	— 27. rozdawanie dobr stołu króla J. Mci w W. X. Lit. ustać ma [36]).
Пропускъ.	— 37. powinien J. K. Mc tym wracać czyie to oyczyzny y possesye przedtym były [37]).

Въ рукописи Императорской Публичной Библіотеки:

[33]) 14, 12. Пропущено ani spólna zgodą.
[34]) 15, 5. Пропущено gdzie się J. K. Mości.
[35]) 16, 12. Zastawy y Summy Wszelakiem Sposobem y Zupełnym Prawie Swym zostawione być maią.
[36]) 17, 8. rozdawanie Dobr stołu W° X^a Ltt° Ostac ma.
[37]) 17, 17. powinien J° K. Mc Im wracac, Czyie to do Oyczyzny y possesye przed tym były.

I.		II Dbn.	
56.	*znacz trzymacz i dzierzecz wypelniacz samy i s potomky swemy na wieczne czasy będziemy.*	129, 22.	znać, trzymać, dzierżeć w pełniać sami, i z Poto kami swemi, na wiecz czasy będziemy.
58.	*albo ieden zosobna trzymacz niechcial przeciw takiey stronie i kazdemu zosobna iako przeciwko nieprzyacziellowy naszemu.*	— 33.	albo ieden zosobna . . . . iako przec Nieprzyiacielowi naszemu
59.	*strony niemaią nygdy wiecznimy czasy byc wzrüszane y odmieniane.*	— 41.	strony niemaią nigdy wie nemi czasy bydź naruszo i odmienione.

Внизу акта написано по латыни:

Leo Sapieha M. D. L. Cancellariu

Sigillum appressum M. D. L.

III Wck.

232, 11. . . . . . trzymać i dzierżeć wypełniać sami y z Potomki naszemi na wieczne czasy będziemy.

— 25. albo jeden z osobna trzymać niechciał, przeciw takiej stronie y każdemu z osobna, jako . . . . Nieprzyjacielowi naszemu.

233, 7. Strony nie mają nigdy wiecznemi czasy być wzruszone y odmieniane.

Внизу акта написано по польски:

Подлинникъ находится въ Нѣсвижскомъ архивѣ; скрѣпленъ 106 печатями.

IV Dnł.

334/I, 8. znać, trzymać, dzierżeć y wypełniać sami y z potomki swemi [38]) na wieczne czasy będziemy.

— 24. abo ieden z osobna trzymać niechciał, przeciw takiey stronie y każdemu z osobna iako przeciw nieprzyiacielowi naszemu.

— 36. strony niemaią nigdy wiecznemi czasy być wzruszane y odmieniane [39]).

Внизу акта значится слово въ слово по польски:

Подлинная писанная на пергаментѣ привилегія, скрѣпленная 106 печатями пановъ литовскихъ, хранится въ Литовской Метрикѣ при 3 Департаментѣ Сената. Войцицкій въ «Bibliotece Starozytnej pisarzy polskich T. VI p. 225», и Дубинскій въ «Zbiorze praw i pzywilejow N 75 p. 121» напечатали эту привилегію съ значительными пропусками. Настоящій актъ напечатанъ съ рукописи Императорской Публичной Библіотеки, значащейся въ каталогѣ польскихъ рукописей л. F IV, 21.

Въ рукописи Императорской Публичной Библіотеки:

[38]) 18, 16. Пропущено wypełniać sami, i z Potomkami swemi.

[39]) 19, 16. strony niemaią nigdy niemaią wiecznemi Czasy być rozrzucone y odmienione.

При чтеніи сравнительной таблицы всѣхъ трехъ изданій, невольно бросаются въ глаза: a) замѣна именъ, прозваній, званій и словъ въ текстѣ, b) прибавленіе прозваній, должностей и словъ въ текстѣ, и c) пропускъ словъ, фразъ, періодовъ и цѣлыхъ статей текста. Первыя цифры обозначаютъ здѣсь строки подлиннаго акта Литовской Метрики.

2. Вмѣсто GIRZY *Pieczkowycz* и проч. во всѣхъ трехъ изданіяхъ и въ рукописи Императорской Публичной Библіотеки сказано: Jerzy и проч.

3. » GIRZI *Wasylieiwycz* во всѣхъ трехъ изданіяхъ и въ рукописи И. П. Б. сказано: Jerzy и проч.

10. » ANDRZEI *Kisiel*. во всѣхъ трехъ изданіяхъ и въ рукописи И. П. Б. сказано: Piotr и проч.

13. » *Boguss ALiekieiowicz (?)* и проч. во всѣхъ трехъ изданіяхъ и въ рукописи И. П. Б. сказано: Bogusz Alexieiewicz и проч.

3. » *Hetman ziemie Liflanczky* и проч. во всѣхъ трехъ изданіяхъ и въ рукописи И. П. Б. сказано: Hetman ziemi Inflantskiey и проч.

13. » *Fiedor Lenkowycz*. во всѣхъ трехъ изданіяхъ и въ рукописи И. П. Б. сказано: Fiedor Lenkowicz Pohodzki или Pohoszczki или Pohostski, Podsędek Mozyrski.

6. » *Dzierzawca Krewsky*. у Дубинскаго 122, 36. и въ рукописи И. П. Б. 2, 21. сказано: Dzierzawca Kiiowski.

34. » *prawa sądy wysady* и проч. у Дубинскаго 126, 28. у Даниловича $\frac{332}{\text{II}}$, 2. и въ рукописи И. П. Б. 12, 2. сказано: prawa, sądy, wysądy и проч.—у Войцицкаго же пропускъ.

51. » *Litewskym üstacz ma*. у Дубинскаго 128, 39. въ рукописи И. П. Б. 17, 8. сказано: Litewskim ostać ma—у Войцицкаго пропускъ.

6. » JAN *Wolczek Koniüssy Wiliensky i Podkoniüssy ziemsky* и проч. у Войцицкаго 226, 20. у Даниловича $\frac{330}{\text{I}}$, 44. и въ рукописи И. П. Б. 2, 24.

сказано: Jan Wołczek Koniuszy y Podkoniuszy Wileński— у Дубинскаго же 122, 37. вмѣсто Podkoniuszy сказано: Podkomorzy Wileński.

40. » *ani się zmawiaiącz s kupczy kü skodzie* и проч. у Дубинскаго 127, 18. у Даниловича $\frac{332}{\text{п}}$, 49. въ рукописи И. П. Б. 13, 20. сказано: ani się zmawiaiąc ku szkodzie—у Войцицкаго пропускъ.

4. » MALCHER *Schemiott* и проч.
7. » JAN P*alüsky* и проч.
9. » *ziemie* S*molienskiei* F*iedor Kopecz a* J*an* S*kirmonth*.
} Пропускъ общій.

Приведенные 14 примѣровъ нисколько указываютъ на тожественность измѣненій, прибавленій и пропусковъ, но заставляютъ предполагать, что рукописи, которыми пользовались Войцицкій и Даниловичъ, вѣроятно были копіи одного образца, быть можетъ, даже копіи съ оффиціяльной выписи акта «Уніи», хранившагося въ Виленской ратушѣ и напечатанной въ 1788 году Виленскимъ бургомистромъ Петромъ Дубинскимъ. Это предположеніе становится даже правдоподобнымъ, если обратимъ вниманіе на сказанное у Дубинскаго, что выпись была списана по повелѣнію короля Сигизмунда III, съ книгъ канцеляріи великаго княжества Литовскаго, скрѣплена великокняжескою печатью, подписана Литовскимъ канцлеромъ Львомъ Сапѣгою и вслѣдствіе ходатайства депутатовъ отъ г. Вильно, бывшихъ на генеральномъ сеймѣ въ Варшавѣ, выдана имъ 29 марта 1590 года. Къ сожалѣнію, неимѣніе въ Литовской Метрикѣ книги съ отпускомъ этого акта «Уніи», даннаго со стороны литовцевъ и писаннаго на бумагѣ, какъ удостовѣряютъ слова: «Sigillum appressum», лишаетъ насъ возможности выяснить, какимъ путемъ вкрались эти отступленія и погрѣшности у Дубинскаго и Войцицкаго. Что же касается главнаго пропуска въ изданіи Войцицкаго, равняющагося почти двадцати пяти строкамъ подлинника Литовской Метрики, писаннаго на пергаментѣ, предлагаемъ желающимъ имѣть объ этомъ

пропускѣ болѣе ясное понятіе выдѣлить изъ акта «Уніи» напечатаннаго здѣсь съ переводомъ на русскій языкъ 5 листовъ, начиная отъ статьи обозначенной числомъ 1, и словъ: «Przeto, dla mocniejszego spojenia» и кончая статьею 24-ю, тогда окажется, что у Войцицкаго пропущено по нашему переводу сряду двадцать двѣ отдѣльныя статьи. Такой громадный пропускъ наводитъ на мысль, что и оригиналъ, коимъ пользовался Войцицкій, былъ также тетрадью составленною изъ нѣсколькихъ листовъ бумаги, середина которой вѣроятно утеряна. А какъ по своей рѣдкости изданіе Дубинскаго, о которомъ Войцицкій умалчиваетъ, и подлинникъ Литовской Метрики не были этому заслуженному и серьезному писателю извѣстны, то, конечно faute de mieux, онъ напечаталъ и эти сохранившіеся остатки рукописи Несвижскаго архива, содержавшіе только начало и конецъ копіи акта «Уніи», даннаго литовцами полякамъ.

Въ изданіи Войцицкаго сказано, что при оригиналѣ акта «Уніи», хранящемся въ Несвижскомъ архивѣ, имѣется сто шесть печатей. О такихъ же 106 печатяхъ, помимо молчанія рукописи Императорской Публичной Библіотеки, упоминаетъ въ своемъ изданіи и Даниловичъ, съ тою только разницею, что у него вмѣсто оригинала Несвижскаго онѣ привѣшены къ акту «Уніи», писанному на пергаментѣ и хранящемуся въ Литовской Метрикѣ при 3-мъ Департаментѣ Правительствующаго Сената. Хотя показаніе одинаковаго числа печатей при двухъ оригиналахъ, хранящихся въ двухъ отдѣльныхъ архивахъ, двумя учеными, пользующимися въ литературѣ извѣстнымъ авторитетомъ, совершенно невѣрно, такъ какъ настоящаго акта «Уніи» хранящагося въ Литовской Метрикѣ они вѣроятно не видѣли; однакоже совпадающее названіе одной неофиціяльной копіи «оригиналомъ», а другой — «рукописью», т. е. словами ничего не объясняющими, подаютъ поводъ къ предположеніямъ, что на Люблинскомъ сеймѣ могли быть одновременно заготовлены съ обѣихъ сторонъ дупликаты акта «Уніи» Литвы съ Польшею.

Въ отклоненіе такого мнѣнія, созданнаго недостаткомъ критическихъ изслѣдованій и неполнотою оговорокъ, счи-

таемъ долгомъ привести свидѣтельство исторіи: «Только въ четвергъ 29 іюня 1569 года, послѣ достиженія на Люблинскомъ сеймѣ всеобщаго соглашенія, каждая сторона начала списывать актъ «Уніи», а король Сигизмундъ II Августъ, желая ускорить подготовляемое, въ тотъ-же день повелѣлъ сенаторамъ и рыцарству явиться въ слѣдующее засѣданіе генеральнаго сейма уже съ печатями. Вслѣдствіе необходимыхъ при столь важномъ дѣлѣ и письменномъ трудѣ соображеній, только въ пятницу, 1 іюля, одинъ экземпляръ отъ имени королевства Польскаго, съ поименованіемъ сенаторовъ духовныхъ и свѣтскихъ, а также земскихъ и городскихъ пословъ, а другой — отъ имени великаго княжества Литовскаго, съ прописаніемъ литовскихъ сенаторовъ духовныхъ и свѣтскихъ, пословъ земскихъ и городскихъ, были окончены перепискою, отъ слова до слова свѣрены, скрѣплены печатями сенатороръ и пословъ Польши и Литвы отдѣльно. За тѣмъ каждый экземпляръ былъ того же 1 іюля прочитанъ въ общемъ собраніи сейма, въ присутствіи короля, и торжественно врученъ по назначенію. Наконецъ, начиная съ духовенства, всѣ сенаторы и послы соединенныхъ государствъ принесли присягу на твердое и ненарушимое во вѣки блюденіе и охраненіе «Уніи» Литвы съ Польшею. Вообще поспѣшность съ которою видимо приготовлялся актъ «Уніи», данный литовцами полякамъ, подтверждается фактически еще и тѣмъ, что даже буква «W», которою начинается заглавіе: («W»)ŸMIĘ PANSKIE AMEN» и которую, по обычаю того времени, для большей торжественности, разукрашивали гербами, эмблемами, узорчатыми виньетками и проч., какъ была обозначена въ подлинникѣ карандашемъ, такъ и осталась неоконченною и забытою.

Считая важнѣйшія части извѣстныхъ намъ изданій и рукописи Императорской Публичной Библіотеки совершенно исчерпанными, намъ остается сказать о настоящемъ актѣ «Уніи» только послѣднее слово. Въ хранящемся въ Литовской Метрикѣ подлинникѣ, писанномъ на пергаментѣ, приведены всего семьдесятъ пять сенаторовъ и пословъ великаго княжества Литовскаго, а привѣшены семьдесятъ во-

семь печатей *). Этотъ загадочный излишекъ трехъ печатей, по нашему мнѣнію, не можетъ быть объясненъ съ положительною вѣрностью другимъ способомъ, какъ изученіемъ герба каждой печати отдѣльно и распредѣленіемъ ихъ по принадлежности; трудъ требующій времени, средствъ и лучшихъ руководствъ. Въ виду такого затрудненія, предоставляя это научное и интересное изслѣдованіе геральдикамъ болѣе свѣдущимъ въ литовско-польской сфрагистикѣ, мы удовольствуемся объясненіемъ, что эти 78 печатей, привѣшенныя на шелковыхъ снурахъ краснаго цвѣта, раздѣлены на десять отдѣльныхъ группъ, въ порядкѣ, изображенномъ въ нижеслѣдующей таблицѣ:

Число группъ.	Число привѣшенныхъ восковыхъ печатей каждой группы по старшинству цвѣтовъ.						
	Красныхъ.		Зеленыхъ.		Бѣлыхъ.		
1		4					Итого 78 восковыхъ печатей, изъ нихъ повреждены три.
2		13					
3		9					
4		4					
5		6		5			
6				6			
7				6			
8				5			
9				9			
10				8		3	
Всего:	Вельможъ	36	Дворянъ	39	Гражданъ	3	

*) Валеріанъ епископъ Виленскій, Тышкевичъ Василій Тимоѳеевичъ воевода Смоленскій и Шеміотъ Мельхіоръ кастелянъ «Жомойтскій» прислали на Люблинскій сеймъ своихъ довѣренныхъ печатиприкладчиковъ съ неограниченными полномочіями. Быть можетъ эти три представителя вышеупомянутыхъ трехъ довѣрителей сенаторовъ, не вписавъ въ актъ «Уніи» своихъ имёнъ, привѣсили только свои три печати, вслѣдствіе чего и значится сенаторовъ духовныхъ и свѣтскихъ съ земскими послами великаго княжества Литовскаго всего 75 человѣкъ, а печатей 78.

№ 13/64

26 марта 1581 года.

Реестръ подлинныхъ грамотъ великаго княжества Литовскаго, врученныхъ польскою королевою Анною Ягеллонкою въ Варшавѣ, на всеобщемъ сеймѣ, подъ собственноручную росписку комиссарамъ, назначеннымъ отъ сейма.

Inventarium Privilegiorum à Sacra Reginali Magestate circa cessionem iuris sui in Conventu generali Regni Warsowiensi. Anno Domini M.D.LXXXI°. celebrato ad manus generosi Leonis Sapieha notarÿ Cancelariae Magni Ducatus Lithwanie et ad eandem Conventionem generalem nuntÿ terrestris porrectorum die. 26. Mensis Marcÿ. Anno eodem quo supra. M.D.LXXXI°.

Инвентарь привилегій, на которыя ея величество королева (Анна Ягеллонка) переуступаетъ права свои и который 26 Марта 1581 года она передаетъ на генеральномъ сеймѣ въ Варшавѣ въ руки земскаго посла того же сейма, „канцлярыйскаго" писаря великаго княжества Литовскаго Льва Сапѣги.

1. Privilegium in Pargameno sub sigillis duobus appensis. Cessionis Sacrae Reginalis Magestatis, de omni iure suo tam in Regno Poloniae quàm Magno Ducatu Lithwanie in predicto Conventu generali factae ad Thesaurum Magni Ducatus Lithwanie datum.

1. Привилегія на пергаментѣ съ двумя висячими печатями, коею ея величество королева (Анна Ягеллонка) переступаетъ на вышеупомянутомъ генеральномъ сеймѣ всѣ права свои, какъ въ коронѣ Польской, такъ и въ Литвѣ, въ пользу казны великаго княжества Литовскаго.

Item. 2. Listhi na Grodno dane są do Krola Iego Miloszczÿ rąk.

2. Грамоты, врученныя королю (Стефану Баторію), на городъ Гродно.

Item. 3. Dwa listhi na Swiesloscz Original i Confirmatia Krolewska.

3. Два „листа“ на городъ Свислочъ, именно—подлинникъ и королевская подтвердительная грамота.

4. Donatia Pinska Rodka. i Rochaczowa. etc. Krolowei Iei Milosczi Bonÿ.

4. Дарственная запись на Пинскъ, Родку, Рогачевъ и проч. королевы Боны.

5. Prziwiliei pargaminowÿ na tho.

5. Привилегія по тому же предмету, писанная на пергаментѣ.

Item. 6. Prziwiliei na Szeressow.

6. Привилегія на Шересновъ.

Item. 6 (?). Prziwiliei na Donaiow Kulikow Rudka Czerigniewcze Dawidkowcze Welia. Od Biskupa Poznanskiego kupionÿch a ku Krzemienczu przilączanÿch.

7. Привилегія на Донаёвъ, Куликовъ, Рудку, Чеpигневце, Давидковце и Велію, пріобрѣтенные отъ Познанскаго епископа (Яна или Януша, происходящаго отъ литовскихъ князей) и присоединенные къ городу Кременцу.

Item. 8. Prziwiliei na Kobrÿn.

8. Привилегія на Кобринъ.

Item. 9. Prziwiliei na Trzewaczicze i Rusawą od Sanguszczowiczow przesz Krolową Iei Milosci kupionych.

9. Привилегія на Тржевачицу и Русаву, пріобрѣтенныя королевою (Боною) отъ Сангушковичей.

Item. 10. Prziwiliei na Nowÿ dwor od Constantina Abraamowicza kupionÿ.

10. Привилегія на Новый дворъ, пріобрѣтенный отъ Константина Абраамовича.

Item. 11. Listh na Indure ze sthermi pieczecziami.

11. Грамота на Индуру, скрѣпленная четырьмя печатями.

Item. 12. Przywiliei na Kwasowke od Ilincza (?) ku-

12. Привилегія на Квасовку, пріобрѣтенную отъ Ильи-

pioną ze stsermi pieczecziami.	нича, скрѣпленная четырьмя печатями.
Item. 13. Drugi Prziwiliei na Nowȳ dwor.	13. Вторая привилегія на Новый-дворъ.
Item. 14. Przìwiliei na Berzniki.	14. Привилегія на Берзники.
Item. 15. Przìwiliei na dwoie przedmiesczie w Krzemienczu przes Ianusa Biskupa Poznanskiego Krolowei Iei Milosczi darowane.	15. Привилегія на два предмѣстья города Кременца, поступившія во владѣніе королевы (Боны) по дарственной записи Познанскаго епископа Януша.
Item. 16. Przìwiliei na Kowel i na insze imiona Kniaza Kowelskiego.	16. Привилегія на Ковель и прочія имѣнія князя Ковельскаго (Сангушко).
Liew Sapieha Pisarz Iego Krolewskiei Milosci w Wielkim Xięstwie Litewskim manu propria.	Левъ Сапѣга, писарь его королевскаго величества въ великомъ княжествѣ Литовскомъ, собственною рукою. (подписалъ).
Gaspar Sadlochnis Scholasticus Varsoviensis Sacrae Reginalis Magestatis Secretarius subscripsit.	Каспаръ Садлохнисъ, Варшавскій схоластикъ, ея королевскаго величества секретарь, подписалъ.
Marczin Męzenskȳ Podkomorzȳ Lomzianskȳ ręką wlasną.	Мартинъ Менженскій, Ломжинскій подкоморій собственною рукою. (подписалъ).

Документъ писанъ по латыни и по польски на листѣ бумаги и скрѣпленъ собственноручными подписями Сапѣги, Садлохниса и Менженскаго.

№ $\frac{14}{65}$

20 марта 1589 года.

Подтвердительная грамота польскаго короля Сигизмунда III, пожалованная королевскому постельничему Яну Бояновскому на владѣніе Бобруйскою державою, т. е. городомъ, замкомъ, волостью и селами: Хомичи, Кочериче, Добосна, Мисковичи, Титовичи, Тейковичи, Дворяниновичи, Ящичи, Покаличи, Тужиловичи, Пузеевичи, Михалево, Здутисъ и Черковисъ, въ обезпеченіе слѣдуемыхъ ему, Яну Бояновскому 4,120 копъ грошей литовскихъ. Эта долговая сумма образовалась слѣдующимъ образомъ: Польскій король Сигизмундъ II Августъ до 1569 года взялъ въ заемъ у князя Слуцкаго Юрія Юрьевича Олельковича 12,000 копъ грошей литовскихъ и въ обезпеченіе этой суммы отдалъ ему городъ Бобруйскъ съ замкомъ и волостью. Польскій король Стефанъ Баторій, послѣ смерти заимодавца, князя Слуцкаго, отдалъ Бобруйскую державу въ той-же суммѣ въ пожизненное владѣніе его сыну, князю Слуцкому Юрію Юрьевичу Олельковичу, который многія села той волости заложилъ разнымъ лицамъ въ денежныхъ суммахъ и сверхъ того задолжалъ 3,000 копъ грошей литовскихъ вышепоименованному Яну Бояновскому. За тѣмъ князья Слуцкіе Янъ-Семенъ и Александръ, родные братья покойнаго князя Слуцкаго Юрія Юрьевича и прямые наслѣдники всего оставшагося послѣ его смерти имущества, взяли у Бояновскаго въ заемъ еще 1,120 копъ грошей литовскихъ и отдали ему въ обезпеченіе вышеупомянутые городъ, замокъ, волость и 14 селъ, въ удостовѣреніе чего выдали ему закладную запись на сумму 4,120 копъ грошей литовскихъ. Сигизмундъ III, на основаніи этихъ данныхъ, подтверждаетъ Яну Бояновскому по-

жизненное владѣніе Бобруйскою державою, съ правомъ выкупить села, заложенныя покойнымъ Юріемъ Юрьевичемъ, и всѣмъ этимъ королевскимъ имуществомъ владѣть безпрепятственно, впредь до уплаты ему сполна заемной и выкупной суммъ, которыя по разсчету будутъ причитаться.

Жикгимонт Третии Божю Милостью Корол Полскии Великии Княз Литовскии Рускии Прускии Жомонтскии Мазовецкии Иелянтскии и Королевства Шведского Наблизшии Дедич и Прирожоныи Король,

Ѡзнаймуемъ симъ Листомъ нашимъ, Поведил перед нами, Ложничии нашъ урожоныи Янъ Бояновскии, ѡ томъ иж продокъ нашъ славное памети корол его милость, Жикгимонт Августъ еще передъ Униею заставити рачил небожчику князю Юрю Юревичу Ѡлелковича княжати Слуцкому, замокъ Бобруискии з местомъ и волостью до него належачою, в суме пѣнязеи у дванадъцати тисячахъ копахъ грошеи Литовскихъ, А потомъ продокъ нашъ корол его милость Стефан тот замокъ Бобруискии з местомъ и з волостью, в той же суме пѣнязеи правомъ доживотним сину его небожчику князю Юрю Юрьевичу Ѡлелковича Слуцкому дать рачил которыи многие села тое волости розним ѡсобамъ в сумах пѣнязей позаводил а иж тежъ ему три тисячи коп грошеи литовских зостал был виненъ, тогды княз Янъ Семиѡн а княз Александер княжата Слуцкие братья рожоная небожъчика князя Юря Юревича Ѡлелковича Слуцкого будучи ѡпекунами прирожоными, потомка добръ и маетности небожчика брата своего ему Яну Бояновскому замокъ и место Бобруиское з остатком сел и волости пустили, и листомъ своимъ ѡбадва сполне варовали которыи перед нами господарем покладал. К тому покладал тежъ перед нами тот же Ложничии нашъ Листъ княжат Слуцкихъ, где ѡписано естъ ижъ до тоежъ суми трох тисечей копъ грошеи Литовских ѡт небожчика брата их ему Яну Бояновскому винное позычили ѡни ѡбадва сполне

у него ѡдинадъцать сотъ и двадъцать копъ грошей Литовскихъ которым Листомъ всю суму первшую и ѡстатнюю, то есть чотыры тисечи сто и двадъцать копъ грошей Литовских, на ѡдно местце знесли до ѡтданья ее на рокъ в первшомъ Листе в року тисеча пять сотъ ѡсмъдесятъ семом месеца Мая девятогонадъцать дня на три тисечи копъ грошей Литовъскихъ, ему данем ѡписано и в томъ же Листе поменено села незаведеные которые ѡни пры замку и месте Бобруйску ему в держанье пустили, меновите: село Хомичи, село Кочериче, село Добосна, село Мисковичи, село Титовичи, село Теиковичи, село Дворанковичи, село Ящичи, село Покаличи, село Тужиловичи, село Пузеевичи, село Михалево, село Здутис, село Черковис, И просил нас помененый Ложничый нашъ Янъ Бояновский, абы есмо ему тые Листы ѡт княжат Слуцкихъ на суму пънязей ему даные стверди и тую державу Бобруйскую правомъ дожывотнымъ дали, А такъ мы господаръ маючи ласкавый взглядъ на службы его, которыми ѡнъ уставичне на дворе нашом за панования нашого верне и учтиве ласку нашу господарскую заслугуеть, А хотечи его и впередъ тымъ ѡхотнейшого до службъ нашихъ и речи посполитое уделати за прычиною тежъ некоторыхъ пановъ радъ наших з ласки нашое господаръское тую суму чотыры тисечи копъ сто и двадъцать копъ грошей Литовских водлугъ Листовъ княжат Слуцких ему подтвержаемъ и симъ листом нашимъ позволяемъ вси села до державы Бобруйское належачие ѡт княжати Слуцкого заведеные выкупить, И штобы еще потомъком небожъчика княжати Слуцкого, и ѡпекуномъ братьи его княжатом Слуцким тое сумы ѡтдать належало, И то имъ ѡдъдать и тые вси села ѡт Бобруйска заведеные выкупивши ѡнъ с тымъ ѡстатком сел ѡт княжатъ Слуцких ему в суме помененой заведеных в той то суме чотырох тисечах копъ сту и двадъцати копахъ грошей Литовскихъ и в той которую держат им за выкупеньемъ тых сел, такъже и потомком небожъчика княвя Юря Слуцкого и имъ самым княжатомъ, што тое сумы ѡтдасть, держать и уживать, и всякие пожитки тамъ собе прыбавлять, И выведъши ревизоры наши кгрунты мерыть платы и

подати на подъданых водлугъ уваженъя кгрунтовъ становить, И всякие пожитки якие ѡдно вынаидены быти могуть такъ на себе и ку пожитку своему прывлащать до живота своего всяких пожитковъ яко небожъчикъ княз Юреи Слуцкии ѡт небожъчика короля его милости Жикгимонта Августа в заставе заведоно держъжал з селы зъ земяны и бояры до тое державы належачими и зо всякими пожитками уживаючи А по животе его ѡт нас або ѡт потомъковъ нашихъ потомъкомъ его або кому то ѡд него водлугъ права заведено будеть, тую суму сполна чотыры тисечи копъ сто и двадъцать копъ грошеи Литовскихъ, И тую которую бы за выкупенъе сел и потомъкомъ князя Юря Слуцкого и брати его княжатом Слуцким ѡтдалъ вся сполна ѡтдана и заплачона быти маетъ, А естли бы ся з допущенъя Божого в погоренъю замку и места Бобруиска и спустошеня сел и розныитья подъданыхъ за держанъя его и потомъковъ его шкода якая се стала тогды пры ѡтданъю потомкомъ его тое сумы ничого вытручоно быти не маеть, И на то есмо Ложничому нашому Яну Бояновъскому дали сес нашъ Листъ с подписомъ руки нашое до которого на твердость и печать нашу привесити есмо велели, Писан у Варъшаве на сеиме вальном Лета Божъего нарожена тисеча пять сотъ ѡсмъдесятъ девятого месеца Маръца двацатог дня, Sigismundus Rex. Кгабрыел Воина Писарь.

Грамота писана на литовско-русскомъ языкѣ, на пергаментѣ большаго формата (дл. 56 цент., 33,5 цент.); скрѣплена меньшею печатью великаго княжества Литовскаго, привѣшенною на шелковомъ снурѣ желтаго, краснаго, бѣлаго, зеленаго и синяго цвѣтовъ. Внизу грамоты, съ лѣвой стороны, находится собственноручная латинская подпись короля, а съ правой—господарскаго русскаго писаря. На оборотѣ грамоты, внизу, возлѣ прорѣза для снура печати, помѣчено: «Корыкгован».

Примѣчаніе. Привѣшенная къ настоящей грамотѣ меньшая печать великаго княжества Литовскаго, тиснутая по красному воску, употреблялась королемъ польскимъ Сигизмундомъ III Ваза. Она представляетъ собою площадь въ 4,5 центиметра въ діаметрѣ, съ тремя концентрическими

кругами. Въ наименьшемъ кругѣ изображенъ на щитѣ всадникъ въ латахъ и шлемѣ, скачущій на конѣ въ правую сторону съ поднятымъ надъ головою, обнаженнымъ мечемъ въ правой рукѣ. На лѣвую руку, держащую поводья, надѣтъ щитъ, нѣсколько наклоненный къ лѣвому плечу, со «снопкомъ» (фамильный гербъ Вазовъ) въ центрѣ. Сверху надъ щитомъ, въ выемкахъ средняго и наименьшаго круговъ, помѣщена украшенная драгоцѣнными камнями и жемчугомъ королевская корона съ крестомъ. Между наибольшимъ и среднимъ кругами помѣщена латинская надпись: «SIGISMUNDUS III· DEIGRATIA· REX POLONIAE· MAGNUS DUX LITUANIAE», оканчивающаяся между среднимъ и наименьшимъ кругами словами: «RUS· PRUS· SAMOGITIAE. MASOVIAE· LIVONIAE ET CAET· TC». т. е. Sigismundus III, De Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, Russiae, Prussiae, Samogitiae, Masoviae, Livoniae et caeter. et caeter.

49^a III

Дозволено цензурою. С.-Петербургъ. 5 Августа 1883 года.

The
the
plac
be n
Non-

Ca